

BIDRAG
TILL
SVERIGES OFFICIELLA STATISTIK.

III) Kungl. Maj:ts Befallningshafvandes femårsberättelser. Ny följd. 4.

ÅREN

1871—1875.

ÖSTERGÖTLANDS LÄN.

1. Länets indelning och naturbeskaffenhet i allmänhet.

Under sjelfva perioden hafva visserligen icke några förändringar inträffat i *länets gränser*, men, sedan i sammanhang med reglering af kyrkoherdelönen i Regna församling blifvit väckt fråga att dit förlägga den till Bo socken i Strengnäs stift och Sköllersta härad af Örebro län hörande så kallade Svennevads eller Regna skate, bestående af hemmanen N:o 1 Tyrisfall 1 mantal, Anderstorp N:o 1 ett halft och N:o 2 tre åttendedels mantal, N:o 1 Djurslanda ett mantal, N:o 1 Mörtsjö ett halft mantal, N:is 1 och 2 Malma, hvaradera ett mantal och N:o 1 Botten ett halft mantal, tillsammans $5\frac{7}{8}$ mantal, samt uti en den 22 Maj 1872 till Kungl. Maj:ts ingifven ansökning egarne och innehafvarne af nämnda hemman anhållit, att desamma, hvilkas invånare alltsedan äldre tider begagnat sig af kyrka och presterskap i Regna, hvars kyrka de för att komma till den uti Bo måste på en lång och besvärlig väg färdas förbi, måtte i ecklesiastikt och kommunalt hänseende förläggas till Regna, der de städse deltagit i åtskilliga ecklesiastika och kommunala utskylder, så har Kungl. Maj:ts, efter det Konungens Befallningshafvande hemställt, att hemmanen jemväl i judicielt och administrativt hänseende skulle till detta län förflyttas, genom Nådigt bref den 22 December 1876 förordnat, att dessa hemman skola i alla afseenden till Regna socken af detta län förläggas; och kommer i följd deraf länegränsen att der utvidgas.

Angående länets *areal* saknas fortfarande fullt tillförlitlig upplysning, men anses den, vattenandelarne i Vettern och Östersjön oberäknade, utgöra omkring 96 kvadratmil, deraf omkring 9 kvadratmil lära upptagas af de mindre sjöarne och ungefär 1 kvadratmil af öar och skär, samt af återstoden omkring 20 procent utgöra åker och 10 procent naturlig äng.

För närvarande har länet fem *städer*, Linköping, Norrköping, Vadstena, Söderköping och Skeninge samt två *köpingar*, Motala och Valdemarsvik, men under perioden har underdånig ansökan om stadsprivilegier för Motala blifvit gjord och är ännu på Kungl. Maj:ts pröfning beroende.

I *judicielt* hänseende är länet indeladt i 8 domsagor, som likväl numera, efter det genom Kungl. brefvet den 23 Maj 1873 i Vikbolands domsaga Björkekinds och Östkinds härad sammanslagits till ett samt Lösings, Bråbo och Memmings härad till ett tingslag, innefatta blott 20 tingslag.

I *administrativt* afseende är länet fortfarande fördeladt i 8 fögderin, som tillsammans innehålla 29 länsmandistrikt.

Under perioden har Norrköpings stad på grund af Kungl. brefvet den 14 Juni 1872 utträdt ur länets *landstingsområde*.

I *riksdagen* utser länet åtta ledamöter af första kammaren och tolf i den andra.

I fråga om *helse- och sjukvården* är länet numera indeladt i sex provinsialläkaredistrikt, hvarförutom tienstgöra sju distriktsläkare.

Med afseende å *bergshandteringen* tillhör länet östra bergmästaredistriktet och med hänsyn till *skogsvården* östra skogsdistriktet.

Jemte Kalmar och Jönköpings bildar Östergötlands län andra *militärdistriktet* och äro här förlagda hela Första och största delen af Andra Lif-Grenadier-Regementet, äfvensom ett båtsmanskompani, lydande under Karlskrona station.

Med undantag af den till Strengnäs stift hörande Qvarsebo församling tillhör länet i *ecklesiastikt* afseende Linköpings stift

INLEDNING

TILL

Bidrag till Sveriges officiella statistik. H, Kungl. Maj:ts befallningshavandes femårsberättelser, jämte Sammandrag för åren ... på Nådigaste befallning utarbetat och utgivet af Statistiska centralbyrån – Stockholm, 1863-1912.

Täckningsår: 1856/60-1901/05 = N.F., [1]-10.

Kungl. Maj:ts befallninghavande i Stockholms stad och i rikets 24 län avger underdåniga femårsberättelser av statistiskt innehåll.

Berättelserna består av två avdelningar.

Första avdelning består av följande rubriker:

- 1. Länets indelning och naturbeskaffenhet i allmänhet**
- 2. Innevånare**
- 3. Näringar**
- 4. Kommunikationsanstalter och varubyten**
- 5. Kameralförhållanden**
- 6. Politi.**

Andra avdelning är en tabellbilaga.

Statistiska centralbyrån samlar in och utgiver ett sammandrag för hela riket av samtliga femårsberättelsernas huvudsakliga innehåll.

Föregångare:

Kongl. maj:ts befallningshafvandes femårsberättelse för åren ... – Stockholm, 1823-1857.

Täckningsår: 1822-1851/55.

Innehållsförteckning.

	Sid.
Underdånig berättelse	1-32.
1. Länets indelning och naturbeskaffenhet i allmänhet.....	1.
2. Invånare.....	2.
3. Näringar.....	4.
4. Kommunikationsanstalter och varubyten.....	13.
5. Kameralförhållanden.....	18.
6. Politi.....	27.
Tabellbilagor	33-43.
Tab. N:o 1. Folkmängd.....	33.
Tab. N:o 2. Jordbruk.....	33.
Tab. N:o 3. Boskapsskötsel.....	33.
Tab. N:o 4. Skogshushållning.....	34.
Tab. N:o 5. Dödade rofdjur.....	34.
Tab. N:o 6. Husdjur dödade af rofdjur.....	34.
Tab. N:o 7 a. Fabriker och manufaktur-inrättningar, år 1875.....	35.
Tab. N:o 7 b. Handtverkerin, år 1875.....	36.
Tab. N:o 8. Allmänna vägar, gästgifverin och skjutsning.....	37.
Tab. N:o 9 a. Sjöfart, år 1875.....	37.
Tab. N:o 9 b. Handlande och deras betjening, år 1875.....	38.
Tab. N:o 10 a. Hemman och jordlägenheter m. m. å landsbygden, år 1875.....	39.
Tab. N:o 10 b. Jordområde och egendomar i städerna.....	40.
Tab. N:o 11. Laga skiften, åren 1871-1875.....	40.
Tab. N:o 12. Stats- och riksgäldsmedlen, åren 1871-1875.....	41.
Tab. N:o 13. Sparbanker.....	42.
Tab. N:o 14. Fattigvården.....	43.

BIDRAG
TILL
SVERIGES OFFICIELLA STATISTIK.

III) Kungl. Maj:ts Befallningshafvandes femårsberättelser. Ny följd. 4.

ÅREN

1871—1875.

ÖSTERGÖTLANDS LÄN.

1. Länets indelning och naturbeskaffenhet i allmänhet.

Under sjelfva perioden hafva visserligen icke några förändringar inträffat i *länets gränser*, men, sedan i sammanhang med reglering af kyrkoherdelönen i Regna församling blifvit väckt fråga att dit förlägga den till Bo socken i Strengnäs stift och Sköllersta härad af Örebro län hörande så kallade Svennevads eller Regna skate, bestående af hemmanen N:o 1 Tyrisfall 1 mantal, Anderstorp N:o 1 ett halft och N:o 2 tre åttondedels mantal, N:o 1 Djurslanda ett mantal, N:o 1 Mörtsjö ett halft mantal, N:is 1 och 2 Malma, hvaradera ett mantal och N:o 1 Botten ett halft mantal, tillsammans $5\frac{7}{8}$ mantal, samt uti en den 22 Maj 1872 till Kungl. Maj:ts ingifven ansökning egarne och innehafvarne af nämnda hemman anhållit, att desamma, hvilkas invånare alltsedan äldre tider begagnat sig af kyrka och presterskap i Regna, hvars kyrka de för att komma till den uti Bo måste på en lång och besvärlig väg färdas förbi, måtte i ecklesiastikt och kommunalt hänseende förläggas till Regna, der de städse deltagit i åtskilliga ecklesiastika och kommunala utskylder, så har Kungl. Maj:ts, efter det Konungens Befallningshafvande hemställt, att hemmanen jemväl i judicielt och administrativt hänseende skulle till detta län förflyttas, genom Nådigt bref den 22 December 1876 förordnat, att dessa hemman skola i alla afseenden till Regna socken af detta län förläggas; och kommer i följd deraf länegränsen att der utvidgas.

Angående länets *areal* saknas fortfarande fullt tillförlitlig upplysning, men anses den, vattenandelarne i Vettern och Östersjön oberäknade, utgöra omkring 96 kvadratmil, deraf omkring 9 kvadratmil lära upptagas af de mindre sjöarne och ungefär 1 kvadratmil af öar och skär, samt af återstoden omkring 20 procent utgöra åker och 10 procent naturlig äng.

För närvarande har länet fem *städer*, Linköping, Norrköping, Vadstena, Söderköping och Skeninge samt två *köpingar*, Motala och Valdemarsvik, men under perioden har underdånig ansökan om stadsprivilegier för Motala blifvit gjord och är ännu på Kungl. Maj:ts pröfning beroende.

I *judicielt* hänseende är länet indeladt i 8 domsagor, som likväl numera, efter det genom Kungl. brefvet den 23 Maj 1873 i Vikbolands domsaga Björkekinds och Östkinds härad sammanslagits till ett samt Lösings, Bråbo och Memmings härad till ett tingslag, innefatta blott 20 tingslag.

I *administrativt* afseende är länet fortfarande fördeladt i 8 fögderin, som tillsammans innehålla 29 länsmandistrikt.

Under perioden har Norrköpings stad på grund af Kungl. brefvet den 14 Juni 1872 utträdt ur länets *landstingsområde*.

I *riksdagen* utser länet åtta ledamöter af första kammaren och tolf i den andra.

I fråga om *helse- och sjukvården* är länet numera indeladt i sex provinsialläkaredistrikt, hvarförutom tjenstgöra sju distriktsläkare.

Med afseende å *bergshandteringen* tillhör länet östra bergmästaredistriktet och med hänsyn till *skogsvården* östra skogsdistriktet.

Jemte Kalmar och Jönköpings bildar Östergötlands län andra *militärdistriktet* och äro här förlagda hela Första och största delen af Andra Lif-Grenadier-Regementet, äfvensom ett båtsmanskompani, lydande under Karlskrona station.

Med undantag af den till Strengnäs stift hörande Qvarsebo församling tillhör länet i *ecklesiastikt* afseende Linköpings stift

och är indeladt i 15 prosterin, omfattande, sedan under perioden Orlanda församling, som förr utgjorde särskildt präbendepastorat för rektor i Vadstena, blifvit såsom annex lagd till Hagebyhöga och Fifvelstad, men deremot Motala och Vinnerstads församlingar, som förr utgjorde ett, nu fördelats i två, 107 pastorat, oberäknadt Qvarsebo, samt, städerna undantagna, 150 kyrkosocknar. Den genom Kungl. brefvet den 26 Oktober 1866 meddelade föreskrift, att en ny kapellförsamling med namnet Blåvik skall af åtskilliga hemman från Torpa och Ekeby socknar bildas efter dåvarande pastorernes afgång, har ännu icke trätt i verket. I Norrköping har visserligen under perioden en ny komministratur inrättats och plats blifvit bestämd för uppförandet af en ny kyrka, men i öfrigt hafva inga mera direkta åtgärder vidtagits för tillämpning af den genom Nådiga brefvet den 19 Februari 1864 gifna föreskrift om stadens indelning i tre territoriella församlingar. I sammanhang med Nädig fastställelse af vederbörande löneregleringar meddelade bestämmelser, att egna pastorat skulle bildas af dels St. Johannis församling, som nu utgör annex till Norrköpings stads, dels ock den nu såsom annex till Dagsberg hörande Krokeks församling, dit då jemlikt Kungl. brefvet den 31 Mars 1837 äfven komma att förläggas de mindre delar af Konungunds och Östra Stenby församlingar, som äro belägna norr om Bråviken, hafva, såsom beroende på ännu icke skedd ombyte af prestmän, ej heller kunnat vinna tillämpning. Deremot har numera den i Kungl. brefvet den 9 Januari 1863 föreskrifna öfverflyttning af den så kallade »Lägerbobygden» eller den af gammalt till Ydre härad hörande del af den för öfrigt inom Norra Vedbo härad af Jönköpings län belägna Askeryds socken från nämnda till Vestra Ryds socken af detta län numera försiggått. — Under perioden hafva lägenheten Swartzvald på Omberg från Vestra Tollstad socken i Lysings härad förflyttats till Väfversunda socken i Dals härad och hemmanet Tjurtorp från Stora Åby till Röks socken, men för öfrigt kvarstå äldre *oregellundenheter i den administrativa och kyrkliga indelningen.*

Genom Kungl. brefvet den 27 Februari 1874 har Linköping erhållit *stapelstadsrätt* och genom Kungl. brefvet den 23 December samma år äfven fått rätt till nederlag och transitoupplag; och bildar länet med afseende å *tullförhållanden* östra tulldistriktet.

Under perioden hafva icke allenast *mätningar* både af *Topografiska korpser* och för *Ekonomiska kartverket* inom länet pågått samt kartor af det sistnämnda utarbetats öfver Bråbo, Skärkinds, Hällestads och Tjällmo, Risinge, Åkerbo och Memmings härad, utan äfven genom hushållningssällskapets föranstaltande *hydrografiska* arbeten under åren 1871, 1872 och 1873 blifvit utförda samt generalkartor med tillhörande profilverk upprättats öfver delar af Kuddby, Konungunds, Furingstads, Tåby, Östra Stenby, Östra Husby och Häradsammars socknar, äfvensom kartesammandrag öfver lågländta trakter inom Väderstads, Appuna och Hofs socknar i närheten af sjön Tåkern samt öfver Skenaåns vattenområde inom Högby, Bjälbo och Allhelgona socknar jemte Skeninge stads södra område.

Utom uppgifterna i »Bidrag till Sveriges officiella statistik» och länets Kungl. Hushållningssällskaps handlingar hafva under perioden inga andra *arbeten från trycket* angående länet utkommit, än dels en efter uppdrag af hushållningssällskapets förvaltningsutskott och med understöd af sällskapet år 1872 utgifven ganska omfattande och fullständig kalender för länet, dels ock ett af löjtnanten A. Ridderstad påbörjadt »Historiskt, Geografiskt och Statistiskt Lexikon öfver Östergötland», hvarjemte det under utgifning varande topografiskt-statistiska, och länen i fortlöpande skildring omfattande, arbetet »Konungariket Sverige» af filos. doktor Magnus Höjer jemväl angående Östergötland innehåller goda och värderika upplysningar.

Beträffande länets *naturbeskaffenhet* är ej något särskildt att, utöfver hvad i äldre femårsberättelser meddelats, nu tillägga.

2. Invånare.

Tab. N:o 1. På sätt af bifogade tabell N:o 1 inhemtas, har *folk-mängden*, som vid 1870 års slut utgjorde enligt husförhörslängderna 254,265 och enligt mantalslängderna 254,142 personer, uti jemnt stigande hvarje år *ökats*, så att den vid periodens slut uppgick till enligt husförhörslängderna 264,689 och enligt mantalslängderna 261,744 personer. Detta förhållande torde få tillskrivas icke allenast det i allmänhet genom goda skördar och gynnsamma konjunkturen för industrien alltmera ökade välståndet jemte lättheten för den arbetande befolkningen att i hemorten finna god utkomst, hvarigenom äfven lusten för utvandringar till Amerika, som under nästförlutna perioden steg till en förut okänd höjd, nästan alldeles upphört och numera inskränkt sig till närmare anhöriga, hvilka af förut utvandrade efterskickats, utan äfven den nästan fullkomliga frihet från svårare epidemiska sjukdomar, som utmärkt nu ifrågavarande femårsperiod.

Beträffande särskildt *folk-mängden i städerna* har uppgifvits, att den i *Linköping* för år 1875 uppgifna minskning härledt sig deraf, att under samma år många personer, som under östra stambanans byggande varit anställda vid den då här i staden

befintliga distriktjernvägsbyrån, efter banans fullbordande flyttade härifrån; att den i *Norrköping* för samma år enligt mantalslängderna uppkomna minskning icke skulle vara verklig, utan härflutit deraf, att år 1874 åtskilliga personer, fastän flyttade till andra gårdar, kommit att af misstag upptagas jemväl i de gårdar, hvarifrån de flyttat, och sålunda dubbelt antecknats; att i *Söderköping* under senare delen af 1874 och 1875 tyfoidfebrar borttryckt åtskilliga personer; och att tillökningen i *Skeninge*, der under föregående perioden stadens brist på rörelse i förening med utflyttningar vållat befolkningens minskning, nu hufvudsakligen bör tillskrivas det friskare lif, staden erhållit genom jernvägsförbindelsen medelst den i December 1873 för trafik öppnade jernvägen Mjölby—Motala—Halsberg.

Särskilda *förfoganden med afseende å personer, som tala främmande språk*, hafva under perioden icke ifrågakommit.

Ehuru den *religiösa rörelsen* alltmera vunnit i utbredning och icke allenast i städerna utan i en mängd församlingar på landet föranledt uppförande af särskilda böne- eller »missionshus», der andliga föredrag hållas af s. k. kölpörtörer från Evan-

geliska fosterlandsstiftelsen och andra dylika samfund, hafva dock inga egentliga *skismatiska yttringar* deraf förekommit, eller formliga anmälningar om utträde ur statskyrkan egt rum från andra ställen än Motala och Valdemarsvik, der *metodistförsamlingar* med egna prester blifvit bildade. Bönehusen hafva alla blifvit uppförda af de s. k. »läsarne», hvilka under perioden betydligt tilltagit både i antal och fanatism samt, ehuru inom sig delade i nylutheraner, nyevangelister och läsare af äldre slag, samtliga börjat närma sig den s. k. Waldenströmska riktningen och alltmera ställa sig i opposition mot statskyrkan och dess presterskap, af hvilket dock en del synnerligen bland det yngre torde vara skulden till den ensidiga riktning läseriet på sista tiden erhållit.

Några förändringar med afseende på *byggnadssättet*, som fortfarande utvecklats sig för vinnande af prydlighet, bekvämlighet och sundhet, hafva icke under perioden egt rum. Såsom taktäckningsämne isynnerhet på uthus och å landsbygden har spån numera nästan utträngt halm och tegel. Å boningshus har äfven mera allmänt börjat användas asfaltpapp, hvilket, ehuru genom sin lätthet och ringa eldfara ganska ändamålsenligt, likväl under de första åren fordrar omsorgsfull bestrykning för att blifva fullt varaktigt och derfor icke torde hafva den framtid, det annars onekligen förtjenar.

I *städerna*, der bostadsbrist synnerligen för den arbetande klassen blifvit alltmera kännbar och i följd såväl deraf som af de betydligt höjda prisen på byggnadsmaterialier och arbetslöner hyrorna högst betydligt stigit, hafva Nådiga byggnadsstadgar af den 8 Maj 1874 och de genom densamma framkallade särskilda byggnadsordningarna, som blifvit för hvarje stad fastställda, såsom lag påbudet de åtgärder för prydlighet och sundhet, som i förening med åstadkommande af bekvämlighet vid inredningen utgjort utmärkande drag vid uppförandet af byggnader under de senare åren. Synnerligast i *Norrköping* och *Linköping*, som under perioden mera kraftigt utvecklats sig, hafva de gynn-samma konjunkturerna och den genom hyrornas stigande ökade afkastningen af stadsfastigheter lockat till icke allenast ett i allmänhet ökad bebyggande utan äfven uppförande af jämförelsevis rymliga, sunda och bekväma bostäder, särskildt för de arbetande klasserna, dels af några större fabriksbolag och dels af för sådant ändamål stiftade bolag, hvarjemte båda dessa städer under perioden erhållit *vattenledningar*, af hvilka den i *Norrköping*, som tillkommit hufvudsakligen genom en storartad donation af en numera afiden medlem af samhället och betydliga bidrag af några andra enskilda personer i staden men för öfrigt blifvit fullbordad på stadens bekostnad och tillhör densamma, påbörjades 1872 och blef färdig 1875 samt läser kostat 931,168 kronor 36 öre, hvaremot den i *Linköping* åstadkommits genom ett aktiebolag, bildadt af åtskilliga för den goda sakens framgång intresserade samhällsmedlemmar, men uti hvilket äfven för stadens gemensamma räkning tecknats en femtedel af aktiebeloppet, samt kostat 283,025 kronor. Båda vattenledningarnas uppföringsverk drivas med vatten, *Norrköpings* från Motala ströms fall vid Fiskeby och *Linköpings* från Stångåns fall vid Tannefors, hvilka båda vattendrag äfven lemna det för förbrukningen erforderliga vattnet. I sammanhang med vattenledningsrörens nedläggande hafva i båda städerna äfven aflädnings- eller dräneringsledningar blifvit på kommunernas bekostnad anbragta. I *Norrköping* har äfven gasverket måst utvidgas genom anlägg-

ning af en ytterligare gasklocka, för hvilket ändamål staden år 1874 upplåtit vidare utrymme af tillsammans 29,209 qv.-fot. I *Norrköping* har *fastighetstaxeringsvärdet* under perioden stigit från 24,596,750 kronor, som det utgjorde vid dess början, till 27,499,950 kronor vid dess slut, på samma gång fastighetsförsäkringsbeloppet derstädes hos Städernas Allmänna Brandstods-bolag ökats med ej mindre än 2,939,306 kronor 70 öre. — I *Skeninge* har under perioden stadens och Allhelgona församlings gemensamma kyrka undergått en genomgripande reparation, därför kostnaden uppgått till omkring 40,000 kronor.

Vid Hans Maj:t Konungens besök i *Linköping* under September månad 1873 tecknades enskilda bidrag till belopp af nära 100,000 kronor för ombyggnad af *tornet å Linköpings*, på sätt i senaste femårsberättelsen omförmäles, förut med en kostnad af 222,485 kronor restaurerade *domkyrka*, hvadan och då sedermera för samma ändamål icke allenast församlingen anslagit 30,000 kronor utan äfven statsanslag af riksdagen beviljats, säker förhoppning förefinnes att snart nog få se den nu vanprydande tornbyggnaden på den för öfrigt i arkitektoniskt afseende utmärkta kyrkan utbytt mot ett med densamma harmonierande torn.

Någon egentlig *förändring i klädedräkten* har icke försiggått, dock uppgifves, att allmogen och isynnerhet tjenstehjonsklassen ådagalägga allt större benägenhet att begagna jämförelsevis dyrbarare klädsel, hvilket skall hafva så tilltagit, att det af dräkten knappt vidare låter sig göra att sluta till hvem som är herre eller dräng.

Med afseende på begagnandet af *vissa födoämnen och drycker*, vitsordas temligen allmänt det allt mera aftagande bruket af rusgifvande drycker synnerligen i hemmen på landsbygden, der det dagliga bruket af brännvin börjat inskränka sig till skördetiden och åt arbetande handverkare vid måltiderna, hvaremot förbrukningen af öl och isynnerhet kaffe läser betydligt tilltagit. Dock har under sista året ölförsäljningen på landsbygden något minskats i följd af den genom Kungl. förordningen den 18 September 1874 förändrade lagstiftningen angående vilkoren för utskänkning af maldrycker. Bland den lösa befolkningen i städerna och de vid jernvägsarbetena anställde arbetare torde deremot den ökade tillgången på högre arbetsförtjenst och samlifvet hafva icke obetydligt ökat förbrukningen af både sprit- och maldrycker, dock utan att allmänne eller särskildt nämnvärda oordningar derigenom uppkommit.

Befolkningens *sedlighet och laglydnad* förtjena fortfarande det bästa vitsord, hvilket lyckliga förhållande torde kunna tillskrivas lika mycket de arbetande klassernas alltmera förbättrade ekonomiska lefnadsförhållanden, som den genom skolväsendets utveckling stigande folkbildningen och de tilltagande bemödandena att genom bildandet af arbetareföreningar höja den arbetande klassen, förädla dess nöjen och i allmänhet öka den moraliska kraft, som ligger i sammanhållandet för goda och nyttiga ändamål. Särskildt torde i förevarande afseende få anföras, att t. ex. i *Linköping* endast ett gröfre brott, en förgiftning, varit föremål för ransakning; att vid *Gullbergs* härads vinter- och sommaring 1875 icke någon saköreslängd behöfde utfärdas och vid höstetinget endast tre i närheten af *Bergs* gästgivarvärdgård boende arbetare bötfälldes för fylleriförseelse, och att fångantalet vid länets häkten varit uti ett jemnt nedgående.

Sockenbibliotekens antal har under perioden, såvidt anmäldt blifvit, icke ökats, men de befintliga lära temligen mycket anlitas och isynnerhet har *tidsningsläsandet* bland allmogen tilltagit, hvartill icke ringa bidragit lättheten att för ett ytterst billigt pris erhålla veckotidningar af ett jmförelsevis rikt innehåll.

Arbetareföreningar, för hvilka intresset synes icke obetydligt hafva tilltagit, äro, utom de i städerna förut varande, bildade i Borg och Löts, Qvillinge och Östra Eneby socknar i närheten af Norrköping, vid Motala mekaniska verkstad, vid

Sonstorps bruk och vid Mjölby, samt anses alla utöfva ett välgörande inflytande; och utmärker sig bland dem isynnerhet Norrköpings stads, som skaffat sig egen storartad lokal för sina sammankomster.

För skarpskytteföreningarna har deremot intresset nästan helt och hållet upphört, så att för närvarande blott 4 finnas kvar, utan att ens någon af dem ådagalägger någon större lifaktighet.

3. Näringar.

A) **Jordbruk** och B) **Boskapsskötsel**. Då länets hushållningssällskap, som för hvar och ett af periodens särskilda år insamlat de för jordbruksstatistiken nödiga primäruppgifter, efter verkställd granskning deraf i sammandrag redan meddelat hvad som utgör föremål för tabellformulären N:o 2 och 3 i denna berättelse, torde i sådant afseende här få hänvisas till hvad sålunda derom redan blifvit meddeladt.

Hvad *jordbruket*, denna länets hufvudnäring, för öfrigt angår, har detsamma befunnit sig i jemn och stark utveckling, i det icke allenast nyodlingarna i temligen stor skala fortgått utan äfven och ännu mera förbättringarna af den gamla jorden genom underdikning och rikare gödsling högst betydligt ökat dess värde, på samma gång det allmännare bruket af förbättrad åkerbruksredskap, rationellt ordnande af växtföljden och användandet af maskiner i sin mån bidraga till näringens höjande och lättare tillgodogörande af dess afkastning.

Genom vattenafledningar från och *sänkning af sjöarne* Rien, Bolaren, Bröten, Välern, Blån och Nässjösjön i Kinda härad; Ören, Dyfveln och Herrsätterssjön i förening med reglering af Ekenäsåns vattenhöjd inom Bankekinds härad, Lyngsjön och Ensjön på Vikbolandet, Elgsjön i Risinge, samt Vispolen och Strållängen i Hammarkinds härad hafva dels betydliga landvinningar gjorts och dels mångfaldigt större sträckor af omkringliggande vattendränkta jord blifvit beredd för odling.

Nyodlade hafva, enligt inkomna uppgifter, blifvit år 1871 omkring 2,100 tunnland, 1872 omkring 1,900 tunnland, 1873 omkring 1,600 tunnland, 1874 omkring 1,500 tunnland och 1875 omkring 3,800 tunnland.

Grunddikningarna, hvartill nästan uteslutande användas tegelrör, hafva äfven vunnit det ökade förtroende, att äfven de mindre jordbrukarne börja använda detta sätt för åkerjordens torrläggning och att antalet af hushållningssällskapets täckdikningsförmän, hvilka vanligen anlitas för ordnandet af dessa arbeten, måst fördubblas eller från 4, som de vid periodens början voro, ökas till 8 och ändå icke räcka till för ingångna requisitioner om deras biträde. Enligt uppgifterna till hushållningssällskapet hafva blifvit täckdikade år 1871 omkring 1,500 tunnland, 1872 omkring 1,600 tunnland, 1873 omkring 1,500 tunnland, 1874 omkring 1,700 tunnland och 1875 omkring 3,000 tunnland.

För att bereda länets jordbrukare tillgång till kostnadsfritt biträde och råd i berörda afseende af en statens *landtbruksingenjör* har hushållningssällskapet fortfarande anslagit medel till bestridande af hans dagtraktamente samt affönat täckdikningsförmännen,

Jemte det höga pris på mejeriprodukter och lättad afsättning deraf lockat till ladugårdarnes ökande och dymedelst äfven åstadkommit en betydligt större och alltmera sig ökande tillgång på naturlig gödsel, har användandet af superfosfater och andra *artificiella gödningsämnen* numera blifvit så allmänt, att äfven allmogen betjenar sig deraf.

Med undantag af år 1872, då regnig väderlek under vårsådden och ett synnerligt ogynnsamt väder för inbergningen af vårsåden, som utgör länets hufvudsakligaste säde, försämrade *skördens* beskaffenhet har denna under perioden i allmänhet varit god och *totalomdömet* derom under de särskilda åren har utfallit på följande sätt: år 1871 god sädesskörd men klen foderväxtskörd; 1872 sädesskörden betydligt under medelmåttan men foderväxtskörden riklig; 1873 sädesskörden fullt medelmåttig och foderskörden rik; 1874 skörden af höstsäd god men af vårsäd under medelmåttan och af foderväxter närmande sig missväxt; och 1875 skörden af höstsäd knappt medelmåttig men af vårsäd god och af foderväxter riklig.

Några *offentliga understöd i följd af missväxt* hafva icke under perioden ifrågakommit, men innehafvare af några hemman och lägenheter i Slaka, Normlösa, Skeppsås och Elfvestads socknar, som genom ett i Augusti 1875 inträffadt oväder fingo sin gröda skadad och delvis alldeles förstörd af hagel, hafva genom räntefria statslån erhållit undsättning, hvarjemte af denna anledning 1,000 kronor fördelats såsom understöd åt några medellösa mindre jordbrukare i samma trakt.

Handelsprisen å spanmål hafva fortfarande bibehållit sig temligen höga och vanligtvis närmat sig, dock mera öfver än under, till de årliga *markegångsprisen*, hvilka för de olika sädesslagen varit på följande sätt bestämda:

	1871.	1872.	1873.	1874.	1875.
1 kubikfot hvete	3,80	4,40	4,52	3,61	3,50
1 » råg	2,44	2,80	2,94	3,00	2,68
1 » korn	2,00	2,54	2,66	2,94	2,15
1 » hafre	1,68	1,40	1,43	1,82	1,43
1 » blandsäd	1,49	1,78	1,84	2,19	1,67
1 » ärter	2,45	2,86	3,01	4,20	2,70

och hafva nästan samtliga åren, utom med afseende å höstsäd 1872 och vårsäd 1874, lemnat betydliga öfverskott till afsalu.

I följd af den starka efterfrågan på hafre för utländsk räkning och de storartade magasin för uppköp förnämligast af detta sädesslag, som blifvit uppförda vid Hästholmen, Vadstena,

Motala, Husbyfjöl, Berg, Norsholm, Mem, Rimforsa och Norrköping, der detsamma utgör en nästan monumental byggnad, intager odlingen af detta sädesslag numera ett synnerligen framstående rum.

Med undantag för sockerbeter, som i sammanhang med anläggning under perioden af hvitbetsockerbruk i Vadstena och vid Ljungs säteri börjat att i större skala på den deromkring närmast liggande jorden odlas, men numera, sedan nämnda fabriksstillverkning icke burit sig, nära nog upphört, hafva inga *nya rotfrukter eller sädesslag* blifvit i länet odlade; ty de försök, som blifvit på några ställen gjorda med odling af middsommarråg och raps hafva, ehuru de uppgifvas hafva skett med fördel, dock ej vunnit någon allmänna efterföljd.

De vid landtbruksmötena anordnade *utställningar* af åkerbruksredskap och skördemaskiner jemte ångröskverk hafva i hög grad befordrat utbredningen af deras användning och torde numera på de flesta större egendomar i provinsen slätter- och skördemaskiner begagnas, hvarjemte det ej längre hör till sällsyntheterna att finna ångröskverk, för hvilkas inköp och begagnande till och med på flere ställen bolag af mindre jordbrukare i samma trakt bildat sig. Detta förhållande har äfven föranledt hushållningssällskapet att från och med 1875, för att lemna de länets jordbrukare, som deraf voro i behof, tillgång på skickligt biträde för undervisning om maskiners uppsättning och skötsel, anställa en särskild *länsmaskinist* och till aflöning åt denne anslå 1,000 kronor om året; och läser han varit så anlitad, att han från sin anställning i Mars 1875 befunnit sig i nästan daglig tjänstgöring.

Den smak för *trägårdsskötsel* och *fruktodling*, till hvars utbredande Linköpings läns och stifts trägårdsförening i hög grad bidragit, har under perioden så tilltagit, att, då nämnda förening, hvilken lika mycket afsett bildandet af skickliga trägårdsmästare som försäljning af frön, blomsterplanter och träskolealster, samt, på sätt här nedan närmare beröres, i sagda afseenden utöfvat en verkligen storartad för densamma själf lika fördelaktig som för länet fruktbarande verksamhet, likväl icke förmått tillfredsställa de alltjemnt växande anspråken på biträde och råd, hushållningssällskapet den 28 Januari 1874 beslutat anställa en särskild *länsträgårdsmästare* samt för bestridande af dennes aflöning och resor jemte öfriga dermed i samband stående kostnader för trägårdsskötselns befrämjande inom länet anslagit ett årligt belopp af 2,000 kronor.

Utvecklingen i förevarande hänseende torde bäst kunna bedömas genom en framställning af trägårdsföreningens eget framåtgående, af hvilket några moment derfor här anföras. Grundad år 1859 genom bidrag under de tre första åren från länets hushållningssällskap af sammanlagdt 6,500 kronor samt af ledamotstillskott och frivilliga gåfvor, hvilka vid 1875 års slut tillsammans uppgått till 6,007 kronor, började densamma sin verksamhet på 8 tunnland åkerjord, som Linköpings stad för sådant ändamål af Kungl. Serafimer-Ordensgillet arrenderade och åt föreningen kostnadsfritt upplät. Sammanlagda arrendeafgifterna för denna jord till 1875 års slut hafva uppgått till 4,250 kronor, med hvilka staden således bidragit. Utan andra främmande tillskott än de således erhållna 16,757 kronorna, har föreningen, hvars två första år nästan uteslutande upptogos af förberedande arbeten, såsom grunddikning jemte de af föreningen invid den på berörda sätt upplätta jorden inköpta två bygg-

nadstomters och trägårdens inhägnad och planering, samt träskolans jemte andra växters plantering, och hvars två närmast derpå följande år naturligtvis ej heller kunde gifva någon nämnvärd afkastning, sedermera till sitt område inlagt år 1871 ytterligare fem tunnland åker samt 1874 än vidare sex tunnland åkerjord och fem tunnland hagmark, för hvilket allt föreningen både erlagt afträde med 1,000 kronor till förre arrendatorn och sjelf sedermera betalar det årliga arrendet. Oaktadt kostnaderna för denna stora utvidgning och ehuru föreningen derjemte för de två inköpta tomterna betalt 930 kronor, derå uppfört bostads-, orangeri-, uthus- och källarebyggnader till ett brandförsäkringsvärde af 21,294 kronor 14 öre, anbragt jernstaket och portar för ett pris af 1,668 kronor 58 öre samt anskaffat en bland de utmärktaste träskolor i riket, hvars värde torde fullt uppgå till om ej öfverstiga 50,000 kronor, hade föreningen vid slutet af år 1871 betalt all sin skuld och egde vid utgången af år 1875 fastigheterna med derå uppförda byggnader till ett bokfördt värde af 23,892 kronor 72 öre, ett lager af frö och inventarier bokfördt till 2,398 kronor 4 öre samt kontanter och utlånta medel till belopp af 14,563 kronor 41 öre eller tillsammans 40,854 kronor 17 öre utom det, på sätt ofvan berördt är, högst betydliga värdet af dess träskolor och andra planteringar. I och för omplanterande i skilda trakter af länet och stiftet, hade intill 1872 års utgång blifvit från föreningens träskolor sålda: 4,905 äppelträn, 2,729 päronträn, 2,218 körsbärsträn, 526 plommonträn, 25 valnöt- och apprikosträn, 1,698 alm-, 1,081 bok-, 630 kastanie-, 1,001 lind-, 1,656 lönn-, 321 ask-, 3,885 pil-, 3,328 poppel-, 222 rönn- och oxel-, 5,131 barrträ- samt 4,868 diverse trätelningar äfvensom 13,952 parkbuskar jemte en massa andra buskar och plantor.

Hvad *stängsel* och *hägning* beträffar, fortfara hufvudsakligen ännu de gamla förhållandena. Visserligen förekommer på några af de större egendomarne vallning af kreaturen, och plantering af hagtornshäckar kring trägårdar och hustomter har börjat blifva mera allmän, men till vanligt stängsel användas fortfarande allmänligen de lika fula som skogsförödande gärdsgårdarne.

Dagsverksprisen hafva i följd af både den ökade företagsamheten och de betydligt stegrade priserna på alla lifsförnödenheter under perioden ökat och i medeltal utgjort, med någon förhöjning invid städerna och på slättbygden, sommartiden 1,25 à 2 kronor för mans- och 67 öre à 1 krona för qvins-, samt vintertiden 75 öre à 1 krona 25 öre för mans- och 50 à 75 öre för qvins-dagsverke.

På samma sätt hafva *tjenstehjónslönerna* under perioden stigit och i medeltal utgjort 125 à 200 kronor för en dräng och 50 à 90 kronor för en piga. På de ställen inom länet, der de mindre jordbrukarne vanligen antaga tjenstefolk blott för sommarhalfåret, hafva sommarlönerna dock uppgått till ungefär samma belopp som helårslönen.

Då *boskapsskötseln* icke allenast i och för sig utgör ett bland de väsentligaste grundvilkoren för jordbrukets utveckling, enär deraf beror både dragkraften för jordens brukande och dennas uppbringande till behörig växtkraft genom tillbörlig gödning, utan ock blifvit dess förnämsta binäring, hvars afkomst under senare åren på många ställen betydligt öfverstigit den af sjelfva sädesproduktionen, har fortfarande derå egnats en synnerlig omsorg.

6 Östergötlands län. Kreatursrasernas förbättring. Mejerirörelse. Biodling. Landtbruksmöten. Skogshushållning. Tab. N:o 4.

För *kreatursrasernas* förbättring genom inköp af utmärkta afvelsdjur från utlandet och deras korsande med äldre här befintliga raser hafva, synnerligen hvad hästar beträffar, stora uppföringar blifvit gjorde både af hushållningssällskapet och enskilda personer, på samma gång en bättre utfodring och omsorgsfullare skötsel blifvit mera allmän.

Utom de i förra berättelsen omnämnda utmärkta ladugårdsuppsättningarna af korthorns- och ayrshireraser vid Hofgården och Kyleberg, från hvilka tjurar och kalvar spridas i omkringliggande trakt, hafva vid Säby i Vists socken, der efter ritning af en bland Stockholms förnämsta arkitekter under perioden jemväl uppförts en storartad nästan monumental ladugårdsbyggnad, som blott för kostallet är 244 fot lång, 68 fot bred och 20 fot hög på jemnväggarne, vid Höttorp i Tjällmo socken, der säkerligen en bland de största ladugårdarne i mellersta Sverige på omkring 400 kor finnes, och vid Ljung större uppsättningar af utmärkta kreatursraser under detta tidskifte egt rum, jemte det till åtskilliga andra egendomar såsom till Finspong och Marieborg af anglerkor och tjurar samt till Sjöbacka i Ljungs socken af rent holländska tjurar och qvigor införsel egt rum. Deremot lærer nuvarande innehafvaren af lägenheten Djurön i Bråviken, som på sätt förr blifvit omförmäldt, genom Kungl. brefvet den 15 Mars 1771 har sig ålagdt att der hafva holländeri för utbredande af den äldre holländska rasen, deraf årligen två skattekalvar skola utlottas bland jordbrukarne inom Vikbolands fögderi mot en lösen af 4 kronor 50 öre stycket, icke med samma framgång som sin företrädare lyckats i sina bemödanden för sagda ändamål, ehuru vid de besigtningar, som enligt gifna föreskrifter två gånger om året å holländeriet anställas, någon anmärkningsvärd försumlighet icke kunnat honom tillvitas.

På samma gång länets hushållningssällskap genom att anslå betydliga belopp till premier för utställda kreatur vid de inom provinsen hållna landtbruks- och gillemöten gifvit fart åt bemödandena att anskaffa utmärkta kreatur, har sällskapet under perioden genom anordnandet från och med 1874 vid Linköping af en *utställningslokal för slagtkreatur* samt utdelning af premier vid de tre ordinarie utställningar af sådan boskap, som på vårarne ega rum, äfven åt denna del af boskapsskötseln egnat en af framgång krönt omsorg, som, jemte det den beredt länets jordbrukare tillfälle att på nära håll och utan anlitande af kommissionärer verkställa försäljning af slagtboskapen, betingat högsta möjliga pris genom de till dessa utställningar från skilda håll och äfven från utlandet tillströmmande uppköparne.

För *hästafveln* hafva åtgärderna varit ännu lifligare, enär, jemte det årliga premieringar af utmärkta hästskulptur först direkt och ensamt af hushållningssällskapet och, sedan statens årliga prisbelöningar börjat, med bidrag från sällskapet egt rum, flere föreningar eller bolag inom länet bildat sig för anskaffande och tillhandahållande af utmärkta hingstar, som blifvit inköpte hufvudsakligen från Norge, England och Frankrike. Till åtskilliga af dessa bolag har hushållningssällskapet lemnat bidrag med räntefria lån mot återbetalningsskyldighet af en femtedel årligen och hvilka lån till 1875 års slut utgått med tillsammans 8,400 kronor. Derjemte har sällskapet anslagit medel till pris vid de kapplöpningar, som af Svenska Kapplöpningssällskapet numera börjat en gång hvarje år å mötesplatsen Malmen anställas.

För *färafvelns* förbättring har äfven hushållningssällskapet verkat genom sin landtegendom Haddorp, derifrån årligen en mängd springbaggar blifvit till höga pris sålde och dit under loppet af 1874 blifvit för southdownrasens ytterligare upphjelpande från England inköpt en springbagge för 1,052 kronor.

Ehuru inga *kreaturssjukdomar* under perioden allmänare förekommit, hafva likväl *kreatursprisen* varit ganska höga och synnerligen på hästar betydligt stigit samt i medeltal utgjort för kor 80 å 200 kronor, för 13 quarters oxar 450 å 600 kronor parat samt för dugliga arbetshästar 1,000 å 1,500 kronor och för vagnshästar 1,500 å 3,000 kronor parat.

Genom utbredning af den från Hofgården utgångna isemetoden vid mjölkens behandling och de synnerligen höga pris, produkterna fortfarande betingat, har *mejerihandling* under perioden gått betydligt framåt, i det icke allenast på de flesta större egendomar mejerin numera äro inrättade, utan äfven några större bolag tillkommit för att drifva rörelsen i utvidgad skala samt för sådant ändamål uppköpa mjölk och grädde från en temligen vidsträckt omkrets. I detta afseende har isynnerhet Mälareprovinsernas mejeriaktiebolag, som inrättat filialer på flere ställen inom länet, intagit ett framstående rum. Ett inom länet för samma ändamål bildadt bolag med benämning Östergötlands mejeriaktiebolag bar sig deremot icke, utan måste efter ett par år upphöra med sin verksamhet. Ensamt vid Sandbäckens i närheten af Linköping belägna mejeri, som numera disponeras af Mälareprovinsernas mejeriaktiebolag, tillverkades under loppet af 1872 öfver 100,000 skålpund smör, som nästan alltsammans gick till England.

Biodlingen uppgifves deremot allmänt vara i aftagande, endast från sydöstra delen af länet har den förmäls fortfarande mera allmänt bedrifvas.

Landtbruksmöten hafva af hushållningssällskapet för hela länet varit anordnade år 1871 i Vadstena och 1873 i Linköping, hvaremot det, som 1875 skulle hållas i Norrköping inställdes i anseende till det derstädes utsatta allmänna svenska landtbruksmötet 1876. Vid det i Vadstena, som var besökt af 3,452 betalande personer, funnos 385 särskilda utställningsföremål och utdelades 27 silfver- och 20 bronsmedaljer samt 215 karoliner, 49 silfverspecier och 280 kronor i annat mynt. Vid det i Linköping, som var besökt af 5,350 betalande personer, voro 488 utställningsföremål och utdelades i pris tillsammans 1,966 kronor 83 öre.

C) *Skogshushållning, jagt och fiske*. Under åbero- Tab. N:o 4. pande af bifogade tabell N:o 4, får med afseende å de allmänna skogarne för öfrigt hufvudsakligen meddelas, att inom länet bildats en ny *kronopark* genom afskiljande, vid senaste utarrendering af det till statsverket indragna öfverstelöjtnantsbostället Kungs-Norrby, af dithörande 6,208,19 qvadratfot skogsmark, för hvilken hushållningsplan blifvit år 1872 af Skogsstyrelsen fastställd. I anseende till de stegrade virkesprisen lærer år 1873 inträffat, att den utsyning, som från denna kronopark utlemnats till Kungs-Norrby underlydande rå- och rörshemmans bönder, i det närmaste motsvarade den skatt, som dessa bönder erlade till staten, så att antagas kunde, att det uti en icke aflägsen framtid blefve för staten fördelaktigare att skänka dessa kronohemman till deras brukare emot skyldighet för dem att afstå från utsyningsrätten å kronoparken.

Af häradsallmänningsarna, som fortfarande nästan alla stå under skogsstatens vård och förvaltning, fastän delegarne i de flesta förklarar sig vilja densamma sjelfva öfvertaga, så snart vilkoren derfor, hushållningsplaners fastställande af Skogsstyrelsen och nya reglementens uppgörande, blifvit uppfyllda, hafva under perioden endast Gullbergs härads år 1873 och Kinda härads år 1874 fått nya hushållningsplaner pröfvade och fastställda.

Af *enskilda skogar* äro fortfarande endast högst få, såsom de till Finspongs och Åtvidabergs bruk samt några andra större egendomar hörande, indelade till ordnad skogshushållning; och äfven om *skogssköfling* blott på några få ställen i norra och södra delarne af länet kan anses hafva egt rum, har dock i följd af de under perioden till en förut icke anad höjd uppdrifna virkesprisen *öfverafverkning* temligen allmänt egt rum, på samma gång försäljning af skogsegendomar betingat pris, understundom uppgående till flerdubbelt mot hvad samma hemman förut kostat. Isynnerhet i södra delen af länet och de förut annan kommunikation än de allmänna vägarne saknande trakterna omkring Kinda kanal och sjön Sommen, som genom ångbåtstrafiken på dessa vattendrag och dennas förbindelse med östra stambanan erhållit lättad utfart för sina produkter, hafva virkesspekulationerna framkallat en jemförelsevis storartad verksamhet, i det ej mindre än sex större bolag nu drifva *sågverksrörelse*, grundad på inköp i dessa trakter, hvarifrån virke till värde af millioner kronor under de senaste åren utskeppats dels öfver Mem och Norrköping dels ock, beträffande virket från trakterna af Sommen, öfver Göteborg.

Ehuru *egentlig skogsvård* och *återplantering* regelmässigt eger rum blott å de under skogsstatens förvaltning stående allmänna och boställsskogar jemte några få större enskilda bruksskogar; har likväl det så betydligt stegrade värdet af skogen mera allmänt vänt uppmärksamheten derpå. För att tillhandaga med undervisning i sådant afseende har hushållningssällskapet från år 1872 anslagit medel för anställande af *skogsplantörer*, som utan annan kostnad för rekvirenten än fri bostad och kost under förrättningsdagarne stå till tjenst; och hafva sådane plantörer derefter hvarje år tjenstgjort; hvarjemte sällskapet 1875 anslagit medel för prisbelönande af väl vårdade skogsplantsägar och för bekostande af skogsfrön dertill.

För *kolning* åtgå till bruken i länets norra del äfvensom till Åtvidabergs kopparverk icke obetydligt med skog och under de uppjagade kolprisen efter östra stambanans öppnande hafva icke obetydliga kvantiteter blifvit från länet försända till Nora och Karlskoga bergslager.

Tjärubräddning har egt rum endast på några få ställen och blott till husbehof. Några fabriker, som vid periodens början anlades för tillverkning af terpentiner, kreosot- och träolja för belysning medelst torrdestillation af stubbar och tyre, hafva i anseende till svårigheten att erhålla större partier råmateriel icke kunnat drifvas i sådan skala, att fabrikationen burit sig, och fördenskull numera nästan alldeles upphört med sin verksamhet.

Svedjande eger numera icke rum och *skogsellar* hafva egentligen endast under den torra sommaren 1874 anställt nämnvärd skada, men öfvergingo då ej mera än 5 à 600 kvadratref. En del af dem å häradsallmänningsar misstänktes vara anlagda för åstadkommande af bättre bete.

Tillgången på *matnyttigt villebråd* uppgifves under perioden hafva varit temligen god och på rapphöns till och med ymnig, ända till dess den ovanligt stränga vintern i början på 1875 med sin otjenliga väderlek nästan totalt utrotade dessa. *Jagt* idkas dock nu i allmänhet icke så mycket som förr och ingensstädes inom länet kan den sägas utgöra någon näringsgren. Temligen allmänt klagas öfver att har- och fogeljagten betydligt skadas genom tillväxten af räf och hök, sedan statens skottpenningar för dessa blifvit borttagna och de af landstinget anslagna varit otillräckliga.

Fisket bedrifves endast i länets östligaste delar eller skärgårdstrakterna såsom näring, men utgör, då länet är uppfyllt af sjöar och vattendrag, ett ganska viktigt moment i den enskilda hushållningen. Genom de under nästförlutna perioden för länets samtliga vattendrag utfärdade fiskeristadgar, som hufvudsakligen afse förbud mot begagnande af de fiskutödande s. k. vinternotarna och af så finmaskad redskap, att äfven den icke tillväxta och mindre matnyttiga fisken fångas, samt mot fiskens störande under lektiden, förbättras fisket alltmera och bör, om äfven åtgärder för lekplatsernas upphjelpande och skyddande af fiskvattensgarne vidtagas, blifva ganska lönande. Hushållningssällskapet har äfven åt denna del af ekonomien egnat fortfarande omsorg, i det icke allenast fiskerintendenten åtnjutit årligt arvode för tillsyn och råd med afseende å fisket utan äfven särskildt anslagits 1874 1,100 kronor och 1875 500 kronor för dels inköp af lämplig redskap dels aflöning och resekostnad åt en fiskare från Blekinge, som under sommarmånaderna skulle tjenstgöra såsom instruktör för idkande af s. k. drifgarnsfiske på djupet i skärgården. Vid Häfla, Motala och Holmen i Norrköping hafva anstalter för kläckning af laxrom och laxodling varit inrättade och synnerligen på sistnämnda ställe visat goda resultat, till dess af vattenbrist föranledda provisoriska dambyggnader i Norrköpings ström och andra orsaker återigen kommit laxfisket att under senare åren der förfalla.

D) Rofdjurs utödande. Med afseende å både antalet *dödade rofdjur* och af *rofdjur dödade husdjur* saknas för perioden alla upplysningar, som kunnat möjliggöra ett det verkliga förhållandet ens sig närmande uppgörande af tabeller i enlighet med formulären N:o 5 och 6, vid hvilket förhållande dessa måst uteslutas.

Af rofdjuren förekomma björn, jerf och lo aldrig numera och af varg tror man sig endast under den stränga vintern i början på 1875 hafva inom länet sett en eller annan, dock utan att någon skadegörelse af dem blifvit känd. Mård och utter förekomma visserligen ehuru sparsamt inom länet, men någon skada, som genom dem förorsakats, har man sig icke bekant. Deremot har en allmännare klagan öfver tillväxten af räf och hönhök försports. Till dessa båda djurslag torde länets rofdjur fördenskull numera kunna inskränkas. Den skada, de förorsakat, torde emellertid nästan uteslutande drabbat det mindre villebrådet, ty om någon mera nämnvärd sådan inträffat på husdjuren, skulle säkerligen ifvern att utrota dem varit större och de skottpenningar, som numera endast landstingen för dem utgifva, blifvit satta till belopp, som mera lockat till bemödanden att förtjena dem. Sedan landstinget år 1874 ökat sitt förslagsanslag för utbetalandet af dessa skottpenningar från 500 till 1,000 kronor och i sammanhang dermed höjt skottpenningarna

för räff från 1 till 2 kronor, hafva emellertid under sista året utgifterna för detta ändamål betydligt stigit och således antagligen medfört åsyftad verkan.

I skottpenningar hafva af nämnda medel utbetalats:

År 1871	kronor	522,00.
» 1872	»	515,00.
» 1873	»	580,00.
» 1874	»	652,00.
» 1875	»	4,337,50.

Att några skallgångar vid ofvanberörda förhållande icke under perioden föranstaltats, faller af sig sjelft.

E) **Bergs- och brukshandtering.** Med afseende å denna åberopas hufvudsakligen följande af distriktets nuvarande bergmästare tabellariskt uppställda

Berättelse om Bruks- och Bergverksrörelsens tillstånd i Östergötlands län åren 1871—1875.

Jerngrufvorna.

År.	Utmål.		Grufvor.		Erhållen malm.	
	Under hvilstånd.	Arbetade.	Under hvilstånd.	Arbetade.	Centner.	Skålp.
1871	5	1	5	1	104,636	—
1872	5	1	5	3	89,500	—
1873	4	9	4	17	224,526	—
1874	2	9	2	17	305,384	—
1875	9	3	10	7	189,394	—
Summa					913,440	—
I medeltal årligen					182,688	—

Tackjernstillverkningen.

År.	Masugnar.		Erhållet tackjern.	
	Obegagnade.	Begagnade.	Centner.	Skålp.
1871	—	4	198,515	—
1872	1	3	185,285	70
1873	1	2	192,010	—
1874	—	4	258,467	50
1875	—	4	322,823	67
Summa			1,157,101	87
I medeltal årligen			231,420	37

Jerngjutgods-tillverkningen.

År.	Gjutgods af tackjern				Gjuterin.	
	taget direkt ur masugnen.		efter dettas omsmältning vid gjuteri.		Begagnade.	Obegagnade.
	Centner.	Skålp.	Centner.	Skålp.		
1871	2,050	70	54,282	73	2	1
1872	548	40	30,052	58	2	1
1873	1,716	—	53,477	09	3	—
1874	4,085	30	53,880	31	4	—
1875	7,260	62	59,038	33	4	—
Summa		15,661	02	250,731	04	—
I medeltal årligen		3,132	20	50,146	21	—

Skottpenningar. Bergs- och brukshandtering.

Stång- och ämnesjern-tillverkningen.

År.	Härdar.		Erhållet smidesjern.	
	Obegagnade.	Begagnade.	Centner.	Skålp.
1871	7	69	323,814	49
1872	9	67	294,295	08
1873	11	59	414,427	17
1874	17	55	340,494	43
1875	9	46	342,589	21
Summa			1,715,620	38
I medeltal årligen			343,124	08

Jernmanufaktur-tillverkningen.

År.	Verkstäder.	Erhållet manufakturert jern.	
		Centner.	Skålp.
1871	25	215,555	65
1872	26	213,538	90
1873	30	53,040	22
1874	31	194,171	72
1875	28	164,959	02
Summa		841,265	51
I medeltal årligen		168,253	10

Koppargrufvorna.

År.	Utmål.		Grufvor.		Erhållet malm.	
	Under hvilstånd.	Arbetade.	Under hvilstånd.	Arbetade.	Centner.	Skålp.
1871	19	6	29	6	389,117	—
1872	19	7	29	7	389,188	05
1873	3	6	3	6	226,403	50
1874	2	6	3	6	182,643	32
1875	13	2	24	3	87,927	—
Summa					1,275,278	87
I medeltal årligen					255,055	77

Koppertillverkningen.

Vid Åtvidaberg har tillverkats:

År 1871	13,687,09	centner garkoppar.
» 1872	12,336,17	» »
» 1873	8,839,25	» »
» 1874	9,045,60	» »
» 1875	7,676,27	» »

Summa 51,584,38 centner garkoppar.

I medeltal årligen 10,316,88 » »

Zinkmalm.

Vid de, bolaget "La Vieille Montagne" tillhöriga zinkgrufvorna inom Åmmebergs malmfält, beläget dels i Lerbäcks och Hammars socknar af Örebro län, dels i Godegårds socken af Östergötlands län, hafva för tillverkning af *metallisk zink i främmande land*:

År 1871	uppfodrats	739,472	centner	zinkmalm,
» 1872	»	781,896	»	»
» 1873	»	633,320	»	»
» 1874	»	678,120	»	»
» 1875	»	812,928	»	»

Summa 3,645,736 centner zinkmalm.

I medeltal årligen 729,147 » »

Messing.

Vid Gusums messingsbruk hafva tillverkats:

År 1871	af messingsfabrikat	396,35	centner.
» 1872	»	601,33	»
» 1873	»	780,90	»
» 1874	»	1,050,75	»
» 1875	»	1,224,52	»

Summa 4,053,85 centner.

I medeltal årligen 810,77 » »

Kopparsmide.

Vid Åtvidabergs kopparhammare har kopparsmidestillverkningen för år 1871 uppgått till 53,75 ctr, hvarefter detta slags smide verkstälts vid Forsaström i Kalmar län.

Gjutgods af annan metall än järn.

Tillverkning af sådant gods uppgifves vara åstadkommen vid Motala mekaniska verkstad till följande belopp:

År 1871	480	ctr	62	skålp.	och	30	ort.
» 1872	775	»	41	»	»	30	»
» 1873	962	»	13	»	»	20	»
» 1874	1,084	»	85	»	»	—	»
» 1875	679	»	75	»	»	—	»

Summa 3,982 ctr 76 skålp. och 30 ort.

I medeltal årligen 796 » 55 » » 36 »

Marmor.

Vid Kolmårdens marmorbruk hafva arbeten blifvit förfärdigade:

År 1871	till ett värde af	6,500,00	kronor.
» 1872	»	10,637,00	»
» 1873	»	10,963,23	»
» 1874	»	8,974,26	»
» 1875	»	7,253,02	»

Summa 44,327,51 kronor.

I medeltal årligen 8,865,50 » »

Inmätningar af fyndigheter.

År.	Jernmalm i berg		Sjö- o. myr- malmer		Koppar.		Ziuk.		Nickel.		Kobolt.		Svafvelkis.		Guld, silfver o. bly.		Summa.		
	Nyuppläckt.	Förut inmätad.	Nyuppläckt.	Förut inmätad.	Nyuppläckt.	Förut inmätad.	Nyuppläckt.	Förut inmätad.	Nyuppläckt.	Förut inmätad.	Nyuppläckt.	Förut inmätad.	Nyuppläckt.	Förut inmätad.	Nyuppläckt.	Förut inmätad.	Nyuppläckt.	Förut inmätad.	
1871	1	10	—	—	84	—	10	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	1	104
1872	37	62	—	—	85	—	14	—	1	—	—	—	—	—	6	3	—	51	165
1873	86	84	28	—	64	—	18	8	2	1	—	—	3	—	1	1	—	132	169
1874	84	34	14	—	12	4	2	5	20	1	—	—	—	1	1	—	—	73	45
1875	3	2	4	—	1	20	3	—	14	9	—	—	1	—	1	2	—	27	33
S:a	151	192	46	—	26	257	5	47	42	13	1	—	4	1	9	6	—	284	516

hvarförutom här särskildt torde få omförmålas:

att den vid *Åtvidabergs* kopparverk ständigt nedgående tillverkningen beror på aftagande malmtillgång, som af mer eller mindre fattig art numera, sedan Mormorsgrufvan i Åtvids socken i följd af ett under November månad 1872 i så omfattande grad inträffadt bergras, att denna med visserligen icke rik men god malm försedda grufva sannolikt för alltid måst nedläggas, numera icke bearbetas och arbetena i Bersbo grufva inom Värna socken i brist på duglig malm måst i väsentlig mån inskränkas, upptages nästan ensamt från Grönhögs grufva i Björsätters socken. Enär dertill den färdiga produktens pris ej motsvarar den alltjemnt både i följd af stigande arbetslöner och höjda kolpris sig stegrande tillverkningskostnaden, är naturligt, att denna förr så vinstgivande industri har att kämpa både med ogynnsamma konjunkturer och andra menligt inverkan förhållanden af för dess bestånd och utveckling betänklig beskaflighet. Detta har ock föranlett, att kopparverket genom Kungl. brefvet den 11 Augusti 1873 blifvit under fem års tid från och med samma år befriad från afrad till kronan. Arbetspersonalen har under perioden från 320, som den var 1871, minskats till 212, som den utgjorde 1875; och

att de i senaste femårsberättelsen omförmåla af ett engelskt bolag gjorda försöksarbeten vid Arvidsbergs koppargrufva i Rönö socken misslyckats och därför 1871 alldeles upphört; hvilket äfven skett vid Fångö koppargrufva i Gryts socken.

Af berättelsen upplyses vidare:

att af *jerngrufvor* hufvudsakligen bearbetats *Nartorpsfältet* i Skällviks socken jemte några mindre från och med 1873 upptagna grufvor i närheten deraf, hvarifrån erhållits 1872 minsta afkastningen med 89,500 centner malm och 1874 den högsta med 217,240 centner, samt från och med 1873 det s. k. *Tybblefältet* i Godegårds socken, som samma år lemnade 52,450 ctr, år 1874 88,174 ctr och 1875 53,110 ctr, för smältning hvaraf en masugn blifvit år 1873 vid Kristinefors i samma socken byggd, hvarjemte vid Skönnarbo i Tjällmo socken under de båda sista åren börjat bearbetas malmanledningar, för hvilka tillgodogörande en masugn der blifvit uppförd;

att vid de båda *jernbruken* i länets sydligaste del, Blomfors och Sund, tillverkningen nästan uteslutande inskränkt sig till ortens behof;

att, ehuru sjelfva kanontillverkningen icke stigit under perioden, vid *Finspångsverken* fortfarande utöfvats en storartad verksamhet;

att *Motala mekaniska verkstad*, redan förut af en högst betydande omfattning, under perioden utvidgats med en ny maskinverkstad, ett hjulbands- och kanonbandsverk med tillhörande husbyggnad, två blåsmaskiner jemte öfverbyggnad och motor, 2 gaspuddelugnar och 2 vanliga puddelugnar, 4 gasvällugnar, 2 martinsugnar med husbyggnad, 5 gasgeneratorer med kondensatorer och tillhörande gaskanaler ledande till verket, äfvensom en stenhusbyggnad för gasgeneratorerna, 1 hejare för ånga; 1 sax för klippning af tjock och 1 för klippning af tunn jernplåt, hvarjemte diverse axelledningar och lyftkranar blifvit anbragta samt det stora rälsvalsverket kompletterats. De vid verkstaden utförda arbeten hafva hufvudsakligen utgjorts af nybyggnad och reparationer af ång- och segelfartyg, diverse maskinerin och gröfre smiden, såsom ångmaskiner, kanonmekanismer och kanonband, gröfre plåtarbeten och diverse jerngjutgods, deraf tillverkningen stigit från 13,622 ctr 1871 till 19,654 ctr 1875.

Högsta jernplåttillverkningen egde rum 1874, då den uppgick till 99,100 c:tr mot 73,036 c:tr 1871. Tillverkningsvärdet vid verkstaden har uppgått år 1871 till 2,504,674 kronor; år 1872 till 3,580,272 kronor, år 1873 till 4,425,196 kronor, år 1874 till 4,741,352 kronor och år 1875 till 4,528,948 kronor och arbetsstyrkan, som år 1871 utgjorde 939 personer, har successivt ökats så, att den 1875 uppgick till 1,171 personer;

att vid *Gusums messingsbruk*, der från England införskrifna maskiner sedan 1867 användas, fabrikationen befunnit sig i ständig utveckling och fått stigande afsättning, hvilket bäst kan bedömas deraf, att då år 1871 tillverkades af 61 arbetare 396 c:tr hufvudsakligen maskin- och knappnålar, steg tillverkningen 1872 af 61 arbetare till 601 c:tr, 1873 af 65 arbetare till 781 c:tr, 1874 af 67 arbetare till 1,059 c:tr och 1875 med samma antal arbetare till 1,225 c:tr;

att vid *Kolmårdens marmorbruk* sjelfva marmorbearbetningen fortfarande varit jemförelsevis obetydlig, men kalkbränning och tegeltillverkning deremot med ifver bedrifvits och lära lemnat goda resultat;

att sedan *Boxholms bruk* i Ekeby socken under perioden öfvertagits af ett större bolag, rörelsen derstädes blifvit betydligt utvidgad, i det tillverkningen af plåt, spik och ämnesjern mycket höjts, en ny masugn blifvit uppförd och ett stort sågverk med fyra ramar för vattendrift blifvit färdigbyggt; samt

att *nya jernverk* tillkommit dels vid *Qvarnhammar* i Godegårds socken och dels vid *Fleminge* i Ekeby socken, det sistnämnda hufvudsakligen för valsning af jernplåt, hvaremot *Borkhults* förr icke obetydliga bruk i *Yxnerums* socken blifvit nedlagt och förvandladt till fabrik för träpappersmassa.

Tabb. N:is 7a o. 7b. F) **Fabriker, manufaktur och handverk.** Då i enlighet med fastställda formulär tabellariska uppgifter angående dessa ämnen årligen ingå till Kungl. Kommerskollegium och till trycket befordras, torde här med afseende å hvad deruti innehållas få, jemte bifogade tabeller N:is 7 a och 7 b, hufvudsakligen åberopas hvad sålunda blifvit derom redan meddeladt.

I följd af de för fabriks- likasom nära nog hvarje annan industri synnerligen under första delen af perioden allmänt rådande lyckliga konjunkturerna hafva en mängd nya industriella inrättningar kommit till stånd och isynnerhet åren 1872 och 1873 visades en nästan feberaktig verksamhet för bildandet af bolag till sådana ändamål. Så hafva, utom nybyggnader vid och utvidgningar af en mängd bland de förut varande, *nya* till en del ganska storartade *fabriksanläggningar* tillkommit:

vid *Vadstena* och *Ljung* för tillverkning af *hvitbetsocker*, hvilket dock, dels i anseende till de efter anläggningarnas fullbordande fallande sockerprisen dels i följd af svårigheten att få betodlingen mera allmänt utbredd, haft så liten framgång, att den sistnämnda fabriken måst aldeles nedläggas och den vid *Vadstena* hufvudsakligen användas till raffinering af kolonialsocker;

vid *Skärblacka* i *Kullerstad* socken, *Borkhult* i *Yxnerum* och *Nyqvarn* i närheten af *Linköping* för tillverkning af *pappersmassa*, på förstnämnda ställe af trä på mekanisk väg, vid *Borkhult* jemväl af trä men förnämligast på kemisk väg, och på sistnämnda ställe af halm, hvilka alla jemväl haft att kämpa med stora svårigheter genom den under sista åren så ytterligt försämrade papperskonjunkturen;

vid *Fiskeby* i *Ö. Eneby* socken för tillverkning af *förhyd-*

nings- och *tjädrt takpapp* samt omslags- och makulaturpapper, som uppgått år 1873, då verksamheten började, till 993,475 skålpund eller ett värde af 140,530 kronor, 1874 till ett värde af 296,689 kronor 38 öre och 1875 till ett värde af 399,253 kronor, i och för hvilket sistnämnda år användts 97 arbetare, deraf 19 qvinliga;

vid *Bonnorp* i *Stjernorps* socken för tillverkning af *glas*, hufvudsakligen buteljer, hvilken fabrik i följd af det på denna vara till nära nog hälften sjunkna priset dock numera icke vidare drifves;

vid *Tannefors* i närheten af *Linköping* för tillverkning af *trikot-* och *yllevaror*, som långsamt utvecklat sig men dock gått framåt;

vid *Borenskult* i närheten af *Motala* för tillverkning af *spik*, hufvudsakligen så kallad norsk klippspik, som dock först mot slutet af perioden kommit i gång;

vid *Qvarntorp* i *Qvillinge* socken, der arbetareaktiebolaget i *Norrköping* år 1874 uppfört en fabriksbyggnad för *yllespånad*, uti hvilken år 1875 verkställdes sådan spånad för *nämnda bolag* af 39,612 skålpund ull, samt i lägenheter uthyrda åt *vigogne-spinneribolaget* i *Norrköping* af 27,109 skålpund, åt fabrikören *Asp* af 36,128 skålpund och åt fabrikören *C. M. Pettersson* af 4,000 skålpund;

vid *Lindåker* inom *Ö. Eneby* socken för tillverkning af *asfalttjära*, *beckolja* och *fernissor* samt *färgämnen*;

i närheten af städerna *Linköping* och *Norrköping* *gjuteri* och *mekaniska verkstäder*, af hvilka den sistnämnda, som jemväl sysselsätter sig med tillverkning af *jernvägsagnar* och *annan jernvägsmateriel*, kommit till ett tillverkningsvärde, som beräknats för 1874 till 445,000 kronor och 1875 till 530,489 kronor 69 öre, samt då använde omkring 250 arbetare.

Derjemte hafva för beredande af *brännorf*, som alltmera kommit till användning både för hushålls- men isynnerhet fabriksbehof, icke obetydliga anläggningar egt rum vid *Gröndalen* inom *Ö. Eneby* socken, der för *Gröndalens torfberedningsaktiebolag* under sommarmånaderna arbetet bedrifvits af 40 å 50 personer med tre rörtorfsmaskiner, drifna af en 8 hästars lokomobil, och hvartera af åren 1874 och 1875 upptagits torf till värde af omkring 13,000 kronor; vid *Tångestad* i *Kimstad* socken, der *Norrköpings Bomullsväveriaktiebolag* från 1873 för egen räkning på en af bolaget inköpt mosse bedrifvit torftägt och med användande 20 å 30 personers arbetsstyrka upptagit år 1874 159,465 k.-fot och 1875 245,910 k.-f. till under sistnämnda år beräknadt värde af 19,457 kronor; vid *Getån* i *Krokeks* socken; vid *Degerön* i *Godegårds* socken; vid *Näsby* i *Rystads* socken; vid *Fogelstad*, *Tistorp*, *Hundsberg* och *Ulfåsa* inom *Aska* härad; och i *Dagsmosse* inom *Lysings* och *Dals* härad; och har länets hushållningssällskap under åren 1873 och 1874 för undersökande af torfmossar samt lemmande af råd och upplysningar för deras fördelaktiga tillgodogörande anställt en särskild ingenjör, som funnit synnerligen i länets skogstrakter mossar af utmärkt beskaffenhet samt närmare undersökt 1873 28 mossar om tillsammans 257 tunnland och 1874 83 mossar om sammanlagt 1,071 tunnland.

Till nya fabriksföretag under perioden torde äfven böra räknas de i *Mjölby*, *Tannefors* och *Norrköping* uppkomna *qvarnaktiebolag*, som hafva till ändamål att uti för sådant ändamål nyuppförda storartade qvarnverk förmåla spanmål nästan ute-

slutande för försäljning och försändning till andra orter, synnerligen Norrland och Småland, af mjöl. Af dessa har isynnerhet det i Norrköping utöfvat en omfattande verksamhet, i det omställningsvärdet utgjorde år 1875 2,877,036 kronor 52 öre och 1874 2,950,000 kronor, hvarjemte år 1871 blifvit i närheten af Ö. Husby kyrka hufvudsakligen för ortens mäldbehof uppförd en *ångvarn* med 4 par stenar och grynverk.

I fabriksindustri har dock *Norrköpings stad* fortfarande intagit främsta rummet och har der under nu ifrågavarande period rörelsen varit i ständigt framåtgående, äfven om sjelfva fabrikerernas antal, hufvudsakligast i följd af de mindres sammanslagning eller uppgående i större bolag, samtidigt något minskats. Under periodens båda sista år har visserligen isynnerhet ylleväfnadsindustrien, hvilken utgör stadens hufvudsakligaste näringskälla, känt sig något tryckt af den minskade förbrukningsförmåga, som framkallats af då allt mera framträdande mindre gynnsamma ekonomiska förhållanden, men i någon nämnvärd grad har staden icke varit hemsökt af de svårigheter, som i åtskilliga andra delar af landet låtit sig kännas, och, ehuru befintliga lager sannolikt då ökats, har ingen minskning i arbetstid eller arbetskrafter behöft vidtagas och penningtillgången, äfven om icke så riklig som förut, dock varit fullt tillräcklig för de berättigade behofven.

De faktiska förhållandena tala likväl bäst sjelfva och torde därför en närmare redogörelse för desamma här få lemnas. Hela *tillverkningsvärdet* har utgjort:

År 1871 vid 83 fabriker	kronor	16,082,259,00.
» 1872 » 66 »	»	17,797,020,00.
» 1873 » 70 »	»	18,728,106,00.
» 1874 » 76 »	»	21,366,703,96.
» 1875 » 74 »	»	23,662,861,00.

Vid samtliga fabriker har antalet af använde arbetare uppgått:

År 1871 till 5,102, deraf 2,700 qv. och 1,193 barn under 18 år.
» 1872 » 5,145, » 2,691 » » 991 » »
» 1873 » 5,479, » 2,872 » » 1,005 » »
» 1874 » 5,721, » 2,787 » » 1,106 » »
» 1875 » 6,359, » 2,539 » » 1,349 » »

Största andelen i den allmänna fabriksverksamheten har *klädesfabrikationen* haft, på sätt närmare inhemtas deraf att:

År 1871 vid 58 fabriker tillverkades 2,868,577 fot till värde af kr. 6,953,328,00.
» 1872 » 38 » » 3,152,840 » » 8,242,878,00.
» 1873 » 38 » » 3,301,100 » » 8,805,849,00.
» 1874 » 37 » » 3,398,432 » » 9,235,786,97.
» 1875 » 34 » » 3,262,020 » » 8,853,493,55.

och sysselsatte denna fabrikation år 1875 52 mästare och 2,928 arbetare, bland hvilka senare 1,317 kvinnor och 527 barn under 18 år.

Hvilket framstående rum Norrköping med afseende å denna industri intager, framgår bäst deraf, att då år 1875 vid tillsammans 49 klädesfabriker i hela landet tillverkades 5,118,226 fot till ett värde af 13,101,965, belöpte sig deraf på Norrköping ensam 3,262,020 fot värde 8,853,493,55.

Äfven med afseende å *bomullsväfnadsindustrien* intager Norrköping främsta rummet i riket, i det af de 87,469,453 fot, som år 1875 till värde af 10,605,992 kronor tillverkades, komma på Norrköping 28,665,445 fot med ett värde af 3,401,071 kronor, under det i Elfsborgs län, som är närmast, tillverkades blott

8,533,604 fot, i värde beräknade till 1,473,954 kronor, och hafva dessa fabriker under perioden varit 4 till antalet.

Jemväl beträffande *bomullsspinnerien* är Norrköping främst, i det vid dess tre fabriker, Holmens, Gryts och Bergs år 1875 tillverkningsbeloppet uppgått till 3,153,863 skålpund, beräknade i värde till 2,843,785,96 kronor, under det Elfsborgs län vid fem spinnerin kommit närmast med 3,137,939 skålpund, värderade till 2,770,601 kronor.

De mekaniska bomullsgarnsspinnerien och bomullsväfnadsfabrikerna i Norrköping hafva år 1875 sysselsatt 1,439 arbetare, deraf 1,054 kvinnor och 384 barn under 18 år.

Likaså är *trikotväfnadsfabrikationen* i Norrköping, ehuru bedrifven blott vid en fabrik, störst i riket och har år 1875, då den sysselsatt 450 arbetare, uppgått till ett värde af 383,181 kronor, på samma gång Malmö med ett tillverkningsvärde af blott 194,156 kronor vid två fabriker kommer närmast. I Norrköping uppgick samma tillverkning under 1874 till värde af 440,811 kronor, det högsta under något år af perioden. Under föregående perioden steg högsta årliga tillverkningsvärdet ej till mera än 277,063 kronor.

En annan industri, i hvilken Norrköping äfven står främst i riket och som der från en ringa början på ett förvånande sätt utvecklats sig, är *fabrikationen* för åstadkommande af *litografiska* arbeten. Vid Norrköpings enda fabrik, som tillhör *Litografiska aktiebolaget*, uppgick år 1875 tillverkningsvärdet till 823,580 kr., under det för samma år Malmö vid 4 fabriker ej hann till mera än 231,000 kronor och Stockholm likaledes vid 4 fabriker till blott 117,500 kronor. Vid nu ifrågavarande fabrik, der jemväl tillverkas *spelkort*, utgjorde tillverkningsvärdet år 1866 blott 294,965 kronor 26 öre, men steg, då likväl korttillverkningen med 89,013 kronor 83 öre inberäknas, år 1875 till 912,593 kr. 83 öre och sysselsatte 404 arbetare.

Af mera betydande fabriker för öfrigt i Norrköping äro att märka:

Den mera än sekelgamla *snusfabriken*, der tillverkningen jemväl varit i jemnt stigande och uppgått till värde af: år 1871 294,680 kr.; år 1872 332,876 kr.; år 1873 358,390 kr.; år 1874 387,420 kr. och år 1875 till 418,062 kronor, motsvarande 335,749 skålpund snus. Sistnämnda år sysselsattes dervid 28 arbetare eller ungefär samma antal som de föregående åren.

Holmens pappersbruk, som under periodens sista år undergått en högst betydlig ombyggnad och utveckling, hvars resultat dock ännu icke hunnit visa sig, tillverkade papper och för eget behof mekanisk trämassa till värde år 1871 af 262,381 kr.; år 1872 af 300,281 kr.; år 1873 af 321,478 kr.; år 1874 af 313,574 kr. 74 öre och 1875 af 335,307 kronor 11 öre, samt sysselsatte sistnämnde år 169 arbetare, af hvilka 84 kvinnor.

Den under förra femårsperioden anlagda *tändsticksfabriken*, som under nu ifrågavarande betydligt utvidgat och förkofrat sig, hade ett tillverkningsvärde, hvilket under 1870 blott uppgick till 20,342 kr. 48 öre; år 1871 af 85,670 kr.; år 1872 af 126,000 kr.; år 1873 af 155,507 kr.; år 1874 af 117,334 kr. 12 öre; men år 1875 af 274,632 kronor, samt sysselsatte sistnämnda år 134 arbetare, af hvilka 55 kvinnor och 52 barn under 18 år.

Sockerbruket Gripem, der tillverkningsvärdet beräknats år 1871 till 1,260,419 kr. 37 öre; år 1872 till 1,149,931 kr. 25 öre; år 1873 till 878,647 kr. 29 öre; år 1874 till 1,031,457 kr. 52

öre och år 1875 till 1,043,295 kr. 55 öre samt sysselsatte sistnämnda år 87 arbetare.

Såpfabriken, der blott 6 arbetare varit sysselsatte, hade ett tillverkningsvärde år 1871 för blott 52,500 kr., hvilket sedermera alltjemnt stigit 1872 till 112,500 kr.; 1873 till 145,700, 1874 till 168,600 och 1875 till 232,400 kronor.

En *cigarrfabrik*, som började sin verksamhet 1873, har med 32 arbetare haft en tillverkning samma år för 40,000 kr.; år 1874 för 45,600 kr. och 1875 för 48,000 kronor.

En *stärkelsefabrik*, hvars tillverkningar i medeltal uppgått till 16,000 kronor årligen, men år 1875 stigit till 23,000 kronor, har sysselsatt blott 4 arbetare, men läser nyligen blifvit utvidgad och komma att drifvas i större skala.

Två *korkfabriker*, hvilkas tillverkning dock varit i nedgående, i det densamma, som uppgick år 1871 till 81,000 kr., 1872 till 83,000 kr., år 1873 minskats till 26,000 kronor utan att sedermera uppgå mera än år 1874 till 47,500 kronor och 1875 till 48,500 kronor; och hafva 25 arbetare der varit årligen sysselsatte.

En *dosfabrik*, som med 20 arbetare haft ett tillverkningsvärde år 1872 af 18,831 kr.; år 1873 af 9,968 kr. och år 1874 af 17,650 kronor.

En *ättiksfabrik*, som med 2 arbetare haft en tillverkning till värde år 1872 af 2,308 kr.; år 1873 af 6,647 kr.; år 1874 af 8,381 kr. och år 1875 af 9,704 kr. 35 öre; samt

En år 1874 inrättad *mineralvattenfabrik*, som år 1875 sysselsatt 6 arbetare, bland hvilka 4 qvinliga, och haft en tillverkning till värde af 8,000 kronor.

En under periodens sista år inrättad *mekanisk snickerifabrik*, som sysselsätter 20 arbetare.

Tre, år 1873, anlagda större *läderfabriker*, som haft ett tillverkningsvärde för år 1874 af 1,031,700 kronor och år 1875 af 749,287,15 kronor, men icke lära lemnat någon behållning utan drifvits med förlust. Arbetspersonalen var vid dessa 1874 107 och 1875 159 personer.

Blekerin hafva funnits blott såsom bihang till andra fabriker, men af *färgerin* äro 7 särskildt upptagna och uppgifvits hafva haft ett tillverkningsvärde år 1874 med 52 arbetare af 267,643 kronor och år 1875 med 46 arbetare af 169,989 kronor.

Utom ofvannämnda fabriker, verk och inrättningar torde särskildt här få omförmälas:

Reymyre glasbruk i Skedevi socken, som numera eges af ett bolag, och, efter verkställande af åtskilliga ny- och ombyggnader, under perioden betydligt utvidgats. Då vid densammans början arbetet bedrefs i blott två hyttor, hvardera om sex deglar, och vid ett sliperi med 43 slipstolar, arbetades der vid periodens slut i tre hyttor om tillsammans 23 deglar och vid två sliperin med tillsammans 70 slipstolar, af hvilka sliperin det ena drifves med vatten och det andra med ånga. Tillverkningsvärdet, som år 1870 belöpte sig till blott 201,678 kr. 65 öre, har äfven varit uti ett oupphörligt stigande och uppgick år 1871 till 228,214 kr. 3 öre; år 1872 till 278,621 kr. 98 öre; år 1873 till 292,650 kr. 91 öre; år 1874 till 406,770 kr. 16 öre och 1875 till 443,494 kr. 78 öre. För vedtransporter använder bolaget en egen liten ångbåt. Till en del eldas dock glasugnarne äfven med torf. Vid detta bruk finnes äfven ett pottaskkokeri, der år 1875 tillverkats 89,17 c:tr pottaska.

Torshags eller såsom det numera kallas *Åby bomullsspinneri*, tillhörigt Åby aktiebolag, som år 1871 hade en till-

verkning till värde af blott 51,695 kr. 50 öre, men 1872 af 593,464 kr., samt i Mars månad 1873, efter att under året dittills hafva tillverkat gods för 121,699 kr., afbrann, uppfördes åter i utvidgad skala och hade derefter en tillverkning år 1874 för 574,223 kr. och år 1875 för 642,635 kr.

Asklundska tobaksfabriken i Linköping, hvars tillverkning af kardustobak, cigarrer och snus uppgått till ett värde år 1871 af 151,500 kr.; år 1874 af 201,280 kr. och år 1875 af 211,530 kronor.

Under perioden anlagda *kakelugnsfabriker* i Norrköping, Linköping och Skeninge.

En fabrik för tillverkning af *trycksvärta* i Söderköping.

Ett *oljeslageri* vid Råby i Ljungs socken samt fabriker vid Lotorp i Risinge socken och Stjernorp i socknen af samma namn för beredande af terpentin, oljor och tjära genom *torrdestillation* af trä, hvilka samtliga dock ännu icke kommit till någon synnerlig utveckling.

Bland fabriker, som under perioden upphört med sin verksamhet, äro såsom af jemförelsevis större betydhet att märka:

Motala pappersbruk, som efter att med en arbetsstyrka af 84 personer hafva haft en tillverkning till värde år 1872 af 284,824 kronor, år 1873 af 351,182 kronor och år 1874 till 276,020 kronor, i anseende till den förlust, med hvilken rörelsen mot slutet måste drifvas, år 1875 stängdes; samt

Motala tändsticksfabrik, som med användande af 100 till 164 arbetare, deraf dock större delen barn under 18 år, tillverkade tändstickor år 1872 för 137,500 kr., år 1873 för 80,000 kr. och år 1874 för 148,000 kr., men, efter det fabriken i Januari 1875 nedbrann, upphörde, jemte det aktiebolaget, som för fabriken drifvande bildats, upplöste sig.

På gränsen mellan fabriker och handverk stå *bryggerin*, *garfverin* och *färgerin*, hvilka fortfarande i länets städer och köpingar idkat rörelse af större omfattning och betydhet, under det deremot de egentliga *handtverkerien* derstädes i allmänhet förlorat sin betydelse, enär de nya näringsförfattningarna mellan handtverksmästarne å ena sidan samt så kallade sjelfförsörjare och yrkesidkare på landet å den andra framkallat en täflan, som de förstnämnde, såvida de ej äro i tillfälle att genom inköp af förlag i större skala och till billigare pris samt rörelsens drifvande i stort, svårligen kunna uthärda.

Under det *antalet af handtverkare* och deras *arbetare i länets städer*, hvilket uppgick år 1871 till 489 handtverkare och 1,087 arbetare, år 1872 till 533 handtverkare med 1,218 arbetare, år 1873 till 543 handtverkare med 1,323 arbetare, år 1874 till 489 handtverkare med 1,203 arbetare och år 1875 till 502 handtverkare med 1,231 arbetare, således oaktadt den starka utveckling, hvori länet annars i allmänhet under perioden befunnit sig, kvarstått på ungefär samma punkt, har deremot detta antal i *köpingarna och på landet* varit i jemnt stigande och uppgått år 1871 till 474 handtverkare med 406 arbetare, år 1872 till 590 handtverkare med 485 arbetare, år 1873 till 600 handtverkare med 484 arbetare, år 1874 till 781 handtverkare med 631 arbetare och år 1875 till 872 handtverkare med 675 arbetare.

Fabriksarbetarnes antal, som utgjorde i hela länet år 1871 7,019, år 1872 7,523, år 1873 8,049, år 1874 8,852 och 1875 9,185, har deremot i städerna befunnit sig i jemnt stigande, men i köpingarna och på landet nedgått år 1875 till 2,442 från 2,541, som det utgjorde 1874, hvilket hufvudsakligen torde vara att

tillskrifva ofvan omförmälda nedläggande af pappersbruket och tändsticksfabriken i Motala samt sockerbruket vid Ljung.

Någon väsentlig förändring i fabriks- och handverksarbetarnes sedliga och ekonomiska ställning har under perioden icke egt rum, enär de fördelar, som det genom den i nästan alla grenar stegrade näringsverksamhet lättade tillfället till arbetsförtjenst och arbetslönernas höjande beredt, motsvarats af de betydligt höjda prisen på nästan alla lifsförnödenheter. I följd af den i städerna tilltagande bostadsbristen hafva dock derstädes icke allenast flere bland de större arbetsgifvarne utan och särskildt för sådant ändamål bildade bolag äfvensom föreningar bland arbetarne sjelfva börjat uppföra rymliga, sunda och bekväma bostäder, afsedda för den arbetande klassen, hvilket på densamma både trefnad och sedlighet visat sig hafva ett utmärkt inflytande. Från Norrköping har fortfarande vitsordats den goda andan hos den egentliga fabriksarbetarepersonalen, som der naturligtvis utgör det förherrsande elementet bland den arbetande klassen, på hvilken bildandet af arbetareföreningar såväl der som på andra ställen hittills visat sig hafva ett välgörande och förädlade inflytande.

Några särskilda bildningsanstalter för fabriks- och handverksarbetare hafva, med undantag för de söndags- och aftonskolor som arbetareföreningarna på ett eller annat ställe bildat, icke blifvit under perioden inrättade, men för beredande af undervisning i husslöjd har hushållningssällskapet icke allenast anslagit år 1871 1,000 kronor och 1872 1,500 kronor samt hvartdera af de följande åren 1,000 kronor utan äfven föranstaltat, att ornamentsbildhuggaren Ahlborn under nära två månader af sommaren 1873 rest omkring i länet för att hålla föredrag till framkallande och utveckling af befintlig husslöjd samt utrönande af såväl de särskilda slöjdgrenar, hvilka voro för hvarje ort egendomliga, som ock slöjdskicklighetens allmänna ståndpunkt i länet, hvarjemte af sällskapet blifvit dels vid Ulfåsa och på Vikbolandet inrättade snickeriskolor, hufvudsakligen för bibringande af undervisning vid tillverkning och reparation af åkerbruks- och vagnredskap samt enklare husgerådssaker, dels ock på flere

ställen inom länet åtgärder vidtagna för undervisning i träskottelverknig, som lärar med begärlighet omfattats.

För meddelande af undervisning i ätbara svampars och medicinalväxternes insamlande och beredande har under sommaren 1871 en särskild person varit af hushållningssällskapet anställd och meddelat sådan undervisning åt 2,345 personer i skilda trakter af länet.

Endast beträffande skoarbeten lärar emellertid någon tillverkning för nämnvärd försäljning utöfver ortens behof på landet idkats och är det isynnerhet inom Mjölby, Sya, Vestra Harg, Normlösa och Lönsås socknar, som detta handverk i större skala och för afsättning hufvudsakligen i Stockholm och på Norrland bedrifves. Synnerligen mansskodon tillverkas der ända till 200 par dagligen för sådan försäljning, hvilken lärar i årlig inkomst för arbetena inbringa omkring 800,000 kronor.

Några andra binäringar än den i Vadstena och kringliggande ort, dock numera i aftagande grad, idkade spetsknypplingen samt tillverkning af hattar genom flätning af halm och i Hammarkinds härad äfven af sälg hafva icke förekommit.

Beträffande bränvinsbränningen, som under perioden på vanligt sätt fortgått, är ingenting särskildt att anföra, utöfver hvad följande tabell innehåller:

	Brännerin.		Afgift i kronor.
	Antal.	Tillverkningsbelopp i kannor.	
År 1871	70	1,166,091,6	932,983,28
» 1872	78	2,147,472,9	1,717,674,22
» 1873	76	2,269,652,1	1,813,529,30
» 1874	68	2,414,673,5	1,931,342,36
» 1875	70	2,627,436,3	2,101,949,04
» 1872 undertillverkning	å 25 öre.	552,9	—
» 1873 do	d:o	3,986,1	—
» 1874 do	d:o	720,8	—

4. Kommunikationsanstalter och varubyten.

A) Landkommunikationer. Med afseende härå intaga naturligtvis de under perioden med fart bedrifna och fullbordade jernvägsanläggningarna ett för den allmänna rörelsens utveckling så framstående rum, att perioden i förevarande afseende kan anses bilda ett slags epok. Har länet i dess helhet temligen länge fått vänta på åtnjutande af den nyare tidens utmärktaste kommunikationsmedel, så har det deremot, sedan östra stambanan, som hösten 1872 blef färdig emellan Norrköping och Linköping, hösten 1874 i sin hela utsträckning fullbordades och, löpande nästan midt igenom provinsen, numera bildar den stora pulsådern för den hufvudsakliga trafiken, med en nästan förvånande fart utvecklat sig med afseende härå. Hvilket inflytande östra stambanans fortsättning genom hela provinsen haft både på rörelsen derstädes och på sjelfva banan, framgår bäst af trafikstyrelsens uppgifter om bruttoinkomsterna derå, som utgjort pr år och banmil å bandelen Katrineholm—Norrköping år 1871 blott 44,735 kronor och 1872 50,899 kronor, men derefter stigit år 1873 till 67,318 kronor, år 1874 till

78,472 kronor och 1875 till 95,791 kronor; å bandelen Linköping—Norrköping år 1872 58,862 kronor, år 1873 66,891 kronor, år 1874 79,644 kronor och 1875 106,487 kronor; samt å bandelen Linköping—Nässjö 1874, 43,525 kronor och 1875 67,540 kronor; hvarjemte å Norrköpings station trafiken så ökats, att då derstädes år 1871 befordrades 37,197 resande och 305,877,33 centner gods med en bruttoinkomst af 198,606 kronor 88 öre samt en stationspersonal af 20 om dagen i medeltal, uppgick år 1875 de resandes antal till 102,750, godsets mängd till 994,709,61 centner, bruttoinkomsten deraf till 458,502 kronor 26 öre och den i medeltal dagligen erforderliga stationspersonal till 50.

Bland de enskilda jernvägar, som östra stambanans anläggning framkallat, intager jernvägsbyggnaden mellan Mjölby och Hallsberg utan tvifvel främsta rummet både genom sin längd 9 mil och sin spårvidd, som är lika med statens. Denna bana, som utgör en nästan rak föreningslänk mellan statens östra och vestra stambana samt berör Skeninge stad och Motala köping med särskild station jemväl vid Motala verkstad, öppnades för

trafik den 15 December 1873, sedan Mjölby station på östra stambanan redan den 15 förutgångna September för allmänna trafiken blifvit tillgänglig. Af största intresse för Motala mekaniska verkstad, som genom densamma blifvit satt i ständig förbindelse med statens banor och bruksdistrikten norr om vestra stambanan, är den byggd af ett för ändamålet bildadt bolag, som sammanskjutit ursprungligen 1,400,000 kronor samt för banans färdigbyggande och anskaffande af rörlig materiel upplånat tillsammans 5,200,000 kronor. Anläggningskostnaden, deruti inberäknad kapitalrabatt å obligationslånen samt räntor å lån under byggnadstiden, uppgick vid 1875 års slut till 6,495,192 kronor 91 öre, deraf 911,433 kronor 87 öre för inventarier och rörlig materiel. De förhoppningar om en liflig och lönande transitotrafik på banan, som vid dess anläggning uttalades och i väsentlig mån bidrogo till densammas åstadkommande, hafva emellertid icke hittills förverkligats, hvadan banans inkomster ej heller varit tillräckliga att betäcka trafikkostnader, räntor och amorteringar, utan hafva för dem årliga tillskott af aktieegarne inforrats. År 1874, då banan trafikerades af 87,608 personer samt hade 1,204,897 centner fraktgods, uppgingo inkomsterna till 281,470 kronor 90 öre eller blott 85 kronor 60 öre pr dag och banmil, men ökades år 1875, då för 123,063 personer och 1,521,455 centner fraktgods erhöles 344,703 kronor 82 öre till 104 kronor 93 öre pr dag och banmil.

Näst förestående kommer af redan öppnade banor jernvägen från *Pålsboda* station å vestra stambanan till *Finspongs* styckebruk med blott 3 fots spårvidd och 5,4 mils längd. Terrasseringsarbetet började å denna bana i Mars månad 1872 och den 18 September 1874 öppnades den för trafik. Den har intill 1875 års slut i anläggning kostat pr banmil 397,421 kronor samt 1874 befarits af 11,983 personer, forslat 431,335 centner gods och inbringat 64,876 kronor, men år 1875 befarits af 42,854 personer, fört 1,282,699 centner fraktgods och inbringat tillsammans 233,148 kronor.

Den tredje under perioden för allmän trafik år 1874 öppnade jernvägen tillhör *Vadstena* stad, är 1,1 mil lång, har 3 fots spårvidd och löper mellan nämnde stad och *Fogelsta* station på Mjölby—Motala—Hallsbergsbanan. Den har till 1875 års slut i anläggning kostat 315,000 kronor pr banmil, som forslat år 1874 3,148 personer och 12,086 centner gods med en bruttoinkomst af 4,992 kronor samt år 1875 23,925 personer och 124,684 centner gods med en bruttoinkomst af 23,339 kronor.

Utom de sålunda under perioden *fullbordade* jernvägsanläggningarna hafva bolag bildats för åstadkommande af sådana *dels* emellan Norsholms station på östra stambanan och Bersbo grufva, hvarifrån sedan flere år tillbaka en 4 fots bana löper till Åtvidaberg, der ett annat bolag skall vidtaga och fortsätta med en bana öfver Gamleby köping till Vestervik; och hafva på förstnämnda bana arbetena, som jemväl stå i förening med inrättande af segelad på sjöarne Lången och Höfvern, Risten och Såkeru jemte kanalisering emellan dem, redan blifvit påbörjade af det för sådant ändamål bildade »Norsholm—Ristens kommunikationsaktiebolag»; *dels* och emellan *Söderköping* och *Norrköping*, hvarå arbetet dock ännu icke är börjadt.

För åstadkommande af ytterligare tre enskilda jernvägar, dels i södra och dels i östra delarne af länet hafva visserligen undersökningar egt rum och bolag skolat bildas, men till några

bestämda resultat med afseende derå har man dock ännu icke kommit.

Längden af de vid periodens slut befintliga *lands-*, Tab. N:o 8. *härads-* och *sockenvägar* utvisar bifogade tab. N:o 8.

Någon annan egentlig *tillökning* af dessa vägar har under perioden icke skett än *dels* åtskilliga byvägars i Allhelgona, Orlunda och Vestra Stenby socknar af Aska härad förvandling till sockenvägar på grund af Konungens Befallningshafvandes derom meddelade af Kungl. Maj:t den 27 Juni 1873 fastställda föreskrift, *dels* ett par mindre vägars inom Vårdnäs och Tjärstads socknar af Kinda härad indelade till underhåll såsom sockenvägar, *dels* och några af jernvägsstationernas anläggning framkallade nya vägstyckens indelade till underhåll såsom häradsvägar.

En i sammanhang med väckt fråga angående omläggning för backars undvikande af vägen mellan Flarka och Vårdslunda gästgifvaregårdar i Horns och Hycklinge socknar föreslagen ny väg från torpet Larsbo på nämnde väg till länegränsen mot Kalmar län vid Locknevi, der inom nämnda län till allmänt underhåll indelad väg möter, har deremot ännu icke kommit till stånd, ehuru Kungl. Maj:t genom utslag den 27 December 1873 fastställt Konungens Befallningshafvandes beslut om densammas uppbrytande och indelade till underhåll såsom häradsväg på Kinda härads södra väghållningsdistrikt, enär sedermera ansökning blifvit gjord om både vägomläggningens och den nyföreslagna vägens verkställande på annat sätt och i någon annan riktning än i följd af den första undersökningen blifvit bestämdt samt ännu är beroende på utgången af pågående förnyad undersökning. Deremot hade mot periodens slut påbörjats anläggning af en *ny väg* från Norsholms jernvägsstation medelst en större bro öfver Motala ström och längs sjön Roxens norra strand till Grensholmens säteri, hvarifrån enligt det ursprungligen uppgjorda förslaget, — som afser jemväl omläggning för borttagande af svårare backar å hela den så kallade bergslagsvägen från Bergs förbi Bonnors, Balderums och Odensåkers gästgifvaregårdar till Borg och Löts kyrka, — den nya vägen sedermera skall fortsättas till Bonnorps; och är för den under arbete varande sträckan mellan Norsholm och Grensholmen, som håller en längd af 39,240 fot, kostnaden beräknad till 52,900 kronor, deraf, sedan återstoden erhållits genom i orten tecknade bidrag, 34,000 kronor utgå såsom statsanslag.

Utom nyssnämnda har endast ett vägarbete af den storlek, att statsanslag dertill beviljats, under perioden pågått, nemligen omläggning af allmänna vägen från Hälla förbi Häggebo till Salfvedals dock numera indragna gästgifvaregård, som, omfattande en längd af 27,810 fot, beräknats kosta 22,600 kronor, deraf 11,300 kronor såsom statsbidrag erhållits.

Den i förra berättelsen omförmälda med bidrag af statsmedel jemväl verkställda omläggningen af vägen mellan Söderköping och Gusum har under perioden fullbordats och befunnits särdeles ändamålsenlig.

Bland *mindre vägförbättringsarbeten*, som utan allmänt understöd egt rum, kunna här nämnas: afgräfning eller omläggning för borttagande af flere branta och svåra backar i Ringarums socken; borttagande af åtskilliga backar inom Ö. Ny socken genom deras afgräfning eller kringgående; omläggning af en vägsträcka på $\frac{1}{10}$ mils längd för borttagande af en större backe i närheten af *Nora f. d. gästgifvaregård* inom Skedevi socken;

samt en mindre vägomläggning för undvikande af en backe inom Nykyrka församling.

Bland *brobyggnader* är att märka, utom ofvanberörda i sammanhang med Grensholmsvägen omförmälda öfver Motala ström, en ny större bro öfver samma ström vid Kongsbro i Vreta klosterns socken och en ny bro öfver Stångån vid Säby i Vists socken.

Hvarken *vägpennningar* eller *broafgifter* förekomma på annat ställe inom länet än vid Folkströms bruk i Hällestads socken, der egaren af Kungl. Maj:t tillåtits att för begagnande under den tid, då marken icke är frusen, af en af honom tillhörig enskild väg, som leder till Hjortqvarn i Örebro län, upptaga en mindre vägfogift.

Färjepennningar betalas deremot fortfarande vid fyra i länet inrättade färjor, nemligen vid Ulfvesund i Kinda härad, vid Färjestaden och Stegeborg inom Vikbolands fögderi samt vid Fredrikstorp öfver Svartån i Gullbergs härad.

Af *grindar* voro de flesta, som jemlikt Kungl. kungörelsen den 11 Oktober 1864 kunnat bortsynas, redan vid periodens början borta, men bemödandena att få bort de kvarvarande hafva synnerligen i länets södra del, der de på härads- och socknevägarne voro mycket talrika, fortfarit, så att på de större och mera befarna vägarne sådana hinder för trafiken numera endast undantagsvis förefinnas.

Ehuru saknaden af fullt goda väglagningsämnen fortfarande alltmera låter känna sig och användandet af så kalladt makadamiseringsgrus fördenskull blifvit mera allmänt, kan dock *vägarne* skick sägas vara i allmänhet godt, synnerligen med afseende å deras tillstånd under vår och höst, då sistberörda väglagningsämne bildat en temligen jemn och fast botten, som hindrar hjuldonen att djupare nedsjunka. I följd af jernvägsanläggningarna har forslandet längre vägar af tyngre foror äfven upphört och i sin mån bidragit göra de större vägarne underhållande i godt skick mindre svårt.

Af tab. N:o 8 inhemtas jemväl upplysning om antalet af *gästgifverin*, som minskats genom indragning af Salfvedals gästgifvaregård i Skärkinds härad, såsom varande för allmänna trafiken obehöflig, men ökats medelst inrättande af en ny skjutsstation vid *Salfarp* i Asby socken, som kommit till stånd hufvudsakligen i och för ångbåtstrafiken på sjön Sommen, der passagerareångbåt efter östra stambanans öppnande besörjer regelbunden trafik mellan Sommens jernvägsstation och stränderna vid sjöns sydligare delar.

I följd af den förändrade rigtning samfärdseln med Ydre härad efter östra stambanans färdigblifvande tagit nästan uteslutande öfver Sommens och Tranås jernvägsstationer, har under senare delen af perioden antalet utgångna *skjuthästar* derstädes icke obetydligt ökats, hvilket annars icke varit förhållandet, enär både den höjda skjutslegan och jernvägarne anläggning i allmänhet verkat en betydlig nedsättning i förevarande fall.

Någon enskild *diligensfart* finnes icke inom länet och äfven trafiken med postdiligenserna, som naturligtvis upphört på de vägsträckor, der post och passagerare kunna befordras på jernväg, har högst betydligt förminskats och är nu inskränkt till linierna Vimmerby—Linköping och Norrköping—Vestervik. Såväl fortskaffandet af de ännu kvarvarande postdiligenserna, som all annan *postskjuts* verkställes numera efter upprättade entreprenad-

kontrakt på grund af särskilda aftal utan anlitande på något ställe af vanlig gästgifveriskjuts.

Sedan genom Kungl. kungörelsen den 5 December 1873 *kronobrefbäringen* med vederbörande brefbäringshemmans befriande derifrån öfvertagits af postverket, har såväl i följd deraf som i anledning af nya jernvägsstationers inrättande en mängd *nya poststationer* blifvit inom länet under perioden inrättad såsom Bankeberg, Berg, Degerön, Eksund, Fiskeby, Fogelstad, Gistad, Godegård, Gusum, Horn, Hästholmen, Karlsby, Åby, Linghem, Mantorp, Motala verkstad, Norsholm, Okna, Skönarbo, Sonstorp och Strålsnäs; hvartill den 1 Januari 1875 kommit Björkeberg, Björsäter, Börrum, Dagsberg, Gryt, Hvarf, Häfla, Hägerstad, Jonsberg, Kuddby, Malexander, Malmslätt, Norra Vi, Oppeby, Qvarsebo, Ramfall, Regna, Rimforsa, Ringarum, Rogslösa, Rystad, Rök, Rönö, St Anna, Skeppsås, Skällvik, Stjernorp, Svinhult, Svinstad, Tirserum, Trehörna, Vesterlösa, V. Eneby, V. Harg, V. Husby, V. Ryd, Vist, Väderstad, Yxnerum, Å, Örberga, Ö. Ryd och Ö. Skruckeby. Postkontoren i Skeninge, Valdemarsvik och Ödeshög hafva deremot under år 1874 blifvit förvandlade till postexpeditioner.

Vid slutet af perioden hade länet 15 postkontor och postexpeditioner samt 74 poststationer eller tillsammans 89 postanstalter, motsvarande en på hvarje 1,05 kvadratmil af dess område och en för 29,54 personer af dess invånare; samt innehade det fjerde rummet med afseende på postförsändelsernas antal.

Nya *telegrafstationer* hafva blifvit inrättade under år 1871 vid Berg och Valdemarsvik; år 1872 vid Hästholmen samt jernvägsstationerna Eksund, Gista, Linghem, Norsholm och Okna på östra stambanan; år 1873 i Kisa, Horn, Bankeberg, Mantorp, Mjölby, Strålsnäs och Boxholm, samt alla jernvägsstationerna inom länet å Mjölby—Motala—Hallsbergsbanan; år 1874 på alla stationerna på Pålsboda—Finspongs-banan; samt 1875 vid Borensberg. Utom de vid jernvägsstationerna är deras antal nu 15.

B) Sjökommunikationer. Den trafikled, som i sin helhet tillhör länet och under föregående femårsperioden öppnades, eller *Kinda kanal*, har nu varit i ständigt framåtgående och, synnerligen i följd af den, på sätt ofvan är berördt, i angränsande trakter pågående skogsafverkning och derpå grundad sågverksrörelse haft att glädja sig åt ständigt ökade inkomster, hvilka dock vid periodens slut ännu icke vuxit så, att uteslutande dermed kunnat bestridas såväl omkostnaderna för underhåll och drift som annuiteten å det för kanalanläggningen erhållna statslån 450,000 kronor, som uppgår till 21,875 kronor.

Kanalen, som med derå under nästföregående åren verkställda nybyggnader och kompletteringsarbeten vid 1875 års början kostat 1,306,755 kronor 96 öre, hade år 1871, då segelfarten började den 22 April och slutade den 27 November, för 857 segel- och båtartygs- samt 751 ångfartygsresor en ordinarie trafikinkomst af 12,232 kronor 98 öre (mot 3,389 kronor 98 öre år 1870); år 1872, då trafiken började den 18 April och slutade den 19 December, för 1,211 segel- och båtarts- eller timmerflotts- samt 980 ångfartygsresor en ordinarie trafikinkomst af 23,050 kronor 52 öre; år 1873, då kanalen öppnades den 8 April och stängdes den 25 December, för 2,426 segel- och båtarts- eller ångfartygsresor, en trafikinkomst af 28,363 kronor 43 öre; år 1874, då segelationen började den 15 April

och slutade den 28 November, för 2,732 fartygs- eller timmerflottsresor en trafikinkomst af 32,866 kronor 96 öre; och år 1875, då kanalen öppnades den 4 Maj och stängdes den 18 November, för 2,793 fartygs- eller timmerflottsresor en trafikinkomst af 36,816 kr. 46 öre. Under perioden steg jemväl forslingen af sågadt virke, plank, battens och bräder öfver 5 tums bredd, från 345,041 k.-fot, som det utgjorde år 1870, till 1,604,883 k.-fot år 1875 samt af ved under samma tid från 150,621 k.-f. år 1870 till 585,923 k.-f. år 1875.

På *Göta kanal*, som till ungefär halfva sin längd är belägen inom detta län, men i Motala har sitt hufvudkontor och sätet för sin styrelse, har deremot trafiken, som i början af perioden något ökades, sedermera åter nedgått. Der uppgick nemligen trafikinkomsten år 1871, då seglationen började den 15 April och slutade den 31 December, för 916 ångfartygs- och 2,629 andra fartygsresor till 195,505 kronor 52 öre (mot 181,566 kronor 20 öre föregående året); år 1872, då kanalen öppnades den 3 April och stängdes den 28 December för 1,437 ångfartygs- och 3,006 andra fartygsresor till 223,070 kronor 5 öre; år 1873, då segelfarten började den 1 April och slutade den 31 December, för 1,617 ångfartygs- och 2,873 andra fartygsresor till 222,694 kronor 38 öre; år 1874 emellan den 1 April och 20 December för 1,703 ångfartygs- och 3,124 andra fartygsresor till 189,816 kronor 55 öre; och år 1875 från den 1 Maj till den 10 Dec. för 1,321 ångfartygs- samt 3,113 andra fartygsresor till 191,207 kronor 42 öre.

Utom den mängd lastångbåtar, som på obestämda tider passerat, hafva reguliera turer under perioden uppehållits på *Kinda kanal* med en *passagerareångbåt* emellan kanalens båda ändpunkter och på *Göta kanal* med tre sådana båtar mellan *Jönköping* och *Stockholm*, med fem mellan *Göteborg* och *Stockholm* samt med en mellan *Linköping* och *Stockholm*; hvarjemte under perioden tillkommit regulier ångbåtsfart å sjön *Glan* mellan *Finspong* och *Eksunds station* på östra stambanan samt å sjön *Sommen* mellan *jernvägstationen* med samma namn och sjöns sydligare stränder.

Några nya hamnar eller andra sådana arbeten hafva, med undantag af de lastbryggor den nya ångbåtstrafiken föranledt, icke under perioden tillkommit, men i *Norrköping* hafva fortfarande betydliga kostnader blifvit nedlagda på kaj- och muddringsarbeten, hvarjemte der blifvit uppfördt ett nytt våghus.

Då *hamntrafiken* bäst åskådliggöres genom en redogörelse för de inkomster densamma lemnat, torde här få i sådant afseende meddelas:

att *Norrköpings hamn* hade år 1871 för 1,467 segelfartygs- och 737 ångfartygsbesök 19,139 kronor 8 öre samt för lossade och lastade varor 21,705 kronor 96 öre; år 1872 för 1,823 segelfartygs- och 829 ångfartygsbesök 22,882 kronor 72 öre samt för lossade och lastade varor 24,065 kronor 95 öre; år 1873 för 1,693 segelfartygs- och 796 ångfartygsbesök 22,082 kr. 83 öre samt för lossade och lastade varor 31,477 kronor 21 öre; år 1874 för 1,550 segelfartygs- och 780 ångfartygsbesök 21,594 kronor 91 öre samt för lossade och lastade varor 41,510 kronor 6 öre; och år 1875 för 1,577 segelfartygs- och 690 ångfartygsbesök 20,937 kronor 71 öre samt för lossade och lastade varor 32,786 kronor 17 öre; hvarjemte tolagsersättningen, som derstädes får användas såsom bidrag till stadens gemensamma utgifter, uppgått år 1871 till 54,429 kronor 39 öre; år 1872 till 56,265 kronor 58 öre; år 1873 till 59,525 kronor 14 öre; år 1874 till 68,478 kronor 88 öre och år 1875 till 63,373 kronor 65 öre;

att *Linköpings hamn* hade år 1871 för 327 segelfartygs- och 438 ångfartygsbesök 2,229 kronor 42 öre samt för lossade och lastade varor 10,031 kronor 11 öre; år 1872 för 366 segelfartygs- och 678 ångfartygsbesök 2,891 kronor 96 öre samt för lossade och lastade varor 12,750 kronor 39 öre; år 1873 för 397 segelfartygs- och 720 ångfartygsbesök 2,163 kronor 94 öre samt för lossade och lastade varor 9,089 kronor 36 öre; år 1874 för 476 segelfartygs- och 514 ångfartygsbesök 2,264 kronor 88 öre samt för lossade och lastade varor 9,821 kronor 51 öre; och år 1875 för 580 segelfartygs- och 499 ångfartygsbesök 2,885 kronor 71 öre samt för lossade och lastade varor 9,387 kronor 30 öre; och eger staden enligt *Kungl. brefvet* den 27 Februari 1874 att i stället för tolagsersättning årligen uppbära fem procent af stadens tulluppbörd, att utgå från och med året efter det, då stapelfriheten började begagnas, hvilket skedde först genom tullkammarens öppnande den 1 Februari 1875;

att hamnen i *Vadstena* inbragt år 1871 för 848 segelfartygs- och 1,024 ångfartygsbesök 5,747 kronor 50 öre samt för lossade och lastade varor 14,446 kronor 27 öre; år 1872 för 536 segelfartygs- och 1,126 ångfartygsbesök 4,882 kronor 60 öre samt för lossade och lastade varor 12,206 kronor 86 öre; år 1873 för 424 segelfartygs- och 1,288 ångfartygsbesök 4,780 kronor 1 öre samt för lossade och lastade varor 12,241 kronor 51 öre; år 1874 för 288 segelfartygs- och 1,192 ångfartygsbesök 4,249 kronor 70 öre samt för lossade och lastade varor 8,182 kronor 82 öre; samt år 1875 för 234 segelfartygs- och 1,124 ångfartygsbesök 3,897 kronor 52 öre samt för lossade och lastade varor 6,156 kronor 24 öre; hvilken minskning under de två sista åren är att tillskrifva *Vadstena—Fogelsta-banans* öppnande 1874;

att *Söderköpings hamn* inbragt år 1871 för 84 segelfartygs- och 9 ångfartygsbesök 1,342 kronor 25 öre samt för lossade och lastade varor 1,364 kronor 79 öre; år 1872 för 118 segelfartygs- och 10 ångfartygsbesök 1,878 kronor 77 öre samt för lossade och lastade varor 1,350 kronor 16 öre; år 1873 för 88 segelfartygs- och 12 ångfartygsbesök 1,555 kronor 29 öre samt för lossade och lastade varor 1,596 kronor 23 öre; år 1874 för 14 segelfartygsbesök 320 kronor 80 öre samt för lastade och lossade varor 1,669 kronor 73 öre; och år 1875 för 84 segelfartygsbesök 950 kronor 86 öre samt för lossade och lastade varor 1,098 kronor 55 öre.

Vid de båda återstående hamnarne inom länet, *Valdemarsviks* och *Hästhölmens* (Motala tillhör *Göta kanal*), har trafiken icke varit af större betydighet eller vexling.

Med afseende å sjöfarten i öfrigt åberopas bifogade Tab. N:o 9 a tab. N:o 9 a.

Bland under perioden inträffade *sjöskador* är endast att märka *engelska ångfartyget Mays*, som, lastadt med jernvägs-skenor, sjönk i närheten af *Arkösund*, men genom utomordentliga ansträngningar af dykare åter uppbringades.

C) *Varubyten*. Med afseende å *handeln* åberopas hufvudsakligen bifogade tab. N:o 9 b; och inhemtas förhållandet i länets förnämsta handelsstad *Norrköping* med export och import, antalet afgångna och ankoma fartyg jemte deras lästetal samt tulluppbörden, hvars minskning under sista året hufvudsakligen är att tillskrifva öppnandet af tullkammaren i *Linköping*, af följande i tabellarisk form derom meddelade uppgifter:

I m p o r t.

1.	2.	3.	4.	5.	6.	7.	8.	9.	10.	11.	12.	13.
	Kaffe, skålp.	Socker,		Vin på fat, skålp.	Brännvin och sprit, skålp.	Tobak, oarbetad, skålp.	Fisk,		Oljor, skålp.	Salt, kubikfot.	Risgryn, skålp.	Bomull, skålp.
		oraffin., skålp.	sirup, skålp.				salt, kubikfot.	färsk, centner.				
År 1871	465,708	2,823,793	621,387	167,595	149,845	237,614	61,415	3,318	144,610	72,462	225,611	463,625
» 1872	269,857	2,315,996	839,277	204,691	163,277	319,386	65,331	2,303	238,640	79,931	354,616	507,885
» 1873	373,151	2,359,125	974,592	255,734	189,619	442,554	71,189	2,904	443,977	102,808	495,835	663,299
» 1874	625,769	3,066,862	1,892,998	222,168	201,756	414,397	81,541	4,918	208,553	131,245	508,418	2,392,054
» 1875	835,564	2,835,694	1,839,892	178,442	160,682	374,155	54,710	3,486	499,419	144,335	479,655	762,243
	1.	14.	15.	16.	17.	18.	19.	20.	21.	22.	23.	24.
	Hampa, centner.	Hudar, oberedda, centner.	Jern,		Spannmål,				Gräsfro och klöfver, skålp.	Stenkol, kubikfot.	Ull, skålp.	
			Tack-, centner.	Manufaktur-, centner.	Hvete, kubikfot.	Korn, kubikfot.	Råg, kubikfot.	Ärter, kubikfot.				
År 1871	4,649	766	—	—	—	—	—	—	—	30,955	851,634	425,451
» 1872	2,957	4,205	—	—	—	—	—	191,607	—	66,909	1,291,015	431,297
» 1873	4,481	7,365	4,320	—	—	—	—	162,786	—	62,790	1,153,363	831,914
» 1874	5,201	3,589	6,864	935	—	—	—	51,245	335,574	—	118,250	1,291,740
» 1875	5,549	1,351	12,668	511	—	—	—	15,514	23,655	490,483	11,895	25,030

E x p o r t.

	Stång-jern, centner.	Tackjern, centner.	Spik, centn.	Kanoner, centner.	Skrot och sönder-skjutna kanoner, centner.	Koppar, centn.	Stål, centn.	Bomulls-väfnad, skålp.	Kum-min, centn.	Hafre, kub.-fot.	Hvete, kub.-fot.	Råg, kub.-fot.	Korn, kub.-fot.	Ärter, kub.-fot.	Trävaror, kub.-fot.	Tändstickor, skålp.
År 1871	90,807	31,170	1,592	11,402	8,629	5,329	3,663	54,410	557	925,250	2,707	79,929	15,635	27,949	721,984	186,509
» 1872	104,856	59,417	1,871	8,779	14,116	6,636	—	57,249	817	666,361	—	3,503	—	—	569,023	222,566
» 1873	60,520	39,653	503	7,807	7,833	3,003	—	57,506	795	694,076	—	15,281	—	—	795,540	238,381
» 1874	63,087	12,586	1,266	7,598	8,410	8,947	—	55,439	1,021	796,320	—	630	—	—	891,802	421,106
» 1875	76,600	7,040	1,263	9,472	1,800	5,228	—	38,550	857	948,329	—	—	—	7,409	876,400	489,141

År.	Inrikes.				Utrikes.				Tull-uppbörd. Kronor.
	Ankomna fartygs		Afgångna fartygs		Ankomna fartygs		Afgångna fartygs		
	antal.	lästetal.	antal.	lästetal.	antal.	lästetal.	antal.	lästetal.	
1871	810	14,427	764	13,639	224	9,614	264	11,211	690,553
1872	1,032	19,338	1,013	19,882	245	11,544	257	11,421	731,395
1873	914	17,045	893	16,617	263	11,869	272	12,115	796,189
1874	875	17,214	842	16,675	296	15,340	331	16,160	986,069
1875	755	14,696	743	14,524	67	3,235	77	3,481	885,977
	115	6,734	105	5,919	199	40,295	206	41,381	

Hvad inflytande de under perioden så betydligt utvidgade jernvägsförbindelserna haft äfven på handelsrörelsen, framgår af de uppgifter, som här ofvan blifvit lemnade angående såväl den alltjemt sig ökande godstrafiken derä, som den derigenom icke på något sätt minskade utan tvertom jemväl i stigande befintliga hamn- och kanaltrafiken. Under hvarje af periodens år hafva storartade *utskeppningar* af både spannmål och trävaror, synnerligen från Norrköpings och Mems hamnar egt rum, och vid de

flesta jernvägsstationerna uppköpas synnerligen höst och vår betydliga spannmålspartin af de större exportörerne, som vissa dagar i veckan der hafva sina uppköpare. I följd af den numera högst betydligt utvecklade mejerihandlingen utgå äfven dess produkter i stor mängd både öfver Malmö och Göteborg men mest öfver sistnämnda plats till England, hvarjemte *handeln med slagtboskap* uti icke ringa mån ökats och synnerligen bättre ordnats genom de, på sätt ofvan är nämndt, af hushållnings-sällskapet om våraerne i Linköping anordnade kreatursutställningar.

Gårdjarihandeln har deremot utom i Tjällmo och Hällestad tingslag nästan alldeles upphört; men *handelsbodarne på landet* åter icke obetydligt ökats.

De så kallade *kreatursmötena*, som efter det *marknadernas* antal i Norrköping, Skeninge och Vadstena inkränkts till en, men i Linköping och Söderköping alldeles upphört, regelmässigt en gång i hvarje manad ega rum i städerna samt en å två gånger om året jemväl vid vissa platser å landet såsom Kisa och Hällestad, hafva i liflighet och rörelse isynnerhet vid de ungefärliga tiderna för de forna marknadernas hållande nästan uppnått dessa. — Äfven de s. k. *torgdagar*, som en å två gånger

i månaden hållas vid Åtvidaberg, Finspong, Tjällmo, Hällestad, Hälla, Mjölby, Boxholm, Ödeshög, Motala och Hästholmen, äro temligen besökta och egnade att befordra omsättningen.

Genom Kungl. förordningen den 18 September 1874 har *utskänkning af vin och maltdrycker* på landet, som, ehuru den inom detta län ej förorsakat några egentliga oordningar eller större olägenheter, dock allmänt öfverklagades för det tillfälle till förstörandet af tid och penningar, som derigenom bereddes ortens ungdom och arbetande befolkning, blifvit högst betydligt inskränkt och särskilda utskänkingsställen för dessa drycker förekomma numera endast på jemförelsevis få ställen. Försäljning till afhemtning af sådana drycker finnes deremot hos de fleste landthandlande, fastän församlingarnas kommunalmyndigheter i en mängd socknar sökt att blifva utaf med äfven denna.

Den rörelse de egentlige *landthandlarna* i detta län idka och det inflytande, de kunna hafva på befolkningen, är deremot

icke jemförligt med förhållandet i de flesta andra delar af riket, der aflägsenheten till städerna gör befolkningen mera beroende af landthandeln. Vid de flesta jernvägsstationerna hafva handelsbodrar blifvit uppsatta och synnerligen i Mjölby har efter jernvägarnes färdigblifvande rörelsen så utvidgats, att ett par bland dervarande handlande torde hafva en omsättningssumma fullt jemförligt med de större handlandena i länets städer.

I *försäljningen af bränvin* har under perioden inträffat den förändring, att densamma i både Norrköping och Linköping likasom förut i Vadstena och Skeninge öfvertagits af bolag, hvarigenom fördelarna för det allmänna synnerligen med afseende å ökade inkomster blifvit betydligt större, på samma gång inkomsterna deraf vuxit synnerligen genom upptaxering under senaste åren af denna försäljning vid åtskilliga gästgifverin på landet. Förhållandet med denna försäljning, beloppet af därför influtna afgifter och dessas fördelning inhemtas närmare af följande tabell:

Bränvinsförsäljningsafgifter.

	Debiterade.			Fördelade till					
	I städerna.	Å landet.	Summa.	Afkortning o. anordning.	Städerna.	Socknarna.	Hushållnings- sällskapet.	Landstinget.	Summa.
	K r o n o r.								
År 1871	93,692,96	12,245,33	105,938,29	722,82	56,103,34	7,021,11	21,045,51	21,045,51	105,938,29
» 1872	90,110,24	12,233,16	102,343,40	190,76	53,958,05	7,417,35	20,495,18	20,495,18	102,556,52
» 1873	91,662,18	13,655,34	105,317,52	156,10	60,869,78	7,849,68	20,919,21	15,522,75	105,317,52
» 1874	139,828,93	33,321,95	173,150,88	356,30	100,069,50	22,947,19	35,558,93	19,218,95	173,150,87
» 1875	258,363,95	31,154,87	289,518,82	344,83	218,458,04	18,655,55	34,414,12	17,646,28	289,518,82

Anmärkingar.

Afgifterna upptagas här till sitt hela belopp, hvaraf dock på grund af beslut i högre instans restitutioner sedermera skett. Detta förklarar skiljaktigheten mellan uppgifterna om Landstingets tillgodohafvande enligt denna tabell och längre ned (under afd. Politi sid. 28).

Skilnaden emellan den debiterade och fördelade summan för år 1872 härflyter antagligen deraf, att någon uppborädsman under 1872 levererat penningar såsom tillhörande samma års försäljningsmedel, ehuru de i sjelfva verket tillhör: 1871 års medel.

Uti städerna tilldeladt belopp för år 1873 är inberäknadt 1,806 kronor 11 öre tillkommande Norrköpings stad, såsom särskildt landstingsområde.

Uti Linköping var utskänkingen öfvertagen af bolag till den 1 Oktober 1877.

Uti Norrköping var minuthandeln och utskänkingen öfvertagen af bolag, minuthandeln under 2 år från den 1 Oktober 1874 och utskänkingen under tre år från den 1 Oktober 1873.

Uti Vadstena var utskänkingen öfvertagen af bolag under tre år från den 1 Oktober 1873.

5. Kameralförhållanden.

Tab. N:o 10 a. Angående *hemman och jordlägenheter* på landet jemte deras taxeringsvärden utvisar tab. N:o 10 a förhållandet vid 1875 års slut.

Under ifrågavarande period hafva kronohemman, tillsammans 11 mantal, och 46 kronolägenheter blifvit *skattelösta* och 14 kronolägenheter undergått *skattläggning*.

Afguld är åsatt 102 stycken från hemmanafsöndrade lägenheter.

Ordinarie rotering har blifvit påförd 7,8125 mantal, till största delen indragna gästgifvaregårdar och posthemman, samt 3 skattlagda lägenheter.

Tab. N:o 10 b. Tab. N:o 10 b upptager *hus och tomter* i städerna med derå åsatta taxeringsvärden.

Laga skiften, som blifvit afslutade till ett antal af 78, hafva föranledt följande utflyttningsbidrag af allmänna medel:

för år 1871	kronor	2,212,50.
» » 1872	»	5,137,50.
» » 1873	»	2,062,50.
» » 1874	»	1,650,00.
» » 1875	»	3,600,00.

eller tillsammans kronor 14,662,50.

Vidare uppgifter angående laga skiftesförrättningarna Tab. N:o 11 innefattas i tab. N:o 11.

Stats- och riksgäldsmedlen angifvas i tab. N:o 12. Tab. N:o 12.

Kronoutskylderna inom länet hafva vid de årliga redogörelserna blifvit redovisade utan andra rester än de, som varit beroende på inhibition eller sökt handräckning.

Med afseende å *fideikommisssegendommar* i länet återopas efterföljande tabell:

Härad och socken.	Egendomens och n. v. innehafvares namn.	Nummer.	Natur.	Mantal.	Af präfningskomite- n fastställt värde	
					å jord- bruks- fastighet.	å annan fastig- het.
Kinda, Vårdnäs	<i>Brokind</i> : innehafves af kam- marherren, greve Melker H. G. Falkenberg. ¹⁾					
	Brokind.....	—	frälse säteri	5	144,000	—
	Ibm qvarn.....	—	—	—	—	9,000
	Ibm såg.....	—	—	—	—	7,500
	Ibm tegelbruk.....	—	—	—	—	6,500
	Frälseräntan af 1/2 mtl Gaf- vel.....	—	—	—	—	1,160
	Egeby med Egebynäs.....	—	frälse	4 1/8	69,300	—
	Sundsmåla.....	—	»	1	14,400	—
	Viggeby.....	—	»	3	54,000	—
	Tomåla.....	—	»	5/8	12,200	—
	Stensvassa.....	—	»	1/2	10,800	—
	Arnebo.....	—	»	1/2	9,000	—
	Pukeberg.....	—	»	1/2	11,700	—
	Eda.....	—	»	1	16,200	—
	Fäntebo.....	—	»	1/2	13,000	—
	Kåtebo.....	—	»	2	27,000	—
	Skillberga.....	—	sk. rusthåll	1 3/4	33,300	—
	Saxtorp uppg.....	—	frälse	5/8	10,800	—
	Norrtorp.....	—	sk. utjord	—	4,100	—
	Unön.....	—	frälse läg.	—	300	—
Kinda, Tjärstad	Törnevik.....	—	frälse	1/8	7,000	—
Kinda, Kettilstad	Kettilstad nederg.....	—	»	1/2	14,000	—
Valkebo, Nykil	Skullebo.....	—	—	1	50,000	—
	Summa.....	—	—	22 1/4	501,100	24,160
	<i>Ribblingshof</i> : innehafves af kammarherren Carl Rid- derborg. ²⁾					
Ydre, Norra Vi	Ribblingshof.....	—	frälse säteri	2	50,000	—
	Kofrabo.....	—	frälse	1	16,000	—
	Stora Rödje.....	—	»	5/8	10,000	—
	Lilla Rödje.....	—	»	1/2	5,000	—
	Kämpekulla.....	—	»	1/4	10,000	—
	» qvarn.....	—	—	—	—	4,500
	Lilla Lodhult, äng.....	—	skatte	—	200	—
	Frälseräntan af 1/2 mtl Sjö- hult.....	—	—	—	—	778

¹⁾ Fideikommisset stiftades till en del år 1732 af fältmarskalkinnan, grevinnan Anna Maria Sparre, född Falkenberg, till hennes brors son sedermera riksrådet greve Melker Falkenberg, hvilken, jemte sin hustru friherrinnan Hedvig Eleonora Wachtmeister, år 1793 utvidgade detsamma i ändamål att bibehållas inom Falkenbergska ätten, och skall alltid tillfalla äldste manliga afkomlingen, hvar efter annan. Stiftarinnan atled 1744 och har sedan dess fideikommisset innehafvt af riksrådet greve Melker Falkenberg och dennes son öfverstekammarjunkaren greve Henrik Falkenberg samt sonsonen kammarherren greve Henrik Georg Falkenberg, hvars son kammarherren greve Melker Henrik Gustaf Falkenberg nu innehar detsamma.

²⁾ Som fideikommissbrevet nu ej konnat tillrättafinnas, kan ej uppgifvas när och af hvem Ribblingshof stiftades till fideikommiss; men innehafves det för närvarande af stiftarens brorsons sonson kammarherren Carl Ridderborg.

Härad och socken.	Egendomens och n. v. innehafvares namn.	Nummer.	Natur.	Mantal.	Af präfningskomite- n fastställt värde		
					å jord- bruks- fastighet.	å annan fastig- het.	
Banke- kind, Åt- vid	Frälseräntan af 1/2 mtl Sig- gemålen.....	—	—	—	—	233	
	D:o af 1/2 mtl Njerfvefall.....	—	—	—	—	267	
	D:o af 1/2 mtl Stjerneberg.....	—	—	—	—	267	
	Summa.....	—	—	—	4 3/8	91,200	6,045
	<i>Adelsnäs</i> : innehafves af kam- marherren, friherre August Theodor Adelswärd ³⁾ på Stäringe, Årdala socken i Södermanland.						
	Adelsnäs.....	1, 2	frälse säteri	2	100,000	—	
	Alserum.....	1	kr. skatte	1/2	23,600	—	
	Bertilsbo.....	1	»	1/4	9,000	—	
	Bestorp.....	1	frälse	1/2	20,000	—	
	Bjässerum.....	{ 1, 2 3, 4}	kr. skatte	2	80,000	—	
	Björstorp.....	1	»	1/2	18,000	—	
	Backfall.....	1	»	1	16,000	—	
	Ed.....	1	frälse	3/4	18,000	—	
	Fagerbjörke, en utjord.....	—	kr. skatte	—	15,700	—	
	Göthult.....	1	frälse	1	35,000	—	
	Hemmingstorp.....	1	»	1/4	14,000	—	
	Holm.....	1	»	1/2	20,000	—	
	Ibm.....	2	kr. skatte	1/2	10,000	—	
	Häckla.....	1	»	1	9,000	—	
	Härstorp.....	1	frälse	1/2	14,000	—	
Ingeltorp.....	1	»	1/4	12,000	—		
Kammarbo.....	1	kr. skatte	1/4	7,000	—		
» qvarn.....	—	—	—	—	14,000		
Karlstorp.....	1	frälse	1/2	20,000	—		
Krogstorp.....	1	»	1	30,000	—		
Källtorp.....	1	kr. skatte	1/4	15,000	—		
Långbrott.....	1	»	1	4,000	—		
Ibm.....	2	frälse	1	4,000	—		
Mellingsbo.....	1	kr. skatte	1/4	20,000	—		
Ibm.....	2	frälse	1	20,000	—		

³⁾ Under namn af »Baroniet Adelswärd» stiftades fideikommisset af krigsrådet friherre Johan Adelswärd och hans fru, född friherrinna Katharina Funck, den 20 December 1781, hvilken stiftelse erhöi Kungl. Maj:ts stadfästelse den 9 Maj 1783 och hade till ändamål, att inom Adelswärdska släkten bibehålla godset, som borde tillfalla äldsta manliga afkomlingen å svärdssidan, hvar efter annan. Sedan stiftaren år 1785 aflidit, tillträdde egendomen af hans ende då qvarlevande son, öfversten friherre Erik Göran Adelswärd år 1786; efter hans död, den 15 Febr. 1810, af hans äldste son, öfverstekammarjunkaren friherre Johan Carl Adelswärd och vid dennes död, år 1852, af hans ende son, öfverstekammarjunkaren friherre Erik Seth Adelswärd. Då han utan manlig bröstarfvinge afled i Juli månad 1868, tillföll fideikommisset, enligt den stadgade successionsordningen, hans syskonbarn kammarherren friherre August Theodor Adelswärd, som den 1 Januari 1869 tillträdde och nu innehar detsamma. Han är stiftarens sonsons son.

På derom gjord underdånig ansökning, har Kungl. Maj:ts Nådigt utslag den 12 Juli 1872 medgifvit utbyten af åtskilliga fideikommissets fastigheter jemte frälseräntor mot vederlag af hemman, enskildt tillhöriga nuvarande innehafvare af detta baroni i enlighet hvarmed uppgifterna å detsammes fastigheter äro här meddelade.

Härad och socken.	Egendomens och n. v. innehafvares namn	Nummer.	Natur.	Mantal.	Af pröfningskomitén fastställt värde	
					å jordbruksfastighet.	å annan fastighet.
	Nynäs	1	frälse	1/4	9,000	—
	Närstad	1	kr. skatte	1	30,000	—
	Ibm	2	frälse	1	30,000	—
	Ibm, en äng (säterängen) ..	—	—	—	1,500	—
	Ibm, en tjärugn	—	—	—	—	1,000
	Ibm, en qvarn	—	—	—	—	5,000
	Ramshult	1,2,3	frälse	1 1/2	30,000	—
	Slefringe	1	kr. sk. säteri	2	46,000	—
	Slättfall med Lärnanstorps skatte utjord	1	frälse	1	40,000	—
	Torp, österg.	1	kr. skatte	3/8	12,400	—
	Tranebo	1	frälse	1/2	25,000	—
	Vestantorp	1	kr. skatte	1	14,000	—
	Vrånghult	2	"	1	20,000	—
	Åtvid	1, 2	"	1	15,000	—
	Åtvidaberg	1	"	1	15,000	—
	Ibm, kopparverk	—	—	—	—	222,000
	Ibm, en såg	—	—	—	—	6,000
	Ibm, bryggeri	—	—	—	—	38,500
	Ängfall	1	kr. skatte	1	14,000	—
	Ärtorp	1	frälse	1/2	25,000	—
	Örstorp	1	kr. skatte	1/2	8,000	—
	Örsätter, Stora	1	"	2/3	19,000	—
	Ibm	2	frälse	1	26,000	—
	Örsätters qvarn, Lilla, 1/2 deraf	—	—	—	—	2,800
	Östantorp, söderg.	1	kr. skatte	1/4	6,500	—
	Ibm, norrg.	2	"	1/4	6,500	—
	Ibm, österg.	3	frälse	1/4	2,500	—
	Ibm, mellang.	4	"	1/2	7,200	—
	Ibm, åtskilliga lägenheter. Åbyggnaden vid Bersbo jernväg	—	—	—	—	3,000
	—	—	—	—	—	3,000
Banke- kind, Värna	Bersbo	1	kr. sk. säteri	1/4	18,400	—
	Löfvik	1	kr. skatte	1/2	13,800	—
	Kongsvik	1	frälse	1	31,100	—
Banke- kind, Björstät- ter	Kongsvikstorp	1	kr. skatte	1	40,300	—
	Båtvik	1	"	1/4	24,000	—
	Båtviks såg- och mjölkvarn, 1/2 deraf	—	—	—	—	3,000
	Långdal	1	kr. skatte	1/2	24,000	—
	Grönhög	1	"	1/2	35,000	—
	Åbyggnader vid Grönhögs grufva	—	—	—	—	13,000
	Grönhögs husbehofsqvarn ..	—	—	—	—	300
Banke- kind, Svinstad	Nedra Erikstad	1, 2	kr. skatte	1 1/2	21,600	—
	Ibm	7	frälse	3/8	4,500	—
	Ibm 2:ne frälse utjordar, 4 tunnl. frälseäng	—	—	—	900	—

Härad och socken.	Egendomens och n. v. innehafvares namn.	Nummer.	Natur.	Mantal.	Af pröfningskomitén fastställt värde	
					å jordbruksfastighet.	å annan fastighet.
	Öfra Erikstad	3	kr. skatte	1	21,600	—
	Ibm	4,5,6	frälse	3	64,800	—
	Jordstorp	1	"	1	22,500	—
	Bjärstad	3	"	1/2	7,200	—
	Ibm en mjölkvarn	—	—	—	—	5,000
	Bjärstad, en såg	—	—	—	—	2,000
	Sofielunds eller Lunds mjöl- qvarn	—	kr. skatte	—	—	4,500
Hane- kind, Vist	Föltorp	1	"	11/30	22,800	—
	Hedingstorp	1	"	3/10	18,600	—
	Kongshalls utjord, 2/3 deraf	—	"	—	—	—
Kjuda, Åtvid	Ämtenas	1	frälse	1/4	15,000	—
	Södra Botorp	1	"	1/4	15,000	—
	Käggelöt	1	kr. skatte	1/4	7,000	—
	Virsjö	1	frälse	1/2	30,000	—
	Åbacka såg	—	—	—	—	3,000
Kjuda, Kettil- stad	Fjersbo med en såg	1	frälse	1/8	10,800	—
	Glysebo	1	"	1/4	19,300	—
	Galmsås	1	"	1/2	24,000	—
	Hvilebo	1	kr. skatte	1	30,000	—
	Norrstorp	1	frälse	1/4	9,000	—
	Hårsbo	1	kr. skatte	1/4	8,000	—
	Håshult med Glysesmåla ..	1	frälse	1/2	20,100	—
Kjuda, Vårdnäs	Tutebo utjord, 1/3 deraf ..	—	"	—	3,000	—
	Ibm en husbehofsåsåg	—	—	—	—	400
Kjuda, Tjärstad	Bersebo med utjordarne Boesätter och Hittebo ..	1	frälse säteri	1	40,000	—
	Åländersö utjord, 1/12 deraf	—	frälse	—	3,300	—
	Boda	1	kr. skatte	1/6	5,500	—
Kalmar l. N. Tjust, Gårdse- rum	Qvistrum med en såg	1	frälse säteri	1	60,000	1,000
	Forsströms jernbruk	—	—	—	—	30,000
	Bråstorp	1	frälse	1	23,000	—
	Tolstorps utjord, 2/3 deraf	—	"	—	—	12,500
	Ibm en mjölkvarn	—	"	—	—	12,500
	Bastorp	1	"	1	42,000	—
	Rotorp	1	kr. skatte	1	38,000	—
	Ibm ett tegelbruk	—	—	—	—	5,400
	Svenserum	2	frälse	1	33,000	—
	Kulla	1	"	1/4	8,000	—
	Risebo	1	"	1/8	5,000	—
	Könserum med en utjord i Rotorp	1, 2	kr. skatte	2	45,000	—
	Ibm en såg	—	—	—	—	200
	Sund	1	kr. skatte	1/2	10,000	—
	Svaltorp	2	"	1	24,000	—
Kalmar l. N. Tjust, Ukna	Melby	1,2,3	frälse	1 1/2	60,000	—
	Kårestorp	1	"	1/4	9,800	—
	Panningstorp	1	"	1/4	10,800	—

Härad och socken.	Egendomens och n. v. innehafvares namn.	Nummer.	Natur.	Mantel.	Af pröfningskommittén fastställt värde	
					å jordbruksfastighet.	å annan fastighet.
Kalmar l. N. Tjust, Haanäs	Ballersberg.....	3	frälse	1	27,000	—
	Melby mjölkvarn.....	—	—	—	—	7,500
	Ibm såg.....	—	—	—	—	500
	Bredal.....	{ 1, 2, 1 1/4 kr. sk. } 3, 4, 1/2 frälse }	1 3/4	—	45,000	—
Kalmar l. N. Tjust, Tryserum	Jemte Dagsbergs utjord.....	—	kr. sk. augm.	—	—	—
	Ståltorps utjord.....	—	kr. skatte	—	10,000	—
	Summa	—	—	65 1/4	1,998,600	373,600
	Sturefors: innehafves af f. d. ryttmästaren greve Thure Bielke. *)	—	—	—	—	—
Hane-kind, Väst	Sturefors.....	—	frälse säteri	4 1/4	200,000	—
	Tegneby.....	—	frälse	1		—
	Sturefors qvarn och såg.....	—	—	—	—	8,300
	Ibm manufakturverk.....	—	—	—	—	1,300
	Ibm kalkugn.....	—	—	—	—	100
	Ibm tegelbruk.....	—	—	—	—	4,500
	Bostorp.....	—	frälse	1/2	10,000	—
	Björksätter.....	—	"	3/8	9,000	—
	Banketorp.....	—	"	1/4	3,500	—
	Dahla.....	—	"	1/8	2,000	—
	Dahlhult.....	—	"	1/4	7,500	—
	Guttorp.....	—	"	3/8	7,500	—
	Gusarp.....	—	"	1/4	6,500	—
	Jordstorp.....	—	"	1/4	5,500	—
	Kliat.....	—	"	1/4	7,500	—
	Mårdstorp.....	—	"	1/4	7,000	—
	Norrberga.....	—	"	1 1/2	30,000	—
	Risnäs.....	—	"	2 3/8	41,000	—
	Ringstorp.....	—	"	3/8	7,000	—
	Tocketorp.....	—	"	5/8	15,000	—
	Vindstorp.....	—	kr. skatte	1/2	9,000	—
	Vreta.....	—	frälse	1 1/4	25,000	—
	Åndebäck.....	—	"	1/4	6,500	—
Hane-kind, Landeryd	Bogestad med en utjord.....	—	"	2	33,200	—
	Edsberga.....	—	"	1	26,000	—
	Uggeltorp.....	—	kr. skatte	1/2	6,500	—
Hane-kind, S:t Lars	Tinnerö, en äng.....	—	frälse	—	100,000	—
Banke-kind, Landeryd	Sörby.....	—	"	3 1/4	59,600	—

*) Fideikommisset stiftades år 1747 af Kungl. Rådet och öfverstemarskalken greve Carl Pipers enkefru grevinnan Christina Törntyekt till förmån för hennes dotterson kammarherren greve Nils Adam Bielke, i ansende dertill, att Sturefors i förra tider varit Bielkeska familjen tillhörigt och på det att dessa gods uti samma familj såsom ett ständigt fideikommiss förblifva måtte; och borde fideikommisset tillfalla äldste manliga arfvingen, son efter son. Sedan stiftarinnan år 1752 afditt, öfvergick fideikommisset till hennes ofvan nämnde dotterson kammarherren greve Nils Adam Bielke och har sedan gått i rätt nedstigande led son efter son samt innehafves nu af hans sonsöns son greve Thure Bielke.

Härad och socken.	Egendomens och n. v. innehafvares namn.	Nummer.	Natur.	Mantel.	Af pröfningskommittén fastställt värde	
					å jordbruksfastighet.	å annan fastighet.
Banke-kind, Grebo	Sörby.....	—	kr. skatte	1/4	4,600	—
	Stattefors.....	—	säteri rusth.	2	55,000	—
	" mjölkvarn.....	—	—	—	—	10,000
	" såg.....	—	—	—	—	500
	Klockarehumpen, en äng.....	—	—	—	—	1,500
	Lund.....	—	frälse	2	18,000	—
	Viggebyholm.....	—	frälse säteri	2	56,900	—
	Russingstorp.....	—	"	1/2	22,800	—
	Orräng, Stora.....	—	kr. skatte	1	20,700	—
	" Lilla.....	—	frälse	3/4	17,600	—
Stämmantorp.....	—	kr. skatte	1/4	8,300	—	
Lundby.....	—	frälse	5/8	12,400	—	
Åndebäck.....	—	"	1/4	6,200	—	
Fogeleke.....	—	rå och rör	—	—	12,400	
Målen, ett torp.....	—	—	—	—	3,100	
Banke-kind, Svinstad	Linneberga.....	—	frälse	2 1/4	44,000	—
	Billinge med Billingstorp utjord.....	—	"	3/4	23,800	—
	Huttekuilla.....	—	"	1/2	8,000	—
	Måltorp.....	—	"	1/2	10,000	—
	Öfre Fillinge med Fillingstorp.....	—	"	2	51,000	—
	Frässlunda.....	—	"	1 7/8	40,000	—
	Stubbetorp.....	—	"	1/8	3,000	—
	Helgetorp.....	—	"	1/8	2,500	—
	Bemmelsbo.....	—	"	1/8	2,300	—
	Gulltorp.....	—	"	1/8	3,000	—
	Solhult, en utjord.....	—	"	—	2,200	—
Åkerbo, Törnvalle	Balingstomta med 2 utjordar.....	—	frälse	1 1/2	36,000	—
Valkebo, Rappestad	Fohlåsa.....	—	"	1 1/2	32,000	—
Kinda, Kettilstad	Rompebo.....	—	"	1/4	12,000	—
Kinda, Tjärstad	Pukerum.....	—	"	1	26,000	—
	Ibm qvarn och såg.....	—	—	—	—	1,600
Kinda, Vårdnäs	Pukerumsätter.....	—	frälse	1/4	8,000	—
	Trosstorp.....	—	"	1/2	16,200	—
	Skuggebo.....	—	"	1	13,500	—
	Koppetorp.....	—	"	1	14,900	—
	Kulla.....	—	"	1/8	9,900	—
	Bestorp.....	—	"	2 1/2	56,400	—
Hammar-kind, Ringarum	Frälseräntan af Halmtebo såg.....	—	—	—	—	320
	Summa	—	—	49 1/2	1,279,000	20,620
	Borkhults bruk: innehafves af hofmarskalken, greve	—	—	—	—	—

Härad och socken.	Egendomens och n. v. innehafvares namn.	Nummer.	Natur.	Mantal.	Af pröfningskommittén fastställt värde	
					å jordbruksfastighet.	å annan fastighet.
Skärkind, Yxnerum	Adolf Henning von Schwerin ²⁾ Stockholm.	—	—	—	—	3,000
	Borkhults bruk: Masugn...	—	—	—	—	6,000
	Stångjernsmedja och manufakturverk.	—	—	—	—	200,000
	Kemisk trämassefabrik.	—	—	—	—	1,500
	Tegelbruk.	—	—	—	—	1,000
	Såg.	—	—	—	—	3,000
	Qvarn	—	frälse	1/2	—	18,900
	Borkhult	—	kr. skatte	1/2	—	7,200
	Sonstorp	—	frälse	1/2	—	9,000
	Hästnäs	—	"	1/4	—	7,300
	Berg	—	kr. skatte	1	—	20,000
	By	—	augm.	1/5	—	4,000
	Fasingstorp.	—	frälse	2	—	48,000
	Bullerum	—	kr. skatte	1/2	—	10,000
	Salfvadal	—	"	1	—	38,000
	Vigalla	—	frälse	1	—	44,000
	Gobo	—	—	—	—	500
Ibm såg	—	—	—	—	600	
Bankekind, Yxnerum	Ibm qvarn	—	—	—	—	—
	Ristskeda	—	augm.	1/4	—	15,000
Hammar-kind, d:o	Salved	—	frälse	1/2	—	20,000
	Stenserum	—	augm.	1/2	—	13,000
Hammar-kind, d:o	Häggebo	—	frälse	1	—	55,000
	Ibm qvarn och såg	—	—	—	—	2,000
Hammar-kind, d:o	Hemmingsbo	—	frälse	1/4	—	20,000
	Vikarebo	—	"	1/4	—	6,000
Skärkind, Björsäter	Salvik	—	"	1/2	—	32,000
	Knillerbo	—	"	1/2	—	18,000
Kalmar l., N. Tjust, Yxnerum	Härfvelsbo	—	"	1/4	—	9,000
	Frälseräntan af 1 mtl Fröjerum	—	—	—	—	2,200
Kalmar l., N. Tjust, Hannäs	D:o af 1/2 mtl Långserum	—	—	—	—	1,000
	Gärdsnäs	—	frälse	1 1/2	—	61,000
Kalmar l., N. Tjust, Hannäs	Rumhult	—	"	3/16	—	7,000

²⁾ Burenskiöldska fideikommisset, hvilket stiftades 1726 af generallöjtnanten friherre Jakob Burenskiöld och hans hustru Elsa Appelgren till förmån för deras trenne barn, sönerne Fahl och Jakob Burenskiöld samt dottern Mariana Burenskiöld, gift med öfverste Schwerin, öfvergick vid båda brödernas fränfalle utan bröstarvingar till deras syster ofvannämnda öfverstinnan Schwerin, efter hvilken det tillföll presidenten Jakob Philip von Schwerin, vid vars fränfalle detsamma öfvergick till dennes äldste son generalen greve Curt Philip Carl von Schwerin, hvilken vid sitt fränfalle, barnlös, öfverlemnade fideikommisset till sin äldste aflidne broders, generalmajoren Adolf Ludvig von Schwerins äldste son löjtnanten Curt Philip Otto von Schwerin, vid vars dödliga fränfalle 1849 fideikommisset öfvergick till nuvarande innehafvaren hofmarskalken greve Adolf Henning von Schwerin.

De öfriga Burenskiöldska fideikommisset tillhörige egendomarne Husby, Fyllingerum och Sverkersholm innehafvas såsom enkesäte af löjtnanten Curt Philip Otto von Schwerins enka.

Härad och socken.	Egendomens och n. v. innehafvares namn.	Nummer.	Natur.	Mantal.	Af pröfningskommittén fastställt värde	
					å jordbruksfastighet.	å annan fastighet.
Kalmar l., N. Tjust, Gärdsrum	Torp	—	frälse	1/2	—	18,000
	Hägerstad	—	"	1	—	31,500
	Salvestad	—	"	1	—	14,000
	Bjerkabo	—	"	1/4	—	15,000
	Frälseräntan af 1/2 mantal	—	—	—	—	—
	Gärdsnäs	—	—	—	—	1,500
	D:o af 1/4 mtl Falla	—	—	—	—	700
	Halsebo	—	frälse	1	—	33,000
	Summa	—	—	—	16 11/16	573,900
	Odensgöl: innehafves af hofmarskalken greve Adolf Henning von Schwerin, ²⁾ Stockholm.	—	—	—	—	—
Skärkind, Björsäter	Odensgöl	—	frälse	1	—	50,000
	Ekhammar	—	"	1/8	—	8,500
Skärkind, Björsäter	Åketorp	—	rå och rör	1/4	—	8,000
	Summa	—	—	1 3/8	—	66,500
Hammar-kind, Ringarum	Fyllingerum: innehafves af enkegreffvinnan Mathilda von Schwerin ³⁾ till Husby, Mogata socken.	—	—	—	—	—
	Fyllingerum	—	frälse säteri	2	—	140,000
	" qvarn	—	—	—	—	2,000
	" såg	—	—	—	—	2,500
	" tegelbruk	—	—	—	—	1,500
	Algutsboda	—	frälse	1	—	25,000
	Bråta	3	"	1/2	—	25,000
	Tolsum	3 1/2	"	1/2	—	30,000
	Fogeleke	—	"	1/4	—	5,000
	Mikaelsdal	2	"	1/4	—	8,000
Södra Målen	—	"	1/4	—	5,500	
Hammar-kind, Ringarum	Sverkersholm	—	frälse säteri	1	—	65,000
	Risebo	—	frälse	1	—	35,000
	Dahl	—	"	1	—	18,000

²⁾ Schwerinska fideikommisset, hvilket ursprungligen bestod af godset Bayershagen i Pommern, utbyttes af generalen Curt Philip Carl von Schwerin mot egendomarne Odensgöl, Ekhammar och Åketorp, af hvilka det för närvarande utgöres, samt har genom samma succession, som det Burenskiöldska fideikommisset, tillfallit nu varaude innehafvaren hofmarskalken greve Adolf Henning von Schwerin.

³⁾ Fideikommisset, som benämnes »Burenskiöld von Schwerinska» och består af egendomar inom Östergötlands och Kalmar län, stiftades af generallöjtnanten friherre Jakob Burenskiölds dotter Mariana, som var gift med generalmajoren greve C. Ph. von Schwerin (död 1779), hvarefter det öfvergick till sonen greve Curt Ph. Carl von Schwerin (död 1828), derefter till dennes brorson greve Curt Ph. Otto von Schwerin (död 1849) och innehafves nu den del af fideikommisset, som här ofvan står antecknad, jemte Husby säteri i Mogata socken af greve C. Ph. O. von Schwerins enka Mathilda Hagberg såsom enkesäte. Den öfriga delen af fideikommisset innehafves af greve Curt Ph. Otto von Schwerins broder hofmarskalken greve Adolf Henning von Schwerin.

Härad och socken.	Egendomens och n. v. innehafvares namn.	Nummer.	Natur.	Mantal.	Af pröfningskomitén fastställt värde	
					å jordbruksfastighet.	å annan fastighet.
Hammar-kind, Skönberga	Fretebo	—	frälse	1	20,000	—
	Bresätter	2	"	1/2	28,500	—
	Ibm	3	"	1	32,000	—
	Ibm	4	skatte	1/2	14,300	—
	Målen	—	rå och rör	1/4	16,000	—
	Öö	—	kr. skatte	1/2	12,000	—
	Hälla qvarn	—	—	—	—	16,000
Hammar-kind, V. Husby	Stabbetorp, en utjord	—	—	—	4,000	—
	Hälla gästgifvareg.	2	kr. skatte	1	15,000	—
	Stenkärstorp	—	"	3/8	20,000	—
	Högby utjord, 1/2 deraf	—	—	—	4,300	—
	Björstätter, en äng	—	—	—	4,600	—
	Björksätter af Ekekärret	—	—	—	100	—
	Finnkärret	—	—	—	100	—
	Glytängen	—	—	—	100	—
	Hjortebrokället	—	—	—	100	—
	Klockaren af 2 1/2 stänger	—	—	—	1,400	—
	Närby af Dansätter	—	—	—	200	—
	Prytzängen	—	—	—	16,000	—
	Partebrokäll	—	—	—	800	—
	Stennestorp	—	—	—	200	—
	Stintorp af Syssohagen	—	—	—	100	—
	Stintorp af Häradskulla	—	—	—	100	—
	Upsala	—	—	—	2,000	—
Åbacka	—	—	—	6,800	—	
Hammar-kind, Mogata	Skinmyra, 102 tunl. 14 kpld	—	—	—	10,200	—
	Dynghult	3	frälse	1	25,000	—
	Hult	—	"	1/2	7,000	—
	Husby	1, 2	frälse säteri	1 1/2	45,000	—
	Brunneby	—	"	1	18,000	—
	Nafvestad	1, 2	"	2	42,000	—
	Holmby	1, 2	kr. sk. rusth.	1	20,000	—
	Köp, Lilla	1	frälse	1/4	2,500	—
	Ibm, gästgifvareg.	2	kr. skatte	3/8	4,500	—
	Lund	—	frälse	1/4	6,000	—
	Låstad	—	"	2/3	13,000	—
	Oxelgården	—	"	1/4	4,500	—
	Solberga	—	"	1	20,000	—
	Torpa	—	kr. skatte	1	20,000	—
	Vadstorp	—	frälse	3/8	7,500	—
	Skrukcheby	1	kr. skatte	3/8	6,400	—
	Ibm	2	"	1/3	5,600	—
	Björn i Köp, en utjord	—	—	—	1,970	—
	Björnsättran	—	—	—	3,000	—
	Hafs egor af 3 quarters jord	—	—	—	800	—
	Torfvan	—	—	—	1,500	—
	Låstadsättran	—	—	—	2,500	—

Härad och socken.	Egendomens och n. v. innehafvares namn.	Nummer.	Natur.	Mantal.	Af pröfningskomitén fastställt värde	
					å jordbruksfastighet.	å annan fastighet.
Hammar-kind, Borrum	Skrukcheby af en åker	—	—	—	400	—
	Torpa	—	"	—	1,000	—
	Hälla, en flerbladig såg	—	—	—	—	1,000
	Hult, qvarn med 2 par stenar	—	—	—	—	2,000
	Ibm, en flerbladig såg	—	—	—	—	300
	Frälseräntan af 1 mtl Dynghult	—	—	—	—	5,600
	D:o af 1/2 mtl Skrukcheby	—	—	—	—	2,565
	D:o af 1/2 " Slatorp	—	—	—	—	3,055
	D:o af 1 mtl Heesebråta	—	—	—	—	6,400
	Hammar-kind, Skällvik	Karsebo, en utjord	—	—	—	3,000
Spinkenäs		—	—	—	4,600	—
Frälseräntan af 1/2 mantal Kindtorp		—	—	—	—	3,700
D:o af 1 mtl Botentorp		—	—	—	—	4,800
Björke-kind, Å	Ljuskön, en utjord	—	frälse	—	12,000	—
	Summa	—	—	25	843,170	51,420
<i>Hylinge: innehafves af greve Fredrik Knut Harald Strömfelt. *)</i>						
Hammar-kind, V. Husby	Hylinge	1, 2	skatte säteri	1/2	12,500	—
	Broby	1, 2	frälse	2/3	9,600	—
	Dömostad	{ 1, 2 } { 3, 4 }	"	2/3	16,000	—
	Gädderstad	1, 2, 3	"	13/24	15,666,67	—
	Hageby	1	skatte säteri	5/24	4,833,33	—
	Ibm	2	frälse	1/6	3,733,33	—
	Ibm	3	frälse säteri	1/8	2,833,33	—
	Hallstad med Hallstad utjord	1, 2	frälse	1/2	11,200	—
	Ibm	3	frälse säteri	1/3	8,133,33	—
	Holkenäs	—	frälse	1/4	3,300	—
	Husby	1, 2	"	1/3	7,200	—
	Hvena	1	"	1/3	5,400	—
Hejorna	—	"	1/24	766,67	—	
Kullerstad östergård	1	"	1/3	6,566,67	—	
Ibm vesterg	2	"	1/3	6,600	—	

*) Fideikommisset stiftades den 20 April 1782 af contreairalen, landshöfdingen och kommandören m. m. greve Fredrik Georg Strömfelt och hans hustru i första giften friherrinnan Anna Magdalena Wachtmeister i ändamål att i Strömfeltska släkten bibehålla godset, som borde tillfalla äldste manliga afkomlingen, hvar efter annan, efter närmare bestämmelser i fideikommissbrevet angående successionsordningen. Fideikommisset utgjorde vid nuvarande innehafvarens greve Fredrik Knut Harald Strömfelts tillträde 31 1/8 mantal, men i dom af den 27 Maj 1869 har Kungl. Maj:t förklarad, att 1/3 af Hylinge med underlydande fortfarande är fideikommiss och att 2/3 i nuvarande innehafvarens greve Fr. K. H. Strömfelts hand iklädt sig egenskapen af arfverjord, hvarför i förestående tabell endast 1/3 af hemmantal som taxeringsvärden blifvit såsom nuvarande fideikommiss upptagne.

Härad och socken.	Egendomens och n. v. innehafvares namn.	Nummer.	Natur.	Mantal.	Af pröfningskommittén fastställt värde	
					å jordbruksfastighet.	å annan fastighet.
	Norrbo	1, 2	frälse	$\frac{2}{3}$	13,200	—
	Ringeby	2	»	$\frac{1}{6}$	2,700	—
	Räkstad vestergård	1	»	$\frac{1}{6}$	3,066,67	—
	Ibm mellangård	2	»	$\frac{1}{6}$	3,066,67	—
	Ibm östergård	3	»	$\frac{1}{6}$	3,066,67	—
	Snöfvelstorp	1, 2	»	$\frac{5}{24}$	3,000	—
	Svinsätter med en utjord	—	»	$\frac{1}{12}$	1,500	—
	Tvärdala	1	»	$\frac{1}{6}$	2,666,64	—
	Långmäsen, utjord	—	krono	—	333,33	—
	Långängen	—	»	—	200	—
	En öfverhäfd till Långmäsen	—	»	—	100	—
	Brandsätter, utjord	—	frälse	—	1,333,33	—
	Kullerstad (åttingen) utjord	—	»	—	1,033,33	—
	Thorlunda eller Tysketorp, utjord	—	»	—	833,33	—
	Vinängen	—	»	—	833,33	—
	Önstorp	—	»	—	2,000	—
	Åbyhumpen (presten af 2 stänger i Åby äng)	—	»	—	166,67	—
Hammar-kind, Drothem	Skäggestad mellangård	—	»	$\frac{1}{3}$	6,000	—
	Ibm qvarn och såg	—	—	—	—	5,666,67
	Stockhagen, en intaga	—	—	—	666,67	—
	Kungsängen, kanalersättningsjord till Norrbo m. fl. i V. Hushy	—	frälse	—	7,466,67	—
Skärkind, Gårdeby	Djupängen, d.o.	—	—	—	—	—
	Stora Berga	—	frälse	$1\frac{1}{2}$	30,000	—
	Hallstorp med Djupsätters äng	—	»	$\frac{1}{3}$	6,666,67	—
	Skyllinge mellangård	—	»	$\frac{1}{3}$	6,333,33	—
	Ösby vestergård	—	»	$\frac{1}{3}$	6,000	—
	Ibm södergård	—	»	$\frac{1}{3}$	6,000	—
	Lyckebo	—	»	$\frac{1}{6}$	—	—
	Perstorp	—	»	$\frac{1}{12}$	15,333,33	—
	Ulfvebo	—	rusthåll	$\frac{1}{6}$	—	—
	Summa	—	—	$10\frac{5}{6}$	237,900	5,666,67
	Engelholm: innehafves af greve Carl Axel Spens ⁹⁾ på Norrum.	—	—	—	—	—
Hammar-kind, S:t Annae kapell	Engelholm med derunder afhyst	1, 2	frälse säteri	$1\frac{1}{2}$	52,800	—

⁹⁾ Engelholms fideikommiss stiftades 1728 den 9 Mars af generallöjtnanten. Kungl. rådet greve Jakob Spens' efterlevande hustru, friherrinnan Beata Bonde, till sin äldste son, generallöjtnanten greve Axel Spens. Då han dog barnlös 1745 öfvergick fideikommisset till hans yngre broders andre son, fältmarskalken greve Gabriel Spens, som genom fideikommissbref äfven år 1746 emottog Norrum och Kårebo hemman såsom fideikommiss. Då Gabriel Spens äfven dog barnlös, tillträdde fideikommisset år 1781 af hans yngre broder, landshöfdingen greve Fredrik Gustaf Spens; efter hans död 1795 af hans son kaptenen greve Carl Gabriel Spens och innehafves nu af stiftarens sons sons son.

Härad och socken.	Egendomens och n. v. innehafvares namn.	Nummer.	Natur.	Mantal.	Af pröfningskommittén fastställt värde	
					å jordbruksfastighet.	å annan fastighet.
	Torrön	—	rå och rör	$\frac{1}{2}$	6,000	—
	Stenbacka	—	frälse	$\frac{3}{4}$	12,700	—
	Stora Högsö	2, 3	»	$1\frac{5}{8}$	29,800	—
	Torpa	—	»	$\frac{7}{8}$	18,000	—
	Lilla Högsö	1	»	$\frac{3}{4}$	12,000	—
	Djursunda	—	»	$\frac{3}{4}$	13,000	—
	Gösvik	—	»	$\frac{3}{4}$	12,000	—
	Mörkö nergård	1	»	$\frac{3}{6}$	14,600	—
	Ibm vestergård	2	»	$\frac{1}{2}$	14,600	—
	Ibm mellangård	3	»	$\frac{5}{8}$	14,700	—
	Ibm uppgård	4	»	$\frac{5}{8}$	14,600	—
	Ramsvik	—	»	$\frac{3}{4}$	10,400	—
	Dahl storgård	1	»	1	11,700	—
	Ibm vestergård	2	»	$\frac{3}{4}$	11,700	—
	Ibm uppgård	3	»	$\frac{5}{6}$	11,700	—
	Ibm ödesgård	4	»	$\frac{2}{6}$	8,600	—
	Ibm lillgård eller Askedal	—	»	$\frac{3}{8}$	5,300	—
	Kjelldal	—	»	$\frac{5}{8}$	10,400	—
	Sänkvik	—	»	1	10,600	—
	Espö	—	»	$\frac{1}{2}$	13,000	—
	Engelholms väderqvarn	—	—	—	—	400
	Dahls tegelbruk	—	—	—	—	8,000
Hammar-kind, Skällvik	Ramsdel uppgård	3	frälse	1	20,000	—
	Kejsarnäs (Stora näset kalladt)	—	»	1	20,000	—
	Kårebo	—	kr. skatte	1	20,000	—
Hammar-kind, Börums kapell	Norrum	1	»	$\frac{3}{4}$	29,300	—
	Ibm	2	kr. sk. rusth.	$\frac{3}{4}$	29,300	—
	Ibm	3	kr. skatte	$1\frac{1}{2}$	19,400	—
	Ermedal	—	frälse	$\frac{1}{4}$	26,000	—
	Lilla Näset	—	»	1	12,000	—
Hammar-kind, Gryt	Emtö	1, 2, 3	»	3	60,000	—
	Andrakö (Axelsö kalladt)	—	»	1	17,000	—
Hammar-kind, Ringarum	Strand	—	kr. skatte	1	45,000	—
	Krogersbo	—	frälse skatte	$\frac{1}{4}$	30,000	—
	Strands såg	—	—	—	—	2,000
Hammar-kind, till Söderköping Skarab.l., Gudhem, Friggeråker ^{*)}	3 tunnland jord i Bos gårde	—	—	—	—	1,500
	Stora Bäckabo	—	frälse säteri	2	40,000	—

Bäckabo fideikommiss. År 1745 den 27 November stiftade Hofmarskalken greve Carl Gustaf Spens Scheringe egendom till fideikommiss, som sedermera öfvergick till delning mellan Höja och Engelholms ättgrenar, hvarefter Engelholmsgrenens hälft utbyttes i Börstorps egendom och blef år 1812 ytterligare förflyttad i Bäckabo, som nu innehafves af stiftarens sons sons brorson.

^{*)} Nuvarande taxeringsvärden ökande, hvarför 1862 års äsatta värden här, enligt lemnad uppgift, upptagas.

Härad och socken.	Egendomens och n. v. innehafvares namn.	Nummer.	Natur.	Mantel.	Af pröfningskomitén fastställt värde	
					å jordbruksfastighet.	å annan fastighet.
	Friggeråker Stingagård	—	frälse	1	20,000	—
	Aspenäs	—	rå och rör	1/4	5,000	—
	Lilla Bäckabo	—	frälse	1/8	4,500	—
	Friggeråker ledsgården	—	—	1/2	5,000	—
	Ibm bredegården	—	—	1/2	5,000	—
	Bäckabo gräsgräll	—	—	—	500	—
	Summa	—	—	31 1/2	717,700	10,400
	<i>Landsjö: innehafves af Joh. Wilhelm Kuylenstjerna 10)</i>					
Mem-ming, Kimstad	Landsjö med Eke och Vreth	—	frälse säteri	3 5/8	66,000	—
	Melby	—	frälse	1	18,000	—
	Skrumlösa	—	"	1	16,000	—
	Thyrstorp	—	sk. immed.	1/4	4,000	—
	Vallby, Backen kallad	1, 2	kr. skatte	1/2	6,000	—
	Ibm, skattegården	3	frälse	1	19,000	—
	Ibm, skeppargården	4	"	1/2	9,000	—
	Ibm, utjord	5	"	—	2,000	—
	Ibm, en tullsåg	—	—	—	—	1,500
	Halfva kronoålfisket i Kimstad ström	—	—	—	—	5,000
Skärkind, Skärkind	Stymble	—	frälse	1	20,000	—
	Vesterby	—	"	1	—	—
	Ibm med Baltorps utjord och en intaga till grenadiertorpet	—	kr. sk. rusth.	1/2	50,000	—
	Myrhagen, en utjord	—	—	—	1,100	—
	Brogtorpet	—	—	—	1,400	—
	Kätterstad, en äng	—	—	—	2,500	—
	En äng jemte fiske vid Hüradskärr, ej taxerad.	—	—	—	—	—
	En d:o vid Hermanshult, ej taxerad.	—	—	—	—	—
Banke-kind, Askeby	En klosterutjord vid Askeby	—	—	—	—	—
	Summa	—	—	10 5/8	215,000	6,500
	<i>Kättsäter: innehafves af Otto Fredrik Ekermann. 11)</i>					
Mem-ming, Borg o. Löt	Kättsäter	—	sk. rusthåll	1	20,000	—

10) Fideikommisset stiftades den 6 Augusti 1794 af kaptenen Jan Anders Kuylenstjerna och hans fru Juliana, född Lagercrantz, med föreskrift att träda i verksamhet efter deras död. Innehades af majoren, kommandören och riddaren, friherre Johan Carl Kuylenstjerna som afled den 29 April 1852. då fideikommisset öfvergick till brorsonen Johan Wilhelm Kuylenstjerna, som nu innehar det samma.

11) Fideikommisset stiftades den 1 December 1795 af lagmannen och borgmästaren i Norrköping Otto Fredrik Ekermann och hans hustru Eva Katharina Berling. Sedan båda makarna med döden afgått, öfvergick fideikommisset den 26 Januari 1809 till äldste brorsonen öfveranditören Olof Ekermann och innehafves nu af stiftarens brorsons son Otto Fredrik Ekermann.

K. M:s Befallningshafvandes femårsberättelser 1871—1875. Östergötlands län.

Härad och socken.	Egendomens och n. v. innehafvares namn.	Nummer.	Natur.	Mantel.	Af pröfningskomitén fastställt värde	
					å jordbruksfastighet.	å annan fastighet.
Lösing, St Johannes, Bräbo, Qvillinge	Mellantorp	—	kr. skatte	1/2	8,000	—
	Qvarntorp Borgargård	—	"	1/8	2,000	—
	Summa	—	—	1 1/4	30 000	—
	<i>Bräxvik: innehafves af kammarherren Lars Adolf von Röök von Bloch. 12)</i>					
Östkind, Jonsberg	Bräxvik med tillydande holmar	1, 2	sk. sät. rusth.	2	50,000	—
	Ibm en husbehoffsåg	—	—	—	—	500
	Fettsätter	1	frälse	1	14,000	—
	Hälltorp	1	skatte	1/4	3,200	—
	Jägerstorp	1	frälse	1/4	4,000	—
	Kjäfstebo	1	skatte	1	12,500	—
	Kohlstorp	1	frälse	1	13,800	—
	Kronhagen eller Skriketorp, en utjord	—	skatte	—	1,300	—
	Mösebo	1	frälse	3/8	7,500	—
	Nygärdet	1	skatte	1/4	2,400	—
	Ransätter	1	frälse	1/2	7,000	—
	Riddartorp	1	"	1/2	7,000	—
	Rocklösa	1	"	1	19,500	—
	Rösätter med jord i Sörby	1	frälse skatte	1	13,000	—
	Skallegärdet	1	frälse	1	13,800	—
	Skogsberga	1	skatte	1/4	2,400	—
	Vigelsbo	1	"	1/2	5,700	—
	Öbbebo	1	fr. skatte	5/8	13,000	—
	Dito eller Knutsgärdet	1	frälse	1/8	2,700	—
	Sandskogen, ett ryttartorp på allmän.	—	krono	—	1,300	—
	Björkebohagen, utjord	—	skatte	—	1,300	—
	Skallegärde hage	—	"	—	500	—
	Bräxvik en äng i Stenvik, till belägenheten okänd.	—	—	—	—	—
	Köpingsängen	—	frälse	—	400	—
	Frälseräntan af 1 mfl Utätter, utgörande enligt sistlidet års markegång	—	—	—	—	5,137
Östkind, Häradshammar	Tokedal	1	skatte	1/4	3,000	—
	Uggjö	1	frälse	1	30,000	—
	Vxuö	1	"	1	15,000	—

12) Fideikommisset stiftades den 8 Augusti 1801 af kammarherren Carl Jakob von Bloch och förordnades samtidigt, att hans systers sonson majoren Jakob Carl Ridderborg, skulle efter stiftarens död fideikommisset emottaga och skulle det sedan i släkten bibehållas samt öfvergå till äldste son eller, der son ej finnes, till äldsta dotter och att alla innehafvarne skulle kalla sig von Bloch. Efter förbemålde major Ridderborgs död, öfvergick fideikommisset till kapten Isak Ridderborg och sedermera till nuvarande innehafvaren kammarherren Lars Adolf von Röök von Bloch, genom gifte med sistnämnde kapten Ridderborgs dotter, Beda Sofia.

Härad och socken.	Egendomens och n. v. innehafvares namn.	Nummer.	Natur.	Mantl.	Af pröfningskommittén fastställt värde	
					å jordbruksfastighet.	å annan fastighet.
Östkind, Ö. Husby	Grönevadshagen, utjord	—	frälse	—	3,000	—
	Gustorp, " "	—	skatte	—	1,000	—
	Kronhagen, " "	—	"	—	2,000	—
	Långsätter, en äng	—	"	—	400	—
	Sörby, en äng i Börstorps-täppan	—	"	—	1,500	—
	Ibm en utjord till Rösätter	—	—	—	3,500	—
	Ibm af Virresätter en äng	—	frälse	—	2,500	—
	Amantorp	1	skatte	3/8	5,000	—
	Starrmåsen en äng	—	"	—	3,000	—
	Örtomta med flere af Hadesätter, en äng, deraf 1/2	—	"	—	1,000	—
Björkekind, Kuddby.	Frälseräntan af 1/2 i Berga utjord, utgörande 61,92	—	—	—	—	1,298
	Bjärby med jord i Tomta	1, 2	skatte	2	27,000	—
	" en utjord i Visärka	—	frälse	—	6,000	—
Björkekind, Ö. Ny	Rabilla med jord i Visärka	1	"	1/2	9,000	—
	Hasselö	1	"	1	9,000	—
Björkekind, Å.	Norrmem	2	"	1	15,000	—
	Ibm	3	"	1	15,000	—
	Magestad	2	"	6/11	7,400	—
	Dahlby	2	"	1/2	5,500	—
	Ibm en utjord, deraf 3/9	—	"	—	1,500	—
Björkekind, Tåby	Frälseräntan af 1/2 mtl ibm, utg. enl. markegång 77,15	—	"	—	—	1,543
	Bjärka	3	"	1	30,000	—
	Egerstad	—	"	1	18,000	—
Södermanland, Rönö, Runtuna.	Eketorp	—	"	1/4	4,000	—
	Kongsberga	1	"	1/4	6,000	—
	Sundby med en utjord	—	"	1	20,800	—
	Välfvesta	—	"	1/4	4,500	—
Rönö, Lid.	Summa	—	—	24 9/11	445,000	8,478
Lösing, Furingstad	Lostad: innehafves af Alfred Theodor Könsberg. 13)	—	—	—	—	—
	Lostad med utjorden Trulstättan	2, 3	frälse säteri	2	42,000	—

13) Fideikommisset stiftades genom testamente af den 30 Maj 1747 af häradshöfdingen Johan Konterberg, som förordnat, att efter hans och hans hustrus död sonen Nils Carl Konterberg skulle tillträda säteriet Hökhult såsom fideikommiss och att, om han barnlös afled, detta skulle övergå på dotterliga linien. Fideikommisset inebades derefter af dennes son Joh. Fredrik Konterberg och, sedan han utan barn afledit, af systern Carolina Maria Konterberg, gift med kapteinen Axel Wilh. Bergenstråle, hvarefter fideikommisset innehafvs af Carolina Maria Konterbergs äldste son Nils Fredr. Bergenstråle. Detta fideikommiss har genom Kungl. Maj:ts utslag af den 7 Maj 1806 blifvit öfverflyttadt från Hökhult till Lostad, som nu är fideikommiss. Efter N. Fredr. Bergenstråles död öfver-

Härad och socken.	Egendomens och n. v. innehafvares namn.	Nummer.	Natur.	Mantl.	Af pröfningskommittén fastställt värde	
					å jordbruksfastighet.	å annan fastighet.
Göstring, Åsbo	Grönlund: innehafves af löjtnanten greve Philip Otto Leonard Klingspor. 14)	—	—	—	—	—
	Grönlund med Öfverbo och utjordar	1, 2	säteri rusth.	2	70,300	—
	Bensätter	—	frälse	1	17,500	—
	Ibm	—	"	1	17,500	—
	Visätter	—	"	1/2	9,500	—
	Ibm en såg	—	"	—	—	500
	Ek	—	"	1/2	10,000	—
	Bemelsbo	—	"	1/4	3,500	—
	Bergstorp	—	"	1/4	7,500	—
	Göstring, Ekeby	Dahla	1	"	1/2	9,500
Ibm, underlagdt		3	krono	1/8	2,000	—
Göstring, Åsbo	Kärby	—	kr. skatte	1/2	8,500	—
	Summa	—	—	6 7/8	155,800	500
Vifolka, Sya	Solberga: innehafves af Axel Dankwardt-Lillieström, Wennerstedt. 15)	—	—	—	—	—
	Solberga	1	frälse säteri	1	48,400	—
	Åtomta underlagdt och afhyst under säteriet	2	skatte	1/2	12,100	—
	Algutstorp	1	frälse	1/4	6,050	—
	Klubbarp	1	"	1/4	6,050	—
	Dikarekroken	1	skatte	1/4	5,400	—
	Måla	1	frälse	1	35,000	—
	Grimstorp sörgård	1	"	1	12,000	—
	" norrgård	2	"	1	12,000	—
	Gudhem	1	"	1/2	18,000	—
Vifolka, Veta	Ibm qvarn och såg	—	—	—	—	4,300
	Kaflebäck	1	frälse	1/4	6,000	—

gick fideikommisset till hans äldsta barn Maria Carolina Charlotta Bergenstråle, gift med prosten och kyrkoherden theol. kandidaten Nils Magnus Könsberg, och efter hennes död till deras äldste son, som nu innehar detsamma.

14) Fideikommisset stiftades den 2 Januari 1793 af hofstallmästaren och öfversten friherre Gustaf Adolf Klingspor och hans fru, Charlotta Philippina von Schwerin, i ändamål att i Klingsporska släkten bibehålla godset, som borde tillfalla äldste manliga afkomlingen, hvar efter annan. Sedan stiftaren och hans fru barnlösa afledit, öfvergick egendomen till hans brorson, hofmarskalken m. m. greve Gustaf Klingspor och innehafves nu af den sistnämndes sonson löjtnanten greve Philip Otto Leonard Klingspor.

15) Fideikommisset stiftades den 2 Januari 1762 af generalmajoren Jakob Wennerstedt och hans fru Beata Rosenholm i ändamål att i Wennerstedtska släkten bibehålla godset, som borde tillfalla äldste manliga afkomlingen i nedstigande linie recta. Fideikommissbrevet stadgar att, i fall manliga arvingar upphöra för äldsta sonen, godset skall öfvergå till den närmaste från stiftaren härstammande manliga arvingen; att om ingen manlig afkomling finnes af Wennerstedtska namnet, godset skall öfvergå till den siste Wennerstedts äldste dotterson, men att om den siste Wennerstedt ej har någon dotter, skall godset gå till äldste sonen till den närmaste af de med honom i släkt varande qvinliga. Sedan stiftaren 1762 afledit, öfvergick godset till äldste sonen, kapteinen Gabriel Wennerstedt och genom hans dotter Augusta kom det derefter i Rosenborgska släkten och derefter till nu varande innehafvarens fader, Claes Anders Dankwardt Lillieström, som var son till Gabriel Wennerstedts dotter Ulla.

Härad och socken.	Egendomens och n. v. innehafvarens namn.	Nummer.	Natur.	Mantal.	Af pröfningskommittén fastställt värde	
					å jordbruksfastighet.	å annan fastighet.
Vifolka, Herrberga	Veta	1	frälse	1/2	9,000	—
	Vimne brännug.	6	»	1	21,500	—
	Ibm bredgård	7	frälse säteri	1	23,000	—
	Bättstadtorp	1	kr. rusthåll	1/2	24,000	—
	Herrberga frälsegård	4	frälse	1/2	5,500	—
	Öjebro, en såg	—	skatte	—	—	300
	Ibm, jord till Knutsbroqvarn	—	frälse	—	8,000	—
	Ibm Pinan, ett qvarnställe	—	skatte	—	—	100
Vifolka, Mjölby	Ibm, en åkerlycka	—	»	—	1,000	—
	Norra Berga, norrgård	1	frälse	1/2	9,900	—
	Ibm, storgård	2	»	1	19,800	—
	Södra Berga pilgråd	6	skatte rusth.	1/2	13,200	—
	Ibm östergård	7	»	1/2	13,200	—
	Ibm ödegård	8	frälse	1/2	12,430	—
	Norra Berga sör- eller backg.	9	skatte	1/2	12,870	—
	Hjulpan	1	»	1/4	4,400	—
	Karemålen	1	»	1/4	5,500	—
	Mjölby finnstuga, utjord	—	»	—	2,200	—
Gösträng, Hof	Stockhem	1	frälse	1/4	7,700	—
	Furuåsa frälseg.	7	»	1/2	10,300	—

Härad och socken.	Egendomens och n. v. innehafvarens namn.	Nummer.	Natur.	Mantal.	Af pröfningskommittén fastställt värde	
					å jordbruksfastighet.	å annan fastighet.
Aska, Hvarf...	Sörby	3	sk. säteri	1	27,300	—
	Ibm, 3 utjordar	—	skatte	—	200	—
	Mantesgårde	1	sk. rusthåll	1/2	19,800	—
	Ibm utjord	2	skatte	—	200	—
	Mörby	1, 2	sk. rusthåll	1/2	22,900	—
	Stallberga utjord	—	skatte	—	1,300	—
	Frälseräntan af 1/2 mantal	—	—	—	—	—
	Svinorp	—	—	—	—	4,000
Aska, Styra ...	Styra eller Ängsbacken, utjord	—	skatte	—	6,600	—
	Födekulla, torp	—	»	—	3,300	—
Lysing, Odeshög	Odeshög Pilgård	9	frälse	1	20,000	—
	Sunna	—	—	18	466,100	8,700
Norrköpings stad	Stadsegendom i Strandqvarteret, kvadraten Elden	2, 3	—	—	—	20,000
	Innehafves af mosaiske trosbekännaren Jacob Marcus arfvingar.	—	—	—	—	—

6. Politi.

Föremål för *landstingets* verksamhet, hvilken, i likhet med hvad förr egt rum, torde här först få omförmälas, hafva varit i främsta rummet sjukvården och folkundervisningen, det vid Fölåsa inrättade räddningshem för vanvårdade barn samt uppmantran till dödande af sådana rofdjur, för hvilka skottpenningar icke vidare af statsmedel utbetalas.

För *folkskoleundervisningens* befrämjande har af landstinget anslagits:

dels årligen till och med 1874 3,000 kronor till afföning åt en *folkskoleinstruktör* med åliggande att odeladt egna tid och krafter åt folkskolans och folkbildningens utveckling inom länet samt för sådant ändamål *dels* med råd och undervisning biträda skolråden och *dels* genom handledning och inöfning af de bästa undervisningsmetoderna bistå lärarne, äfvensom för sin verksamhet redogöra uti till landstinget afgifven berättelse;

dels för år 1871 500 kronor; för 1872 700 kronor; för 1873 och 1874 hvarterdera 750 kronor och för 1875 1,000 kronor till folkskoleinstruktörens disposition för att i Linköping hafva en anstalt för bildande af lärarinnor, afsedda för småskolor på landet; hvilket anslag vid 1875 års landsting, då folkskoleinstruktörsbefattningen indrogs, ökades till 4,000 kronor om året och beviljades för fem år, på det undervisningen derstädes måtte kunna ordnas i öfverensstämmelse med undervisningssättet vid folkskolelärareseminariet, hvarjente en af fem ledamöter bestående styrelse för detta seminarium utsågs, samt 100 kronor anslögs att användas till premier om 20 kronor för ådagalagd flit i

förening med utmärktare anlag för lärarinnekallet åt i torftiga omständigheter varande elever vid seminariet;

dels för inköp af lämplig undervisningsmateriel till folkskolorna, hvilken dock i mån af requisition tillfullo ersättes af kommunerna, under hvarje af åren 1871—1874 500 kronor och 1875 1,000 kronor;

dels hvarje af åren 1871 och 1872 450 kronor; 1873 500 kronor samt hvarterdera af åren 1874 och 1875 750 kronor för att med vissa belopp i månaden understödja sådana länets folkskolelärare, som af folkskoleinstruktören och efter dennes bortgång af skolråd och folkskoleinspektör förordades att vid seminarium i Linköping erhålla ytterligare undervisning och metodiska anvisningar; äfvensom sistnämnda ar 400 kronor för att utgå till sådana examinerade länets småskolelärarinnor, som redan vunnit anställning, men med förord af skolråd ville under hela sista terminen af läsåret begagna undervisningen vid småskoleseminariet;

dels år 1871 att sasom bidrag till afföning åt lärarne vid Herrestads folkhögskola under tre år utgå 1,500 kronor om året *dels* ock, sedan denna skola blifvit förflyttad till Lunnevad och öfvertagits af Östergötlands folkhögskoleförening, till denna ett årligt anslag under påföljande fem år af 1,500 kronor, med vilkor att, så länge detta anslag utgår, fri undervisning i föreningens skola lemnas åt två obemedlade lärjungar och att landstinget utser en ledamot jemte en suppleant i föreningens styrelse.

Med afseende å *sjukvården* har åter landstinget *dels* 1873

beslutat: att alla kurhuspatienter från hela länet skulle vårdas i Vadstena och för sådant ändamål 12 nya kurhussängar der inredas, hvartill anslagits 2,400 kronor; att bevilja Reymyre sjukhus, utom rättighet att uppbära legosängsavgift till samma belopp som länets öfriga sjukvårdsanstalter, ett årligt anslag af 1,000 kronor med vilkor, att å sjukhuset åtta sängar skola finnas för patienter från Regna och Skedevi socknar; att uppföra ett nytt sjukhus för 18 å 20 sängar i Kisa och med nödig utredning förse detsamma, som i likhet med länets öfriga sjukhus skulle underhållas; samt att vid Finspong uppföra ett sjukhus beräknadt att inrymma 18 sängar, därför kostnaden enligt aftal med Finspongs egare skulle bestridas af denne till $\frac{1}{3}$ och af landstinget till $\frac{2}{3}$ samt för framtiden efter enahanda grund underhållas;

och dels 1874 att till nybyggnad af flygeln N:o I vid Linköpings lasarett anslå 31,400 kronor, hvarjemte löneförhöjningar då blifvit beviljade åt läkare och sysslomän vid såväl detta som Söderköpings och Vadstena lasarett.

I och för *veterinärväsendets* ordnande har landstinget anslagit år 1871 200 kronor att under hvarje af nästföljande tre år utgå till hvar och en af högst fem utexaminerade veterinärläkare, anställde inom distrikt, der icke sådan förut funnes stationerad, med vilkor att distriktet förbunde sig att oberoende af landstingets anslag bereda veterinären en årlig inkomst af minst 400 kronor vare sig genom ackord eller af kommunen i dess helhet åtagen förbindelse, samt år 1874 enahanda belopp att intill dess annorlunda blefve af landstinget förordnad utgå till hvar och en af högst fem utexaminerade inom länet anställda veterinärläkare under nyssberörda vilkor.

Till *räddningshemmet* vid Folåsa har landstinget anslagit år 1871 3,500 kronor, 1872, 1873 och 1874 2,700 kronor hvarje år samt 1875 1,800 kronor; allt i enlighet med styrelsens för hvarje år gjorda framställning om behof af sådant bidrag.

Dessutom har landstinget hvarje år anslagit 300 kronor såsom bidrag till *lifränte- och kapitalförsäkringsanstaltens* i Linköping förvaltningskostnader; 1871 ställt 1,500 kronor till hushållningssällskapets disposition för att understödja sådane slöjdidkare och teknici, med hvilka sällskapet kunde träffa uppgörelse att i slöjd lemna undervisning, samt till uppförande och vidmakthållande af de, till gemensamt begagnande för de inom länet förlagda regementen och frivilliga skarpskytteföreningarna, af Kungl. Maj:t beslutade skjutbanor, skottvallar och skotthus för en gång beviljat ett bidrag af 500 kronor med vilkor att, i händelse af skarpskytteföreningarnas upphörande, skjutbanorna upplåtas till blifvande skytteföreningars begagnande; år 1873 beviljat 750 kronor att för kommande året ställas till Stuteriöfverstyrelsens förfogande i och för premiering af hästar inom länet; år 1874 beslutat anslå 750 kronor att ytterligare under fem år från och med 1875 årligen utgå till Söderköpings vattenkuranstalt med vilkor, att brunslasarettets verksamhet förblefve oförändrad, hvarjemte, på sätt ofvan är berördt, under samma år förslagsanslaget för utbetalande af skottpenningar för dödad duf- eller hönshök och räf höjts till 1,000 kronor om året, på samma gång skottpenningarna för räf ökats till 2 kronor.

Landstingsskatten, som 1871 bestämdes till 2 öre för hvarje krona af 2:dra artikelns bevilling, ökades 1872 till 3 öre och för de följande åren till 10 öre för hvarje sådan krona, hvilken sistnämnda förhöjning påkallats af de förhöjda utgifterna för

ordnandet af länets sjukvård. Denna skatt, som för år 1871 utgick med 3,904 kronor 36 öre, utgjorde år 1875 11,030 kronor 74 öre. Landstingets andel i bränvinsförsäljningsavgifterna, som 1871 var 20,718 kronor 50 öre, belöpte sig för 1875 till ej mera än 17,720 kronor 86 öre, men steg för påföljande året till 29,543 kronor 97 öre.

Med afseende å *undervisningsväsendet* i allmänhet är det isynnerhet för *folkskolorna*, som ett i hög grad stegradt intresse under denna period visat sig, i det kommunerna icke skytt några uppoffringar för åstadkommande af betydigen ökad antal nya tidsenliga skolhus samt för anställande af ökad antal lärare och lärarinnor, hvilkas lönevilkor jemväl öfverallt förbättrats. Såsom ett bevis på de i sådant afseende nedlagda kostnader uppgifves från ett fögderi, der taxeringsvärdet å menigheter tillhörig egendom under perioden stigit från 156,050 till 235,850 kronor, att detta nästan uteslutande härleder sig från under tiden tillkomna *folkskolebyggnader*.

I de flesta församlingarna hafva nya prydliga byggnader både för den egentliga folkskolan och för småskolorna blifvit uppförda, men det utan all jämförelse främsta rummet intages af Finspongs skolhus, som 1875 blifvit af brukets egare till 2½ våningars höjd af sten uppfördt samt derefter genom särskildt gåfvobref donerad till Risinge församling tillika med ett kapital af 50,000 kronor, hvars ränta skall användas till afönning åt lärare vid denna skola utöfver de lönebidrag, som socknen och staten lemna. Med afseende på undervisningen, som förestås af en synnerligt skicklig lärare med flere biträden, står denna skola äfven på en höjd, som lärer göra den jemförlig med åtskilliga elementarläroverk.

I Norrköping har äfven samma stora nit för folkundervisningens befrämjande visat sig under denna som föregående period. Der funnos vid 1875 års slut 31 egentliga folkskolor och 17 småskolor med daglig undervisning samt 32 söndags- eller aftonskolor, alla offentliga, utom 17 privata och 5 på donationer grundade med folkskolorna närmast jemförliga skolor; och uppgingo kostnaderna för folkskoleväsendet derstädes sistnämnda år till 81,839 kronor 19 öre.

I Linköping har under perioden tillkommit en ganska besökt privat *realskola för flickor*.

I Skeninge, der det af staten bekostade läroverket under förra perioden indrogs, har en privatskola varit inrättad för meddelande af undervisning i skrifning, svenska språket med grammatik och satslära, historia och geografi, matematik, naturlära och kommunallagarne.

I Söderköping är en särskild *syskola*, hvarest en för sådant ändamål af staden afönad lärarinna handleder folkskolans flickor i qvinliga handarbeten.

I Skeninge uppgifves ett numera aflidet fruntimmer hafva för några år tillbaka inrättat en särskild skola för omkring 30 fattiga, företrädesvis vanvårdade flickor, hvarest dessa, mot en ringa afgift till skrifmaterialier, njuta undervisning i kristendom, historia och geografi, rättskrifning och räkning samt handarbeten, och lärer samma fruntimmer genom en icke obetydlig donation hafva betryggat skolans framtida bestånd.

Den under förra perioden vid Samuelsberg nära Motala inrättade *folkhögskola för kvinnor* har år 1872 upphört, men *länet*s *folkhögskola* vid Herrestad, som nyssnämnda år flyttades till Lunnevad, har deremot med lif och kraft fortgått. Denna skola.

som läsåret 1870—1871 besöktes af 25 lärjungar och under det den var förlagd till Herrestad mottog högst 30 lärjungar, hade efter sin förflyttning kunnat emottaga 40. Antalet inträdesökande har dock varit betydligt större. Då skolans ekonomiska förhållanden genom förenade bidrag af staten, landstinget och äfven hushållningssällskapet under senare åren så förbättrats, att dess yttre ställning numera kan anses försäkrad, kan grundad förhoppning om denna läroanstalts fortgående utveckling i samma goda riktning som hittills hysas.

Då i viss mån *räddningshemmet vid Polåsa* äfven kan såsom en läroanstalt anses, torde med afseende derå här få omförmålas, att der voro intagne 1871 högst 15, 1872 högst 18, 1873 högst 19, 1874 högst 18 och 1875 högst 19 gossar på en gång. Då ändamålet är att uppfostra dem till landtbruksdrängar, sysselsättas de hufvudsakligen med dithörande göromål och det i m:tl Polåsa, der anstalten finnes, skötes nästan uteslutande med biträde af dem. Någon svårighet att bereda de utgående platser har isynnerhet under senare åren icke visat sig, utan lära de tvärtom vara efterfrågade. Från inrättningens början den 24 Oktober 1865 hade till 1875 års slut der vardats tillsammans 55 gossar, af hvilka blott 2 åter inkommit på brottets bana. Under vintern, då den egentliga skolundervisningen meddelas, undervisas gossarne äfven i korgflätning, förfärdigande af räfsor samt lagning af annan landtbruksredskap.

För inrättande af ett räddningshem för vanartade gossar i Norrköping har numera afidne bruksidkaren J. von Leesen, som förut gjort storartade donationer för detta samhälles bästa, år 1875 skänkt omkring 100,000 kronor; och det i samma stad under namn af Bethania inrättade räddningshem för vanvårdade flickor har 1871 fått sina tillgångar ökade genom andel i framlidne öfveringenjören Alreiks till åtskilliga stiftelser der gjorda donationer.

Några andra *tillämpningsskolor* än tekniska skolan i Norrköping, skogvaktarskolan på Omberg och landtbruksskolan vid Haddorp finnas icke inom länet.

Vid den sistnämnda, som har ett årligt statsanslag af 4,000 kronor, undervisades år 1871, då hushållningssällskapets bidrag till densamma utgjorde 2,585 kronor 23 öre, 20 lärjungar, deraf 8 betalande; år 1872, då från hushållningssällskapet tillskötos 2,224 kronor 2 öre, år 1873, då från sällskapet erhöles 1,595 kronor 62 öre, år 1874, då detta bidrag utgjorde 2,002 kronor 52 öre och år 1875, då det uppgick till 1,699 kronor 36 öre, likaledes 20 elever, bland hvilka 8 betalande.

Fångantalet har under perioden, på sätt ofvan är omförmäldt, något nedgått. I Januari månad 1875 öppnades i Kisa ett nytt *kronohäkte*, afsedt hufvudsakligen för förvarande af de vid Kinda häradsrätt för brott tilltalade och häktade personer, men äfven användt till verkställande af förvandlingsstraff, ådömda personer i orten. För brott eller förseelser i hela länet häktade, som år 1871 utgjorde 802, hade år 1874 minskats till 619, men uppgick åter år 1875 till 757 personer. *Ransakningsfångarnes* antal, som år 1872 utgjorde 149, nedgick år 1874 till 75, men steg åter år 1875 till 156 personer. Med *fängelse vid vatten och bröd* bestraffade, som år 1871 uppgick till 480, och år 1874 nedgått till 307, utgjorde åter år 1875 355 personer. De såsom *försvarslöse* häktade voro år 1871 400 personer och minskades år 1874 till 234, men uppgingo åter år 1875 till 279. Värdet af matportionerna vid länsfängelset var år 1872 lägst med

28,25 öre för mans- och 25,75 öre för qvins-, samt högst år 1875 med 32 öre för mans- och 29,25 öre för qvinsportion. *Förskuld bysatt* har under hela perioden ej varit mera än en person, nemligen år 1875 å Linköpings länsfängelse. I följd af Kungl. förordningen den 9 Juni 1871 har *betlandet* och det dermed förenade obehöriga kringstrykandet i högst betydlig mån aftagit, och de af sådan anledning häktades antal äfven mycket minskats, på samma gång likväl, då numera itereradt betlande nästan ständigt bestraffas med några månaders allmänt arbete, antalet af de *till sådant* i länsfängelserna och kronohäkten *dömd* stigit. De gröfre brotten, synnerligen mot eganderätten, hafva i följd af de under hela perioden rådande jemförelsevis lyckliga ekonomiska förhållandena fortfarande varit i aftagande; och isynnerhet har, på sätt ofvan anförda siffror utvisa, år 1874 utmärkt sig för ett lågt antal både bestraffade och häktade.

Lagsökningarna, som, efter att under föregående 50 år hafva i medeltal hållit sig omkring 4,000 årligen, under denna period nedgått på ett sätt, som förut saknar motstycke, hafva utgjort år 1871 1,649 st., deraf 841 afgjorda; år 1872 1,329 st., deraf 625 afgjorda; år 1873 1,367, deraf 618 afgjorda; år 1874 1,794, deraf 557 afgjorda; och år 1875 1,867, deraf 1,012 afgjorda.

Ett annat märkligt bevis på den stigande välmågan utgör det förhållandet att, då år 1871 af lagfarna fastigheter till värde af 6,621,883 kr. 95 öre, sådana, som voro på *konkursauktion* eller *utmätningss* försålda, deruti ingingo med 1,431,307 kr. 70 öre, detta senare egendomsvärde minskats år 1872 på ett totallagfartsvärde af 9,057,615 kr. 49 öre till 651,457 kr.; år 1873 med ett sammanlagdt lagfartsvärde af 11,324,724 kr. 60 öre till 163,040 kr. 93 öre; och år 1874 med ett lagfartsvärde af 9,074,405 kr. 51 öre till blott 74,700 kronor.

Genom Kungl. brefvet den 6 Mars 1874 har blifvit fastställd ny organisation af rådstufvurätten och magistraten jemte poliskammaren i Norrköping, äfvensom ny aflöningsstat för nämnde stads embets- och tjänstemän samt betjente. Den nya organisationen har dock ej i vidsträcktare mån ännu kunnat komma till stånd, än att en lagfaren rådmantjänst blifvit indragen och magistratens bestyr med förrättande af auktioner, dock undantagande de exekutiva, öfverflyttats till ett särskildt auktionsverk under drättselkammarens inseende med reglemente, fastställdt af Konungens Befallningshafvande den 15 Augusti 1874.

Hypoteksbank och låneinrättningarna hafva under perioden ökat med *folkbanks* i Norrköping och Skeninge; hvarjemte Smålands enskilda bank förlagt ett afdelningskontor till Husbyfjöl, på samma gång Östergötlands enskilda bank inrättat sådana vid Säfsjö och Tranås jernvägsstationer inom Jönköpings län. Norrköpings enskilda bank har inrättat ett sådant vid Finspong.

Då folkbankerna, hvilkas ändamål uppgifves vara emottagandet af penningar i mindre belopp till förräntande samt beredande af förlags- eller rörelsekapital till mindre yrkesidkare och företrädesvis bland dessa bankens egna delegare eller insättare genom att belåna accepterade räkningar, panter eller värdepapper och äfven utlemna lån mot borgen, äro något nytt, torde här närmare få redogöras för den förnämsta: Norrköpings folkbanks rörelse. Denna började sin verksamhet år 1872 med ett af aktieegarne tillskjutet grundfondskapital af 34,660 kronor. Vid nämnda års slut, då bankens tillgångar upptogos till 134,400 kr. 51 öre, hade banken på upp- och afskrifnings- samt deposi-

tionsräkningar hos sig inestående tillsammans 84,276 kr. 55 öre. Dessa räkningar jemte sparkasseinsatser ökades år 1873 till 165,614 kr. 37 öre; år 1874 till 206,101 kr. 1 öre och år 1875, då bankens tillgångar vid årets slut uppgingo till 313,722 kr. 64 öre, till 256,309 kr. 1 öre.

Bäst torde länets utveckling i förevarande afseende under perioden framgå af förhållandet med *Östergötlands enskilda bank*, som, äfven om penningarörelsen är mera omfattande i Norrköping med sin stora fabriks- och handelsrörelse, likväl mera uttrycker ställningen i sjelfva länet och redogöres fördens skull här för några siffror, som derutinnan äro betecknande. Vid denna bank har *depositionsrörelsen* varit i jemnt stigande. Beloppet af deponerade medel, som år 1871 ej uppgick till mera än 1,468,820 kronor, ökades nemligen år 1872 till 1,996,030 kronor; år 1873 till 2,504,511 kronor; år 1874 till 2,977,070 kronor och år 1875 till 3,498,720 kronor; och den omsättningssummorna utvisande kassaräkningen, som år 1871 uppgick till 63,677,808 kronor 45 öre, hade år 1874 stigit till 109,983,594 kr. 96 öre.

Östgöta Hypoteksförenings båda afdelningar, deraf den första omfattar delegare i föreningen före densammans inträde i Allmänna hypoteksbanken år 1861 och den andra de derefter tillkomne äfvensom sådana, som öfvergått från första till andra afdelningen, hade utlemnadt lån, som vid periodens början uppgingo för *den första* med 2,286 delegare till 14,669,733 kronor 33 öre och för *den andra* med 2,611 delegare till 15,622,150 kronor, men utgjorde den 15 December 1874 för *första afdelningen*, hvars delegare då nedgått till 1,865, efter verkställda amorteringar 10,567,600 kr., och för *den andra*, som medelst utgifvande af nya lån år 1871 till belopp af 2,024,250 kronor, år 1872 med 3,637,600 kr., år 1873 med 1,811,200 kr., år 1874 med 1,412,100 kr. och år 1875 med 2,772,100 kronor, fått delegarnes antal ökad till 3,753, tillsammans 26,797,800 kronor.

Lifränte- och kapitalförsäkringsanstalten i Linköping har jemväl under perioden icke obetydligt utvidgat sin verksamhet. Den hade vid 1871 års slut insatta 94,952 kronor 36 öre fördelade på 886 delegare. År 1872 ökades det insatta beloppet till 116,450 kronor 10 öre med 1,440 delegare; år 1873 till 144,995 kronor 36 öre med 2,730 delegare; år 1874 till 186,150 kronor 84 öre med 4,882 delegare och år 1875 till 232,269 kronor 37 öre med 6,625 delegare.

För att uppmuntra till insättningar hos denna anstalt hafva icke allenast s. k. *husbondeföreningar* blifvit inom flere af länets kommuner bildade med ändamål att genom bidrag till insättningar belöna sådane tjänare och underhafvande, som sjelfva på sådant sätt af sina löner göra besparingar, utan äfven i några socknar såsom Skärkinds, Kullerstads, Borg och Löts, Kimstads och Veta beslut fattats, att insättningar skola för hvarje fattigt barn, som födes, göras i lifränteanstalt och der detta ej kan ske genom föräldrar, släktingar eller faddrar, kommunens medel der-till användas.

Tab. N:o 13. Äfvenså hafva de hos *sparbankerna* inom länet insatta belopp på ett lika mycket om den ökade välmågan som stegrad sparsamhet och omtanka vittnande sätt, betydligt vuxit.

Hos *Linköpings läns sparbank*, som är störst och har sitt hufvudsäte i Linköping, uppgingo dessa belopp år 1871 till 1,115,766 kronor 74 öre; år 1872 till 1,401,764 kronor 61 öre; år 1873 till 1,680,723 kronor 49 öre; år 1874 till 2,032,218

kronor 67 öre och år 1875 till 2,198,741 kronor 79 öre; hvar-jemte sparbankens egen fond vid samma tid utgjorde 158,517 kronor 75 öre.

I Norrköpings sparbank, som kommer närmast i ordningen, har insättarnes behållning under perioden stigit från 746,269 kr. 94 öre, som den utgjorde 1 Juni 1870, till 1,429,488 kronor 79 öre, hvartill den uppgick den 1 Juni 1875.

I den sist inrättade sparbanken, Gullbergs distrikts, som är den enda under perioden tillkomna och började sin verksamhet år 1871, utgjorde insatta medel vid samma års slut 32,239 kr. 43 öre, men uppgingo vid 1875 års utgång till 193,282 kr. 64 öre, på samma gång insättarnes antal stigit från 429 till 1,277 personer.

Föröfrigt torde angående sparbankerna få hänvisas till de förut årligen insända detaljuppgifterna samt återopas vidfogade tabell N:o 13.

Länets brandstodsbolag har hos sig haft försäkrade: år 1871 byggnader för 61,659,953 kronor 49 öre och lösegendom för 40,527,359 kronor 74 öre; år 1872 byggnader för 64,207,282 kronor 3 öre och lösegendom för 45,534,317 kronor 78 öre; år 1873 byggnader för 64,834,844 kronor 58 öre och lösegendom för 48,161,938 kronor 91 öre; år 1874 byggnader för 67,889,404 kronor 43 öre och lösegendom för 51,479,143 kronor 13 öre samt 1875 byggnader för 71,816,980 kronor 13 öre och lösegendom för 55,216,793 kronor 20 öre. Tillskotten för brandskador hafva varit lägst år 1872 med 50 öre per mille för byggnads- och 25 öre per mille för lösegendomsförsäkring samt högst år 1874 med 81 öre för byggnads- och 85 öre för lösegendomsförsäkringar.

Då nyssnämnda bolag ej velat meddela försäkring mot skada, förorsakad genom användande af ångmaskiner eller af andra såsom eldfarligare ansedda inrättningar, hafva mot slutet af perioden åtgärder vidtagits för bildande af ett *nytt brandstodsbolag* för länet, som äfven numera kommit i verksamhet efter att år 1876 hafva fått sitt reglemente af Konungens Befallningshafvande fastställt.

Dessutom har det inom Ydre härad inrättade *särskilda brandstodsbolag*, som der sedan äldre tider fortlevat och senast 1867 fick reglemente fastställt, med sin verksamhet fortfarande.

I följd af Kungl. brandstadgan den 8 Maj 1874 har *brandväsendet* blifvit inom länets samtliga städer ordnad och *brandordningar* för dem fastställda. Endast i Norrköping finnes emellertid en ständigt aflönad brandkorps.

Åtgärder hafva äfven vidtagits mot slutet af perioden för bildande af dels ett *kreatorsförsäkringsbolag* för länet, som jemväl numera kommit till stånd och fått reglemente fastställt, dels ock ett bolag för *försäkring mot hagelskada*, med afseende hvarå något mera bestämdt resultat dock ännu ej vunnits.

Icke allenast *ordnandet af veterinärväsendet* genom anslag till anställandet af fem veterinärläkare utom länsveterinären och de i städerna förut varande praktiserande veterinärer, utan ock länets *sjukvård* i allmänhet har, på sätt redan ofvan blifvit berördt, fortfarande utgjort föremål för landstingets synnerliga omsorg.

Ehuru i följd deraf förändring af *sjukvårdsdistrikten* antagligen kommer att efter de under perioden beslutade nya lasarettens i Kisa och vid Finspong färdigblifvande ske, har hvar-ken derutinnan eller beträffande *sjelfva sjukvårdsanstalterna* under

nu ifrågavarande tidrymd inträffat annat anmärkningsvärdt än: att, sedan Tranérska stiftelsen för läkarevård och sjukvårdsinrättning i Torpa numera vuxit till sådant belopp, att den medgifver aflönandet af särskild läkare, sådan blifvit der anställd, på samma gång vid stiftelsens lägenhet Ramfall år 1874 inrättats ett särskildt medikamentsförråd; att å Norrköpings lasarett år 1871 2:ne sjukrum med plats för 8 sjuksängar blifvit för vård af veneriskt sjuke inredda å vinden, samt de rum, som förut af dessa upptagits, i stället inrättats för emottagande af 5 obotligt sjuke, till hvilkas underhåll medel erhållits genom donation af framlidne öfveringenjören Alreik; att den vid Medevi brunn vid slutet af förra perioden med bidrag af länets lands-ting uppförda nya lasarettbyggnad för manspersoner år 1871 kom till användning; och att å Linköpings lasarett blifvit år 1873 en frisäng för hufvudsakligen pauvres honteux inrättad i följd af den testamentariska disposition å 5,000 kronor, fröken Maria Sofia Westring för sådant ändamål gjort

År 1875 hafva stadsfullmäktige i Norrköping, enär stadens nuvarande sekelgamla sjukhus befunnits dels alltför trångt dels för öfrigt icke motsvara tidens fordringar, beslutat för 37,000 kronor inköpa lägenheten Vestra Lund utanför stadens vestra tull till inrättande af ett särskildt sjukhus för epidemier, samt för 30,000 kronor lägenheten Strömbacken utanför samma tull och för ofördröjligt uppförande derstädes af ett nytt sjukhus för staden, beräknadt till en kostnad af ej mindre än 324,334 kr. 89 öre

I samma stad har år 1872 tillkommit en genom donation af enskild person till belopp af 20,000 kronor grundad stiftelse för att bereda behöfvande *sjuka den vård i deras hem*, som de eljest skulle sakna. Medlen förvaltas af en styrelse, utsedd af stadsfullmäktige enligt stadgar den 12 September 1872.

Enligt de berättelser, som öfver granskningen af *kurhus- och lasarettförvaltningen* afgifvits, hafva under perioden vårdats:

å *Linköpings* lasarett och kurhus:

år 1871	385 personer med en kostnad af kronor	13,411,20,
» 1872	381 » » » »	13,286,06,
» 1873	377 » » » »	13,673,57,
» 1874	342 » » » »	13,744,59,
» 1875	334 » » » »	18,029,39,

å *Vadstena* lasarett och kurhus:

år 1871	295 personer med en kostnad af kronor	11,152,32,
» 1872	217 » » » »	12,363,61,
» 1873	243 » » » »	11,838,97,
» 1874	199 » » » »	10,522,55,
» 1875	227 » » » »	13,623,22,

samt å *Söderköpings* lasarett och kurhus:

år 1871	200 personer med en kostnad af kronor	8,626,59,
» 1872	214 » » » »	9,027,79,
» 1873	184 » » » »	9,437,32,
» 1874	165 » » » »	10,061,79,
» 1875	213 » » » »	11,034,85.

Utgifterna för dessa sjukvårdsinrättningar hafva till det mesta blifvit bestridda medelst kurhusmedlen, som utgått:

år 1871 med	kronor	31,324,60,
» 1872 »	»	31,843,00,
» 1873 »	»	28,822,25,
» 1874 »	»	35,774,37,
» 1875 »	»	35,978,93.

Underhållsersättningen för de sjuke, som å lasarett vårdats, har varit af landstinget bestämd för 1871 och 1872 till 50 öre för första och 20 öre för andra klassens patienter; för 1873 till 75 öre för första och 30 öre för andra klassen samt för 1874 och 1875 till 75 öre för första och 40 öre för andra klassens patienter å allmänt rum; hvaremot afgiften för dem, som begagnat enskildt rum, utgått under hela tiden med 1 krona 50 öre om dagen.

Angående *centralhospitalet* i Vadstena hafva inga detaljerade upplysningar erhållits, men några anmärkningsvärda förändringar eller utvidgningar hafva der icke egt rum, ehuru utrymmet fortfarande varit så anlåtadt, att äfven för allmänna säkerheten vådligt sjuke från länet icke alltid kunnat der emottagas utan måst i häkte vårdas, till dess plats på annat hospital kunnat beredas. År 1874 måste der provisoriskt anordnas 10 nya sjukplatser utöfver ordinarie antalet 350.

Länets egen höga siffra af antalet på hospital vårdade sinnessjuke — år 1874 var det högre än för något annat län och utgjorde 62 män och 70 kvinnor på en folkmängd af 262,872 personer, under det Malmöhus län med en folkmängd af 330,115 personer hade blott 66 män och 61 kvinnor sådane sjuke — är förnämligast att tillskrifva det i följd af det alltmåra sig utbredande läseriet tilltagande religionsgrubblat.

Med *provinsiälläkaretjensterna* har icke annan förändring inträffat, än att Kisa distrikt, som till 1874 förestods af en extra provinsiälläkare, derefter fått sådan på ordinarie stat.

Samtliga privilegierade *apotek* i länet hafva år 1874, i följd af Kungl. kungörelsen den 9 September 1873, blifvit inlösta af amorteringsfonden för apoteksprivilegier och äro således alla numera att anse såsom personela, hvilka vid nuvarande innehafvares afgång komma att i föreskrifven ordning kungöras lediga till ansökning och tillsättning på samma sätt, som för apotek med personliga privilegier finnes stadgad. Med afseende å dem har för öfrigt intet annat anmärkningsvärdt förefallit, än att Linköpings apotek uppgifves hafva år 1873 undergått stora och väsentliga förbättringar, samt att antalet ökats genom det ofvan omförmälda medikamentsförsäljningsförrådet vid Ramfall i Torpa.

Af *helsobrunnar* hafva Medevi och Söderköping, den sistnämnda dock förnämligast såsom vattenkuranstalt, fortfarande varit mest besökta. Medevi har år 1873 öfvertagits af ett aktiebolag, som vidtagit åtgärder för byggnadernas reparerande och inrättningens allmänna försättande i ett mera tidsenligt skick. Den besöktes år 1871 af 1,435 personer, deraf dock blott 785 betalande; år 1872 af 1,595 personer, deraf 842 betalande; år 1873 af 910 betalande och 1874 af 1,640 personer, hvaribland 548 gratister. Vid Söderköpings vattenkuranstalt voro 1871, då ett nytt karbadhus för andra klassens patienter och gratisterna uppfördes, 625 anmälde badgäster, hvaribland 241 gratister; antalet steg år 1872 till 777 deraf 254 gratister; år 1873 till 807 med 244 gratister och år 1874 till 902, hvaribland 232 gratister.

En *ny helsobrunn*, Drabo i Kinda härad, har år 1872 börjat mera besökas och jemväl öfvertagits af ett aktiebolag, som der uppfört byggnader och vidtagit andra anordningar för kurgäster- nas bekvämlighet. Vattnet uppgifves hafva påfallande likhet med Medevikällornas, men ställets undangömda belägenhet och de svåra kommunikationerna hindra dock vidare utveckling, och denna likasom andra äldre helsokällor vid Himmelstadlund invid

Norrköping, Flistad, Kärna och Horn besökas förnämligast af personer från kringliggande ort.

Tab. N:o 14. I fråga om *fattigvården* åberopas hufvudsakligen de i bifogade tabell N:o 14 meddelade upplysningar; och har, på sätt jemväl ofvan är berördt, betlandet under perioden högst betydligt aftagit icke allenast i följd af de strängare påföljder för sådan förseelse, Kungl. förordningen den 9 Juni 1871 stadgat, utan äfven genom den af jemförelsevis goda år förorsakade bättre ekonomiska ställningen i allmänhet.

Utom i städerna, hvilka samtliga hafva arbetsafdelningar ordnade vid sina fattiginrättningar, äro i S:t Lars och Mjölby församlingar särskilda arbetshus för emottagande af sådane fattige, som der kunna sysselsättas, inrättade och i Örtomta har för detta ändamål en s. k. fattiggård kommit till stånd. Endast i 25 af länets 150 socknar är fattigvården fördelad på *rotar*.

Att kostnaderna för den allmänna fattigvården under perioden isynnerhet på åtskilliga trakter icke obetydligt stigit, ehuru de fattiges antal icke egentligen förökats, bör därför tillskrifvas de alltjemnt stegrade prisen på alla lifsförnödenheter.

Linköpings Slott i Landskansliet och Landskontoret den 30 Juni 1877.

Bland mera storartade *donationer* till de fattige äro att märka en år 1875 af bruksegaren J. von Leesen i Norrköping å ej mindre än 100,000 kronor till vård och underhåll af Qvillinge sockens fattige samt fröken Maria Sofia Westrings af henne tillhöriga gården och tomten N:o 80 S:t Lars kvarter i Linköping för inrättande af ett arbetshus.

Till förekommande af framtida fattigvård har, på sätt ofvan är berördt, inom flere socknar vidtagits åtgärder för insättande af mindre belopp i lifränteanstalt för hvarje af fattiga föräldrar födt barn. Den år 1873 stiftade Bankekinds härads husbondeförening uppgifves till 1875 års slut hafva för sådant ändamål ombesörjt insättningar till belopp af ej mindre än 8,616 kronor, hvarigenom lifräntor efter uppnådda 55 års ålder skola tillfalla 617 barn.

I Norrköping uppgingo vid periodens slut donerade och testamenterade medel, som af fattigvården förvaltas, till ej mindre än 306,831 kronor 88 öre.

· ROBERT DE LA GARDIE.

Gust. Nordén.

Adolf Wallenberg.

Tab. N:o 1.

F O L K M Ä N G D.

1.	2.	3.	4.	5.	6.	7.	8.	9.	10.	11.	12.
	Den 31 December, enligt presterskapets summariska uppgifter.			Enligt de mantalslängder, som upprättats vid slutet af motsstående år.							Enligt årets mönsterullor approberade beväringsskyldige.
				Hela folkmängden af			Deraf frie från mantalspenningar.			Utskrifningsmanskap.	
	Mankön.	Qvinkön.	Summa.	Mankön.	Qvinkön.	Summa.	Mankön.	Qvinkön.	Summa.		
Å landsbygden.											
År 1871	107,048	112,331	219,379	103,705	113,895	217,600	55,045	59,604	114,649	7,233	1,231
» 1872	107,926	113,099	221,025	104,417	113,335	217,752	55,165	59,677	114,842	7,250	1,300
» 1873	108,640	113,566	222,206	105,361	113,991	219,352	55,124	59,908	115,032	7,345	1,433
» 1874	109,060	113,601	222,661	106,436	114,334	220,770	55,272	59,643	114,918	7,169	1,341
» 1875	110,029	114,352	224,381	107,017	114,804	221,821	55,475	59,410	114,885	7,643	1,638
I städerna.											
Linköping år 1871	3,273	4,285	7,558	3,209	4,236	7,445	1,414	1,515	2,929	264	46
» 1872	3,436	4,362	7,798	3,390	4,391	7,781	1,494	1,613	3,107	270	51
» 1873	3,500	4,446	7,946	3,485	4,500	7,985	1,506	1,657	3,163	285	39
» 1874	3,542	4,575	8,117	3,527	4,685	8,212	1,531	1,782	3,313	283	54
» 1875	3,535	4,577	8,112	3,519	4,593	8,112	1,522	1,692	3,214	309	61
Norrköping år 1871	11,170	13,746	24,916	10,520	13,382	23,902	4,965	6,032	10,997	849	124
» 1872	11,568	14,117	25,685	11,308	14,043	25,351	5,279	6,224	11,503	968	155
» 1873	11,699	14,283	25,982	11,803	14,507	26,310	5,463	6,395	11,858	1,078	150
» 1874	11,834	14,531	26,365	11,967	14,736	26,703	5,729	6,680	12,409	1,034	107
» 1875	11,824	14,633	26,457	11,638	14,581	26,219	5,346	6,281	11,627	1,075	146
Söderköping år 1871	711	897	1,608	706	903	1,609	325	378	703	44	7
» 1872	720	896	1,616	717	898	1,615	327	368	695	35	7
» 1873	738	934	1,672	740	956	1,696	332	400	732	48	3
» 1874	771	953	1,724	763	954	1,717	339	406	745	59	5
» 1875	758	945	1,703	743	953	1,696	308	389	697	54	10
Vadstena år 1871	1,035	1,435	2,470	966	1,356	2,322	460	560	1,020	57	12
» 1872	1,093	1,430	2,523	1,031	1,343	2,374	471	543	1,014	65	6
» 1873	1,067	1,436	2,503	981	1,357	2,338	458	558	1,016	85	14
» 1874	1,024	1,409	2,433	977	1,339	2,316	462	556	1,018	85	11
» 1875	1,030	1,401	2,431	978	1,325	2,303	462	524	986	75	10
Skeninge år 1871	633	803	1,436	629	816	1,445	297	383	680	36	3
» 1872	656	837	1,493	652	852	1,504	318	419	737	36	4
» 1873	705	877	1,582	702	887	1,589	339	438	777	39	5
» 1874	703	869	1,572	698	879	1,577	321	414	735	44	7
» 1875	723	882	1,605	706	887	1,593	326	410	736	47	9
Summa för länets samtliga städer år 1875	17,870	22,438	40,308	17,584	22,339	39,923	7,964	9,296	17,260	1,560	236
Summa för hela länet år 1871	123,870	133,497	257,367	119,735	134,588	254,323	62,506	68,472	130,978	8,483	1,423
» 1872	125,399	134,741	260,140	121,515	134,862	256,377	63,054	68,844	131,898	8,623	1,523
» 1873	126,349	135,542	261,891	123,072	136,198	259,270	63,222	69,356	132,578	8,880	1,644
» 1874	126,934	135,938	262,872	124,368	136,927	261,295	63,654	69,484	133,138	8,674	1,525
» 1875	127,899	136,790	264,689	124,601	137,143	261,744	63,439	68,706	132,145	9,203	1,874

För tabb. N:is 2 och 3, JORDBRUK och BOSKAPSSKÖTSEL, återopas hushållningssällskapets årsberättelser.

Tab. N:o 4.

SKOGSHUSHÅLLNING.

1. Särskilda slag af skogar m. m.	2. Areal vid periodens slut.	3. Till ordnad skogshushåll- ning indelade.	4. Afverkningsbelopp.		
			År.	Utfördt i	
	Qvadratref.			kvantitet, kub.-fot.	penningvärde, Kronor.
1:o). Kungl. Maj:ts och Kronan omedelbart tillhöriga och under Dess disposition stående kronoparker och skogar:					
a) Kronoparkerna Omberg, Malmskogen och Yckeskogen, (ren skogsmark)	19,596	8,007	1871 1872 1873 1874 1875 1871	234,592 175,559 185,417 198,734 231,476	17,622 15,624 18,419 16,791 23,769
b) Kungsgårdars samt andra Kronan omedelbart förbehållna eller utarrenderade hemmans skogar.....	15,682,85	12,018,85	1872 1873 1874 1875 1871	215,900	19,590
2:o). Boställens, kyrkors, läroverks och fromma stiftelsers	158,029	46,828	1872 1873 1874 1875	363,000	28,000
3:o). Häradsallmänningar	288,454	187,747	1871 1872 1873 1874 1875	1,106,679 1,115,875 962,403 1,136,937 1,012,931	64,887 68,281 64,828 73,819 71,557
4:o). Sockneallmänningar (oskiftade)	22,887	2,852	1871 1872 1873 1874 1875	10,000	750
5:o). Enskildes skogar.....	—	132,356			

Till tabb. N:is 5 och 6, DÖDADE ROFDJUR och HUSDJUR DÖDADE AF ROFDJUR, har Kungl. Maj:ts Befallningshafvande ej varit i tillfälle att lemna uppgifter, utöfver hvad berättelsens text innehåller.

Tab. N:o 7 a.

FABRIKER OCH MANUFAKTUR-INRÄTTNINGAR, ÅR 1875.

1.	2.	3.	4.	5.	6.	7.	8.	9.	10.	11.	12.	13.	14.	15.	16.	17.	18.	19.	20.	21.	22.																
																						Särskilda slag af inrättningar.		Drifkraft, bestående af		Egare eller innehafvare.		Arbetare						Summa.	Särskilda slag af tillverkningar och kvantitet.	Tillverkningens värde i kronor.	Egarens eller innehafvarens bevilling i och för rörelsen.
																						Antal fabriker	i gång.	ej begagnade i gång.	ånga eller varmluftvatten.	Bekända hushållskrafter.	Antal begagnade maskiner och redskap.	Egare eller innehafvare.	öfver 18 år		vid fabriken man-tals-skrifne.		vid fabriken ej man-tals-skrifne.				
																													m.	q.	m.	q.	m.	q.	m.	q.	Summa.
Å landsbygden.																																					
Färgerin	10			5		17	49	7		3	5	19		3		8		35	80,985 fot färgade tyger... 4,884 & färgadt garn	29,988	63																
Garfverin	28	1	3	6	1	7	265	27	1	1	13	51		19		2		85	Diverse läder och skinn	135,758	214 50																
Glasbruk	1			1	1	24	6				4	110		8		69	3	194	Diverse glas	443,494	150																
Halmmassefabrik	1			1		85	30				1	20		10		12		43	1,636 c:tr halmmasse	11,836	ej uppgifven.																
Kalkstensbrott	3			3		14	7				1	2		160		5		196	Kalksten	78,983	"																
Kemisk fabrik	1			1		4	1							15		3		18	Diverse tillverkningar	108,000	18																
Klädesfabrik	1			1		4	16	1			1	2		2		3		8	Kläde	3,868	7																
Knappnålsfabrik jemte mes-singsbruk	1			1		40	26				1	2	25	20		5	5	10	Diverse tillverkningar	148,274	131																
Kritbruk	1			1		24	13	1			1	3		3	2			9	Krita	6,572	ej uppgifven.																
Mekanisk verkstad	1			11	1	800	293				1	190	658	220		103		1,171	Diverse tillverkningar	4,528,948	2,896																
Oljeslagerin	3	1		4		31	18	2	1	1	2	4		2				8	625 kr linolja (tillv. fr. 247 kub.-f. linoljemjöl 2 fabr. 100 st. oljekakor. (ej uppg.))	74,725	80																
Pappersbruk	3	2		3	2	1,086	40	2		3	2	106	11	67	6	16	13	221	Diverse papper	684,025	200																
Pottaskerafnaderin	2	1				24	3				2	2						2	59,4 c:tr kalsinerad pottaska	365	ej uppgifven.																
Spinnerin	9			7	4	203	156	5		4	4	26	41	22	24	38	50	205	74,704 bundt. 136,349 & diverse garn	923,955	205 50																
Spiksmedja	1			1				1				1		1				3	1,000,000 st. spik	5,000	ej uppgifven.																
Terpentinfabrik	1							1											4,000 & terpentin	ej uppgifven.	15																
Trädstillningsfabrik	1						2				1	2						2	2,500 kr tjära	ej uppgifven.	9																
Trämassefabrik	1							1												ej uppgifven.	ej uppgifven.																
Trikotfabrik	1			1		70	90			1	5	6	12	3	67	9	18	120	157,458 st. diverse trikot-varor	155,005	26																
Torrfabriker	2						7			2		2		31		4	10	8	Rör- och krantorf	32,257	30																
Vadmalsstampar	3			3			3	3											6,000 fot vadmal	300	ej uppgifven.																
Summa	75	5	3	46	13	2,405	1,049	55	2	21	232	1,066	95	557	106	284	102	2,442		7,371,353	26	4,018															
I städerna.																																					
Blekerin finnas blott i Norrköping såsom bihang till andra fabriker																																					
Bomullspinnerin	3			9	12	709	1,670				3	10	130	410	127	378	118	266	1,439	3,153,863 & garn	2,843,785	96															
Färgerin	7			4			33	7			1	26		25				52	Diverse gods	174,354	80																
Garfverin	6		2		3	32	118	2	1	3	7	42	1	85	5	34		174	Läder och skinn	778,796	15																
Gjuterin och mek. verkstäder	3			4		42	166			3	9	258		17		29		313	Diverse gods	670,209	69																
Kemisk-tekniska fabriker	3						16	2		1		6	4	2	1			13	Sprit, tvål m. m.	17,598	75																
Korkfabriker	2						3	2				5	10	3	2	3	2	25	9,700,000 st. kork	48,500	45																
Litografisk fabrik	1			2		49	121			1	4	90	70			125	115	404	Litografiska arbeten	912,593	83																
Mjölqvarn	1			2		80				1	1	60						3	Tillverkning för	2,877,036	52																
Pappersfabrik	1			6		560	55			1	1	81	76			3	8	169	Papper och trämassa	335,307	11																
Pianofabriker	2						1			1		7						8	Pianon	17,800	35																
Repslageri	1						8	1				2						3	Linor, sadelgjordar och segelgarn	1,110	12																
Skeppsbyggeri	1							1				14						14	Fartyg	33,000	50																
Snus- och tobaksfabriker	3		2			47	9	3			3	64	1	16	18	52	10	164	Snus, cigarrer, kardus- och rulltobak	677,592	650																
Sockerbruk	2			6		62	46			2	2	86		79	41	12	20	240	Socker och sirap	1,510,928	97																
Såpfabrik	1						1			1	1	5						6	16,000 c:tr såpa	232,400	75																
Stärkelsefabrik	1			1		1	1					3		1				4	657,22 c:tr stärkelse	23,000	18																
Tegelbruk	1			2		13	6			1	1	6	4	12	8	10	5	46	Mursten, beklädnadssten och tegelrör	25,000	15																
Trikotfabrik	1			1		20	206	1			4	30	90		280	10	36	450	Trikotvaror	383,181	28																
Trycksvartefabrik	1			1		1	4	1				1						1	Trycksvärta	5,000	35																
Tändsticksfabrik	1			1		16	46			1	1			26	55	21	31	134	19,988,015 st. askar tändstickor	274,632	ej uppgifven.																
Ullspinneri	1			1		4	6			1		2	1	1				6	27,109 & ullgarn	35,007	"																
Väfnadsfabriker	34			29	8	996	1,842	20		14	52	789	648	421	491	349	178	2,928	Diverse väfnader	12,254,564	55																
Ättikfabrik	1						14				1	2						2	30,326 kr ättika	9,704	35																
Ölbryggerin	4			4		19	17	2		2	4	49	7	14	9	1		84	Öl och dricka	375,200	40																
Summa	82		3	49	48	2,651	4,388	44	1	37	101	1,758	1,322	829	1,288	774	671	6,743		24,516,302	96	16,350															

Tab. No 7 b.
HANDTVERKERIN, AR 1875.

1.	2.		3.		4.		5.		6.		7.		8.		9.		10.		11.	
	Å landsbygden.								Bevilling i och för rörelsen.		I städerna.								Bevilling i och för rörelsen.	
	Män.	Qv.	Arbetare.		Kronor.	öre.	Män.	Qv.	Arbetare.		Kronor.	öre.	Män.	Qv.	Arbetare.		Kronor.	öre.		
			Män.	Qv.					Män.	Qv.										
Bagare.....	10	—	3	5	21	—	19	7	66	13	180	—								
Bildhuggare.....	—	—	—	—	—	—	2	—	—	—	4	50								
Bleckslagare.....	10	—	9	—	16	—	11	1	33	—	101	—								
Bokbindare.....	4	—	—	—	9	—	11	1	19	2	59	—								
Boktryckare.....	—	—	—	—	—	—	5	—	35	6	147	—								
Borstbindare.....	1	—	1	—	2	—	2	—	3	—	25	—								
Bryggare.....	2	—	3	—	31	—	7	1	29	1	268	—								
Bundtmakare.....	—	—	—	—	—	—	5	—	11	1	96	—								
Byggmästare.....	24	—	9	—	61	—	8	—	57	—	150	—								
Filhuggare.....	—	—	—	—	—	—	1	—	—	—	4	—								
Färgare.....	3	—	10	—	38	—	10	—	21	—	109	—								
Förgyllare.....	—	—	—	—	—	—	1	—	1	—	5	—								
Garfvere.....	4	1	16	—	85	50	11	—	43	—	381	—								
Gelbgjutare och Gördelmakare.....	1	—	—	—	2	—	6	—	12	—	10	—								
Glasmästare.....	1	—	—	—	1	—	8	—	9	—	33	—								
Guld- och Silfverarbetare.....	1	—	—	—	1	—	9	—	45	4	208	—								
Handskmakare.....	—	—	—	—	—	—	8	1	14	—	41	50								
Hattmakare.....	1	—	2	—	7	—	4	1	9	1	38	—								
Hofslagare.....	1	—	1	—	1	—	—	—	—	—	—	—								
Instrumentmakare.....	—	—	—	—	—	—	3	—	9	—	10	—								
Kakelugnsmakare.....	3	—	7	—	22	—	8	—	29	—	79	—								
Kammakare.....	1	—	1	—	1	—	1	—	—	—	1	—								
Kardmakare.....	1	—	1	—	1	50	2	—	2	—	11	—								
Klensmeder.....	—	—	—	—	—	—	26	—	82	—	170	—								
Kopparslagare.....	12	—	7	—	16	—	14	—	29	—	83	—								
Korgmakare.....	1	—	—	—	1	—	4	1	5	—	14	—								
Murare.....	18	—	4	—	26	90	5	—	12	—	78	—								
Målare.....	42	—	19	—	48	—	37	—	65	—	193	50								
Mössmakare.....	1	—	1	—	2	—	2	1	4	2	32	—								
Nålmakare.....	—	—	—	—	—	—	2	—	2	—	2	50								
Perukmakare.....	—	1	—	1	2	—	5	1	3	—	39	—								
Repslagare.....	5	—	9	—	18	—	7	—	28	1	97	—								
Sadelmakare.....	12	—	7	—	7	—	21	—	34	—	111	—								
Skomakare.....	286	—	260	—	187	—	54	—	120	—	202	—								
Skorstensfejare.....	1	—	1	—	2	—	6	—	11	—	4	50								
Skräddare.....	172	—	135	—	109	—	45	—	135	1	243	—								
Slagtare.....	3	—	3	—	9	—	8	—	10	—	35	—								
Smeder.....	133	—	116	—	115	—	7	—	10	—	35	—								
Snickare.....	92	—	36	—	76	—	38	—	92	—	193	—								
Suörmakare.....	—	—	—	—	—	—	3	—	3	—	4	—								
Socketbagare.....	3	—	2	—	10	—	9	3	14	4	99	—								
Spegelmakare.....	1	—	—	—	2	—	3	—	4	1	25	—								
Stenhuggare.....	—	—	—	—	—	—	1	—	2	—	7	—								
Svarfvere.....	4	—	—	—	2	—	5	—	8	—	13	—								
Sämskmakare.....	—	—	—	—	—	—	3	—	5	—	17	—								
Tapetsere.....	1	—	—	—	2	—	5	—	8	—	18	—								
Tunnbindare.....	1	—	—	—	3	—	7	—	18	—	37	—								
Urmakare.....	7	—	4	—	17	—	16	1	20	—	138	—								
Vagnmakare.....	7	—	2	—	8	50	8	—	23	—	52	—								
Summa	870	2	669	6	963	40	483	19	1,194	37	3,903	50								

Tab. N:o 8.

ALLMÄNNA VÄGAR, GÄSTGIFVERIN OCH SKJUTSNING.

1.	2.	3.	4.	5.	6.	7.	8.	9.	10.	11.	12.	13.
Särskilda slag af vägar.	Längd i mil				Kostnad i kronor för de under perioden				Antal gästgifverin vid periodens slut.	Antal hästar, utgångne		
	af hvarje slag af motstående vägar	af indelade, med skjutsstationer försedda vägar	af fulländade och afsyade nya vägar	af omlagda eller betydligt förbättrade vägar	fulländade nya vägar		omlagda eller betydligt förbättrade vägsträckor			År.	till kungs- och kronoskjuts.	till gästgifveriskjuts.
					af statsmedel.	af kommunernas medel.	af statsmedel.	af kommunernas medel.				
	vid periodens slut.		under perioden.									
Allmänna landsvägar	103,7	101,4	—	3,2	—	—	—	—	49	1871 1872 1873 1874 1875	487	33,123
Häradsvägar	100,1	61,2	—	—	—	—	—	—	12		406	43,077
Socknevägar	92,1	8,7	—	1,0	—	—	—	1,650	1		343	51,015
I städer.....	—	—	—	—	—	—	—	—	5		299	47,828
Summa	295,9	171,3	—	4,2	—	—	—	1,650	67		1,873	214,521
Deraf med skjutsentreprenad	—	—	—	—	—	—	—	—	53	—	216,399	

Tab. N:o 9 a.

SJÖFART, ÅR 1875.

1.	2.	3.	4.	5.	6.	7.	8.	9.	10.	11.	12.	13.	14.	15.	16.	17.	18.	19.	20.	21.	22.	
	Fartyg och båtar öfver 3 nyläster, begagnade till utrikes sjöfart.							Fartyg och båtar öfver tre nyläster, begagnade till inrikes sjöfart.							Summa under året begagnade fartyg och båtar öfver 3 nyläster.							
	Seglande.		Med ångmaskin försedda.		Besättning.			Seglande.		Med ångmaskin försedda.		Besättning.			Seglande.		Med ångmaskin försedda.		Besättning.			
	Antal.	Lastetal.	Antal.	Lastetal.	Huskraft.	Skeppare.	Sjöfolk.	Antal.	Lastetal.	Antal.	Lastetal.	Huskraft.	Skeppare.	Sjöfolk.	Antal.	Lastetal.	Antal.	Lastetal.	Huskraft.	Skeppare.	Sjöfolk.	
Landsbygden (utom köpingarne)	—	—	—	—	—	—	—	87	1,645,5	13	54,5	152	98	191	87	1,645,5	13	54,5	152	98	191	
Motala köping	—	—	—	—	—	—	—	—	—	3	73	85	3	25	—	—	3	73	85	3	25	
Valdemarsviks do	3	142	—	—	—	3	10	11	214	—	—	—	11	13	14	356	—	—	—	14	23	
Summa för landsbygden	3	142	—	—	—	3	10	98	1,859,5	16	127,5	237	112	229	101	2,001,5	16	127,5	237	115	239	
Städerna	Linköping	—	—	—	—	—	—	1	12	1	6,5	15	2	7	1	12	1	6,5	15	2	7	
	Norrköping	1	35,5	1	334,54 tons	80	2	13	7	{ 44,0 och tons 190,70 }	8	{ 112 och tons 146,64 }	265	15	70	8	{ 79,5 och tons 190,70 }	9	{ 112 och tons 481,18 }	345	17	83
	Söderköping	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	
	Vadstena	—	—	—	—	—	—	—	—	—	3	60,5	99	3	26	—	—	3	60,5	99	3	26
	Skeninge	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—
Summa för städerna	1	35,5	1	334,54 tons	80	2	13	8	{ 56,0 och tons 190,70 }	12	{ 179,0 och tons 146,64 }	379	20	103	9	{ 91,5 och tons 190,70 }	13	{ 179 och tons 481,18 }	459	22	116	
Summa för hela länet	4	177,5	1	334,54 tons	80	5	23	106	{ 1,915,5 och tons 190,70 }	28	{ 306,5 och tons 146,64 }	616	132	332	110	{ 2,093 och tons 190,70 }	29	{ 306,5 och tons 481,18 }	696	137	355	

Tab. N:o 9 b.

HANDLANDE OCH DERAS BETJENING, ÅR 1875.

1.	2.	3.	4.	5.	6.	7.	8.	9.	10.	11.	12.
	År.	Å landsbygden och i köpingarne.				Bevilling i och för rörelsen. Kronor.	I städerna.				Bevilling i och för rörelsen. Kronor.
		Handlande.		Betjening.			Handlande.		Betjening.		
		Män.	Qv.	Män.	Qv.		Män.	Qv.	Män.	Qv.	
1. Handlande, som idka grosshandel eller försälja varor i bod eller från annat upplagsställe	1871	180	14	91	9	1,149	227	47	225	34	6,486
	1872	195	12	104	10	1,295	275	61	243	38	7,150
	1873	205	15	111	20	1,442	297	63	242	43	8,602
	1874	201	23	117	21	1,606	276	56	281	61	9,900
	1875	243	19	124	29	1,915	292	73	289	73	9,928
2. Handlande, som utom den ort, der de äro bosatte, sjelfve eller genom andra kringföra eller annorlunda än å marknad till salu utbjuda varor	1871	2	—	—	—	4	3	1	—	—	4,50
	1872	7	—	4	2	30	6	1	—	—	7
	1873	11	2	6	1	37	8	1	—	—	8
	1874	11	1	6	—	48	10	1	—	—	53
	1875	15	1	—	1	132	9	1	—	—	38,50
3. Utländningar, som undfått tillstånd att här i länet idka handel	1871	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—
	1872	—	—	—	—	—	3	—	3	1	40
	1873	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—
	1874	—	—	—	—	—	—	1	—	—	1
	1875	—	—	—	—	—	1	1	2	—	21
Summa	1871	182	14	91	9	1,153	230	48	225	34	6,490,50
	1872	202	12	108	12	1,325	284	62	246	39	7,197,00
	1873	216	17	117	21	1,479	305	64	242	43	8,610,00
	1874	212	24	123	21	1,654	286	58	281	61	9,954,00
	1875	258	20	124	30	2,047	302	75	291	73	9,987,50

Tab. N:o 10 a.

HEMMAN OCH JORDLÄGENHETER M. M. Å LANDSBYGDEN, ÅR 1875.

1. Hemman och jordlägenheter af alla slag efter olika natur.	2.		3.	4.	5.	6.	7.	8.	9.
	Hemman.			Antal				Taxeringsvärde. Kronor.	
	Mantal		Bruk- nings- delar.	jordtorp.	ryttare-, soldat- och båta- manstorp.	back- stugor.	andra lägen- heter.		
	oför- medlade.	nuvarande.							
A) Krono-egendomar.									
1) Under allmän disposition.									
a) Kungs- och kungsladugårdar	38,625	38,625	5	75	—	21	12	751,200	
b) Säterin	14,125	13,750	4	27	—	32	—	281,100	
c) Hemman	48,534	33,958	58	21	1	70	—	772,400	
d) Boställen	422,177	344,727	414	429	2	608	62	7,618,900	
e) Jordlägenheter	—	—	—	—	—	—	168,5	989,450	
f) Fiskerin	—	—	—	—	—	—	15	5,400	
g) Verk och inrättningar	—	—	—	—	—	—	19	189,150	
2) Under enskild disposition.									
a) Säterin	1	0,500	—	—	—	—	—	11,000	
b) Hemman	38,402	28,219	83	28	7	87	—	628,690	
c) Jordlägenheter	1,250	—	—	68	31	94	758	744,183	
d) Fiskerin	—	—	—	—	—	—	12	4,500	
e) Verk och inrättningar	0,500	—	—	—	—	—	71	164,840	
B) Skatte-egendomar.									
a) Boställen	0,500	0,500	2	—	—	1	4	30,200	
b) Säterin	173	150,124	87	243	60	236	—	4,633,400	
c) Hemman	3,518,226	2,755,842	6,719	2,715	1,049	6,219	13	61,432,173	
d) Jordlägenheter	5,250	—	—	488	233	238	1,248,5	3,046,462	
e) Fiskerin	—	—	—	—	—	—	14	11,400	
f) Verk och inrättningar	4,175	—	—	—	—	—	379	3,515,752	
C) Frälse-egendomar.									
a) Boställen	3,250	2,250	3	—	—	—	5,5	37,100	
b) Säterin och ladugårdar	401,085	374,458	209	690	—	589	13	11,842,175	
c) Rå- och rörshemman	63,375	52,250	50	18	—	11	1	1,458,500	
d) Hemman	2,069,963	1,689,922	3,324	1,721	402	2,430	5	43,252,166	
e) Jordlägenheter	—	—	—	236	62	91	736,5	1,710,591	
f) Fiskerin	—	—	—	—	—	—	30	43,400	
g) Verk och inrättningar	3,700	—	—	—	—	—	373	4,978,302	
Summa	6,807,187	5,485,125	10,958	6,759	1,837	10,727	3,940	148,152,434	

Tab N:o 10 b.

JORDOMRÅDE OCH EGENDOMAR I STÄDERNA.

1.	2.	3.	4.	5.	6.	7.	8.	9.	10.	11.	12.	13.	14.
Städernas namn.	År.	Tomter.		Antal ny-byggda bonings-hus.	Jordar och lägenheter.					Taxeringsvärde i kronor.			
		Antal			Åker.	Äng.	Skog.	Betes-mark.	Summa jordareal.	Nuvarande mantal.	Af hus och tomter.	Af jordar.	Summa.
		be-byggda.	obe-byggda.										
Q v a d r a t r e f .													
Linköping	1871	336	24	2	4,925	369	1,881	7,175	16	6,326,320	484,100	6,810,420	
	1872	338	22	1									
	1873	339	20	2									
	1874	341	18	1									
	1875	346	19	4									
Norrköping ¹⁾	1871	861	131	21	?	?	?	?	6,140,55	27	21,924,600	566,600	22,491,200
	1872	863	130	14									
	1873	864	129	20									
	1874	871	125	24									
	1875	873	129	13									
Söderköping	1871	168	48	—	1,687,32	772,46	1,781,34	4,161,62	13,75	964,700	222,870	1,187,570	
	1872			—									
	1873			—									
	1874			1									
	1875			2									
Vadstena	1871	270	108	—	5,077,7125	310	—	294,45	5,682,1625	21,4	1,797,350	288,850	2,081,200
	1872			—									
	1873			1									
	1874			—									
	1875			1									
Skeninge	1871	135	29	—	6,853,40	459	—	2,212	9,524,40	21,3	392,190	301,006	693,196
	1872			1									
	1873			—									
	1874			—									
	1875			—									

¹⁾ Ofvånstående fastighetsvärden afse blott den egendom, för hvilken beviljning blifvit utlagd. Öfriga fastigheter, hvaraf ingen beviljning utgått, hafva värderats: År 1871, statens 472,650 kronor och menigheters m. fl. 1,673,700 kronor. År 1872, statens 472,650 kronor och menigheters m. fl. 1,673,200 kronor.
 » 1873, » 442,650 » » » 1,685,500 » » 1874, » 442,650 » » » 1,690,400 »
 » 1875, » 442,650 » » » 1,690,400 »

Tab. N:o 11.

LAGA SKIFTEN, ÅREN 1871—1875.

1.	2.	3.	4.	5.	6.	7.	8.	9.	10.	11.	12.	13.	14.	15.	16.	17.	18.	19.	20.	21.	22.	23.	24.	25.	26.
År.	Sökta skiftens antal.	A f s l u t a d e l a g a s k i f t e n .																							
		Skiftade mantal.		Qvarboende del-egares				Utflyttade del-egares				Skiftade kvadratref.					Utgifter till landtmätare och gode män.	Öfriga beräknade utgifter.							
		Antal.	Oformmediade.	Nuvarande.	skiftesantal.				skiftesantal.				Summa skiften.	Åker.	Äng.	Odlings-mark.			Afrösnings-jord.	Impedi-ment.	Summa.				
					1.	2.	3.	4.	öfver.	Summa.	1.	2.					3.	4.				öfver.	Summa.		
1871...	25	12	—	8,875	18	6	7	—	—	31	16	16	3	—	—	35	108	5,132	3,321	4	15,213	58	23,728	17,488	19,480
1872...	29	15	—	14,245	26	14	3	—	—	43	23	9	—	—	—	32	104	6,601	3,332	573	13,676	93	24,275	11,444	13,787
1873...	15	18	—	24,080	71	16	5	—	—	92	22	31	4	—	—	57	214	8,486	4,510	830	27,441	358	41,625	17,027	25,169
1874...	26	20	—	29,505	45	23	7	—	—	75	12	8	6	—	—	26	158	9,284	4,816	120	25,134	113	39,467	19,020	30,123
1875...	15	13	—	11,5	20	8	5	—	—	33	12	9	5	—	—	26	95	4,908	2,926	91	14,542	177	22,644	14,126	18,233
Summa	110	78	—	88,205	180	67	27	—	—	274	85	73	18	—	—	176	680	34,411	18,905	1,618	96,006	799	151,739	79,105	106,792

Anm. Det stora antal qvarboende, som för år 1873 ingått, härfluter deraf, att en lägenhet Dagsmosse blifvit skiftad emellan åtskilliga byar i Dals härad; af 1874 års skifteskostnader skulle rätteligen 1,175 kronor till landtmätare och gode män och 965 kronor öfriga utgifter ingått till 1873, men för sent anmälda.

Tab. No 12.

STATS- OCH RIKSGÄLDSMEDLEN, ÅREN 1871—1875.

D e b e t.					K r e d i t.				
	Statsmedel.		Riksgäldsmedel.			Statsmedel.		Riksgäldsmedel.	
	Kronor.	öre.	Kronor.	öre.		Kronor.	öre.	Kronor.	öre.
1871.					1871.				
Ingående balans för behållning	901,978	49	229,505	25	Ingående balans för skuld	45,720	17	—	—
Inkomster	3,243,551	91	374,830	29	Afkortningar	23,861	25	3,555	01
Ankomna remisser	253,236	21	—	—	Utgifter	1,058,858	68	8,961	17
Utgående balans för skuld	285,485	97	—	—	Afgångna remisser	2,408,668	13	254,000	—
Summa	4,684,252	58	604,335	54	Utgående balans för behållning	1,147,144	35	337,819	36
I behållning inräknade restantier ^{30/4} 1871.....	19,624	70	1,577	80	Summa	4,684,252	58	604,335	54
					I behållning inräknade restantier ^{30/4} 1872.....	20,753	18	2,564	81
1872.					1872.				
Ingående balans för behållning	1,147,144	35	337,819	36	Ingående balans för skuld	288,585	64	—	—
Inkomster	3,041,116	96	324,292	32	Afkortningar	17,338	39	2,859	85
Ankomna remisser	340,375	11	—	—	Utgifter	1,084,074	46	3,089	64
Utgående balans för skuld	285,673	31	—	—	Afgångna remisser	2,173,175	02	372,600	—
Summa	4,814,309	73	662,111	68	Utgående balans för behållning	1,251,136	22	283,562	19
					Summa	4,814,309	73	662,111	68
					I behållning inräknade restantier ^{30/4} 1873.....	20,008	23	2,034	94
1873.					1873.				
Ingående balans för behållning	1,251,136	22	283,562	19	Ingående balans för skuld	288,574	38	—	20
Inkomster	3,372,116	32	268,394	38	Afkortningar	15,956	33	1,446	66
Ankomna remisser	306,489	98	—	—	Utgifter	1,196,342	43	12,218	28
Utgående balans för skuld	303,447	30	7	50	Afgångna remisser	2,457,814	16	318,771	12
Summa	5,233,189	82	551,964	07	Utgående balans för behållning	1,274,502	52	219,527	81
					Summa	5,233,189	82	551,964	07
					I behållning inräknade restantier ^{30/4} 1874.....	32,576	53	1,933	12
1874.					1874.				
Ingående balans för behållning	1,494,030	33	—	—	Ingående balans för skuld	303,521	47	—	—
Inkomster	3,808,960	68	—	—	Afkortningar	21,828	25	—	—
Ankomna remisser	306,777	96	—	—	Utgifter	1,244,621	97	—	—
Utgående balans för skuld	311,176	44	—	—	Afgångna remisser	2,717,560	37	—	—
Summa	5,920,945	41	—	—	Utgående balans för behållning	1,633,413	35	—	—
					Summa	5,920,945	41	—	—
					I behållning inräknade restantier ^{30/4} 1875.....	34,818	64	—	—
1875.					1875.				
Ingående balans för behållning	1,633,413	35	—	—	Ingående balans för skuld	311,176	44	—	—
Inkomster	4,031,413	59	—	—	Afkortningar	24,765	18	—	—
Ankomna remisser	391,234	63	—	—	Utgifter	1,465,538	28	—	—
Utgående balans för skuld	310,920	10	—	—	Afgångna remisser	2,854,977	01	—	—
Summa	6,366,981	67	—	—	Utgående balans för behållning	1,710,524	76	—	—
					Summa	6,366,981	67	—	—
					I behållning inräknade restantier ^{30/4} 1876.....	34,007	57	—	—

Anm. Skiljaktigheterna emellan 1872—1874 års ingående balans och motsvarande balans föregående år bero, dels deraf att de vid hvarje års slut återstående utgifter icke blifvit såsom vederbort åt fordringsägare utbalanserade, till följd hvaraf ett mindre belopp såsom skuld utbalanserats, än hvad den verkliga skulden var, dels deraf att i räkenskapen under levereringstitel icke blott blifvit under påföljande år afförda den mindre icke utbalanserade skulden utan äfven utgifter, som afsåge samma år, men först under ett kommande blifvit utbetalda, utan att vara utbalanserade.

Tab. No 13.

S P A R B A N K E R.

1.	2.	3.	4.	5.	6.	7.	8.	9.	10.	11.	12.				
År.	Sparbanker.	Delegare.			Delegarnes fonder.				Sparbankernas egna fonder.						
		Tillkomne nya	Afgångne	Qvarstående vid årets slut.	Insatta belopp	Godtgjorda räntor	Uttagna belopp	Behållning vid årets slut.	Inkomster.	Förvaltningskostnader m. m.	Behållning vid årets slut.				
	under året.			under året.											
	Antal.	Antal.			Kronor.				Kronor.						
1871	35	5,796	1,880	29,082	1,177,294	181,202	475,324	4,056,108	—	—	308,225				
1872	36	7,604	2,121	34,767	1,511,044	224,985	681,435	5,103,957	—	—	345,130				
1873	35	7,664	3,154	39,791	1,863,424	276,346	1,006,310	6,222,520	74,400	59,903	359,532				
1874	34	8,460	3,321	44,689	1,983,281	332,579	1,140,462	7,300,612	73,319	31,881	401,103				
1875	35	6,556	3,605	47,737	1,661,302	380,384	1,330,698	8,019,909	112,518	57,252	456,742				
1.	13.	14.	15.	16.	17.	18.	19.	20.	21.	22.	23.	24.	25.	26.	27.
Klassifikation af sparbanksdelegarne efter deras innestående behållning vid årets slut.															
År.	I nedanstående antal sparbanker.	Under 10 Kronor.		10—50 Kronor.		50—100 Kronor.		100—500 Kronor.		500—1000 Kronor.		Öfver 1000 Kronor.		Summa.	
		Delegare.	Behållning.	Delegare.	Behållning.	Delegare.	Behållning.	Delegare.	Behållning.	Delegare.	Behållning.	Delegare.	Behållning.	Delegare.	Behållning.
		Antal.	Kronor.	Antal.	Kronor.	Antal.	Kronor.	Antal.	Kronor.	Antal.	Kronor.	Antal.	Kronor.	Antal.	Kronor.
1871	17	1,914	7,742	2,247	55,528	748	68,516	1,821	399,935	337	225,457	176	308,844	7,243	1,066,022
1872	19	2,276	9,654	2,765	67,658	1,134	79,748	2,363	519,409	391	273,376	225	411,047	9,154	1,360,892
1873	24	2,968	13,287	4,229	104,588	1,942	136,408	3,969	878,879	698	475,179	345	656,801	14,151	2,265,142
1874	23	3,010	14,135	4,226	102,968	1,911	132,771	3,680	819,338	720	479,440	323	527,402	13,870	2,076,054
1875	26	3,704	27,890	4,903	121,971	2,229	160,686	4,233	954,269	911	579,662	398	655,998	16,378	2,500,476

Ann. Här intagna sifferuppgifter äro hemtade ur de genom Statistisk Tidskrift meddelade årsredogörelserna för rikets sparbanker, men med tillägg i denna tabell för hela femårsperioden af de nu för "Arbetares vid Motala verkstads sparbank" afgifna uppgifter, för hvilken sparbank deremot förr inga sådana lemnats. I sparbanksantalet ingår ej Risinge sparbank, ej heller Tjällmo och Skedevi afdelningskomité, emedan deras uppsamlade medel redovisas i länssparbankens räkenskaper. För Klockrike och Brunneby sparbank hafva för åren 1873—1875 inga uppgifter lemnats. Angående bristerna i klassifikationen jfr. de i Statistisk Tidskrift för hvarje år meddelade upplysningarna.

Tab. No 14.

FATTIGVÅRDEN.

1.	2.	3.	4.	5.	6.	7.	8.	9.	10.	11.	12.	13.	14.	15.	16.	17.	18.	19.	20.	21.	22.	23.	24.	25.
År.	Fattigvårds-samhällen		Antal fattighus-anal rotar.	Antal fattighjon, som erhållit full försörjning.								Antal af fattigvården understödde, som ej fått full försörjning.			Fattigvårdens									
	med gemensam fattigvård.	med fattigvården rotaris delad.		Äldre personer, vårdade				Barn, vårdade i och utom fattighus.		Summa.		Summa af båda könen.	m.	q.	Summa.	Inkomster, Kronor.							Summa utgifter i och för fattigförsörjning. Kronor.	
				i fattighus.		på annat sätt.		m.	q.	m.	q.					Afkastning af egendom, kollekt m. m.	Personel afgift.	Tillskott		Ersättning		Summa inkomster.		
				m.	q.	m.	q.											efter fyrk eller bevillning.	efter annan grund.	af stats-medel.	af annat fattigvårds-samhälle.			
Å landsbygden.																								
1871	130	16	102	207	435	1,006	247	441	688	614	1,370	2,061	3,431	1,818	3,408	5,226	40,978,38	28,311,60	159,439,98	12,657,00	1,329,51	1,915,57	244,632,04	234,065,41
1872	130	15	96	209	431	993	222	409	631	611	1,284	2,013	3,297	1,803	3,362	5,165	42,192,44	29,341,63	166,116,07	11,293,12	1,546,06	1,415,80	251,905,12	248,576,93
1873	129	16	96	209	439	1,016	234	410	638	595	1,311	2,021	3,332	1,756	3,273	5,029	49,005,31	30,652,24	175,083,74	10,398,83	1,227,54	1,812,33	268,179,99	256,948,79
1874	128	17	117	210	478	1,088	228	484	666	637	1,372	2,209	3,581	1,782	3,490	5,272	50,416,52	34,352,00	190,965,03	22,783,08	1,228,98	2,411,45	302,157,06	289,811,72
1875	127	18	113	210	488	1,084	211	475	693	610	1,392	2,169	3,561	1,830	3,609	5,439	51,176,51	34,783,76	197,726,05	22,515,69	2,681,45	2,278,60	311,162,06	289,751,78
I städerna.																								
1871	5	—	—	7	308	215	49	425	277	266	634	906	1,540	428	822	1,250	14,105,42	2,242,25	85,147,75	16,762,20	293,00	1,752,70	120,303,32	123,232,44
1872	5	—	—	7	313	225	44	405	294	307	651	937	1,588	414	757	1,171	15,335,18	2,364,25	97,740,75	17,360,65	307,50	1,612,40	134,720,73	120,500,68
1873	5	—	—	7	356	229	44	396	269	319	669	944	1,613	439	783	1,222	19,106,48	2,464,00	117,605,00	6,740,45	33,00	2,760,44	148,709,37	139,638,35
1874	5	—	—	7	299	245	38	380	259	265	596	890	1,486	388	767	1,155	19,570,00	2,504,25	113,184,75	9,790,94	—	4,249,19	149,299,13	144,604,81
1875	5	—	—	7	298	225	37	366	221	232	556	823	1,379	346	805	1,151	19,849,74	2,526,75	126,680,75	5,732,40	200,00	2,787,69	157,777,33	138,625,66
I hela länet.																								
1871	135	16	102	214	743	1,221	296	866	965	880	2,004	2,967	4,971	2,246	4,230	6,476	55,083,80	30,553,85	244,587,73	29,419,20	1,622,51	3,668,27	364,935,36	357,297,85
1872	135	15	96	216	744	1,218	266	814	925	918	1,935	2,950	4,885	2,217	4,119	6,336	57,527,62	31,705,88	263,856,82	28,653,77	1,853,56	3,028,20	386,625,85	369,077,61
1873	134	14	96	216	795	1,245	278	806	907	914	1,980	2,965	4,945	2,195	4,056	6,251	68,111,79	33,116,24	292,688,74	17,139,28	1,260,54	4,572,77	416,889,36	396,587,14
1874	133	17	117	217	777	1,333	266	864	925	902	1,968	3,099	5,067	2,170	4,257	6,427	69,986,52	36,856,25	304,149,78	32,574,02	1,228,98	6,660,64	451,456,19	434,416,53
1875	132	18	113	217	786	1,309	248	841	914	842	1,948	2,992	4,940	2,176	4,414	6,590	71,026,25	37,310,51	324,406,80	28,248,99	2,881,45	5,066,29	468,939,39	428,377,44

